

DEVİRİMCİ TEORİ
OLMADAN,
DEVİRİMCİ PRATİK
OLMAZ!

SINIF TEORİSİ

2006 ■ TEMMUZ-AĞUSTOS ■ 2 AYLIK TEORİK DERGİ ■ FİYATI: 3 YTL

- ✓ ÖLÜMSÜZLÜKLERİNİN 1. YILDÖNÜMÜNDE
17'LERİN KAZANMA AZMİYLE PARTİ İLE BİRLEŞ,
HALK SAVAŞI'NA HİZMET ET!
- ✓ SOSYALİZM SORUNLARINDAN (1)
- ✓ BİR KEZ DAHA GENEL ELEŞTİRİ (3)
- ✓ YILMAZ GÜNEY OLAYI, SANATÇI SORUMLULUĞU
VE DEVİRİMCİ KÜLTÜR HAREKETİMİZ

11

İÇİNDEKİLER

17'LERİN KAZANMA AZMIYLA PARTİ İLE BİRLEŞ, HALK SAVAŞI'NA HİZMET ET!.....5

Stratejik Karşı-Devrimci Saldırının Mahiyeti.....	6
Suphi Yoldaştan Bazı Dersler.....	7
17'ler Doğru Çizgi Önderliğinde Parti ve	
Kitleleri Devrime Seferber Etme Çağrısıdırılar.....	11
Kaypakmaya ve 17'ler Komünizmi Kazanma Yönelimiyle	
Temsil Edilebilirler.....	14
Devrim Dümdüz Bir Yürüyüş Değildir.....	16
Önderlik Sorunu.....	17

SOSYALİZM SORUNLARINDAN (1).....20

Giriş.....	20
“Yüz Çiçek Yanyana Açsın, Yüz Fikir Akımı Tartışsın”.....	26
1-Tarihsel Kökü, Siyasi Anlamı ve Sosyalizm Koşullarında	
Ortaya Çıkış Tarihi.....	28
2. Uzun Süreli Birarada Yaşama ve Karşılıklı Denetim.....	30

BİR KEZ DAHA GENEL ELEŞTİRİ (3).....44

Mao-Stalin Felsefe ve Partizan.....	46
Partizan Dergisi, Maoist Parti ve İki Çizgi Mücadelesi.....	48
Üç Yap, Üç Yapma.....	55
Partizan Dergisi ve Eklektik-Oportünist Enternasyonal Çizgisi.....	62

2 aylık teorik dergi
2006 *11* Temmuz-Ağustos

KARDELEN BASIM YAYIM REKLAM GÖSTERİ
ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.

**SINIF
TEORİSİ**

Sahibi ve Yazışları Müdürü: Erdal GÜLER
Yönetim yeri: Millet Cad. Nevbahar Mah.
Fındıkzade Saray Apt. No:57 K:5 D:11
Fındıkzade/İST.
Tel: (0212) 584 18 04
Fax: (0212) 584 18 05
Dizgi: Kardelen Yayıncılık
Baskı: KAYHAN MATBAASI
Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi D Blok
No:134 Topkapı/İstanbul

YILMAZ GÜNEY OLAYI, SANATÇI SORUMLULUĞU VE DEVRİMCİ KÜLTÜR HAREKETİMİZ.....73

Yılmaz Güney Olayı.....	75
12 Eylül Cuntası Sinsi Planlarını Alt Üst Ediyor.....	78
Zorluklarla Kuşatılmış “İnsani Öz”ün Devrimci Yaratıcılığı.....	80
Kendini, İnsanı, Toplumu ve Bir Bütün Olarak Dünyayı Tanımanın ve Değiştirmenin Bir Aracı Olarak Sanat.....	84
Kendini Tanımanın Bir Aracı Olarak Sanat.....	84
Yılmaz’ın Ülkenin Kültür ve Sanat Hayatına Kattığı Zenginlik Medya Devlerinin Küçük Kuşlarını Aşağılık Kompleksine Düşürüyor.....	86

Uzun bir aradan sonra tekrar okuyucularımızla buluşmanın mutluluğunu yaşıyoruz...

Yayın hayatına başladığımız ilk günden beri teorik yayının organının önemi üzerinde durmuş, ideolojik mücadelenin önemine vurgu yapmıştık. Zira en özlü ifade ile ideolojik mücadele denilirken bundan fikir mücadelesinin anlaşılması gerektiğini belirtelim. Sınıf mücadelesinin üç önemli (siyasi-ekonomik-ideolojik) sac ayaklarından biride ideolojik mücadeledir. Bu üç önemli sac ayakları içerisinde siyasi mücadelenin (iktidar) esas olduğu ise tartışma götürmezdir. Daha doğrusu diğer mücadele biçimleri siyasi (iktidar) mücadeleye tabi kılınarak ele alınmazsa varılacak yol ekonomizm ve reformizmdir.

Keza ideolojik mücadele sadece resmi ideolojiye karşı yürütülmez. Bu mücadele hem Maoistler olarak bizleri hemde devrim cephesindeki yoldaşlarımız ve siperyoldaşlarımızı da kapsar. Bu nedenle sınıf mücadelesinin keskinleştiği bu süreçte bilinçleri ve hedefi daha da berraklaştırmak çabasıyla yeniden MERHABA diyoruz...

“Terörizme karşı mücadele” adı altında emperyalistler ve işbirlikçileri ezilen halklara yönelik saldırılarını dizginlerinden boşandırmaya hazırlanıyor. Irak işgalinin ardından İran hedef tahtasına oturtulmuş durumda. Gün geçmiyor ki, halkın yükselen muhalefeti zorla, kanla bastırılmasın, gün geçmiyor ki, yüzlerce insan açlıktan ve yoksulluktan ölsün.

Tarihin sayfalarını geriye çevirip baktığımızda her gün, her saat bir savaş gerçekliğiyle yaşıyor olduğumuzu rahatlıkla görebiliriz. Bu durum bugün “demokrasi”, “insan hakları”, “uygarlık” gibi kavramlarla üstü örtülmeye çalışılsada ortada duran gerçeklik dünya gericiliğinin sömürü ve vahşetinden başka bir şey değildir. Evet günümüz dünyası ezen ile ezilen arasındaki çelişkinin gittikçe derinleştiği ve bu çelişkilerin ‘zor’la çözülmeye çalışıldığı bir dünyadır.

Bu sınıf mücadelesinin zorunlu yasalarından biridir. Bu nedenle bizim sömürü ve zulüm üzerine kurulu hiç bir sistemi kurtarma veya düzeltme diye bir derdimiz olamaz onu kurtarmak veya düzeltmek isteyenler, bu sistemlerden beslenen hakim sınıflar ve onlardan ideolojik gıdasını alıp kendisini sisteme yedeklemeye çalışan bilim uzlaşmacı, telimiyetçi, reformistlerdir.

Hiç şüphesiz ki tüm bunlara rağmen ezilen dünya halkları kendi gele-

ceklerini er yada geç ellerine alacaklardır. Çünkü tarihten gelen çok büyük mirasımız ve bizlere ışık tutan ideolojimiz var. Dünden bugüne bu kavgada çok büyük bedeller, çok büyük değerler yaratıldı, yaratılmaya devam ediyor. İşte bunun en son örneğini 17 Haziran 2005 tarihinde Dersim'in Mercan dağlarında 17 komünistin meydan okuyuşunda gördük, yaşadık.

17'ler, Mustafa Suphi ile başlayan komünizm mücadelesinin devamcıları olarak, Kaypakkaya'nın çizdiği güzergahta bilimsel bir ısrarla yürüyen, 15 Eylül 2002'de de gerçekleştirilen 1. Kongre ile bunu daha da ileri taşıyan yenilmez savaş siperleridirler. Onların merkezi bir imha saldırısının hedefi olmalarının nedenleri, bu nedenlerin üzerinde yükseldiği tarihi zemin, bu saldırının uluslararası komünist hareketin seyri ve dünya genelinde Maoist partilerin devrimci mücadelenin kilit noktasında duruşları ile ilgilidir.

17'lerin katledilmesiyle düşmanın kazandığı taktik 'başarı' geçicidir. Stratejik olarak düşman temsil ettiği haksız sömürü ve zulüm düzeni itibarıyla ve dayattığı haksız savaş sebebiyle yenilmeye mahkumdur. Düşmanın stratejik olarak kağıttan kaplan ve yenilmeye mahkûm olduğunu tarih defalarca teyit etmiştir, edecektir.

Bu vesileyle bu sayımızda katledilişlerinin 1. yılında 17'lerin ve onlara yön veren ideolojik çizgilerinin tayin edici rolünün altını çizerek, yeni görev ve sorumluluklar, bu görev ve sorumlulukların yerine getirilmesi için yapıl-

ması gerekenlere dikkat çeken bir yazımıza yer verdik.

Bir diğer yazımızda, tartışması yeni olmayan fakat halen bu konuda bilinç bulanıklığının sürdüğü 'Sosyalizm Sorunlarından' adlı yazı dizisiyle savunduğumuz doğruları, içinden geçtiğimiz süreç itibarıyla yeniden tartışmayı uygun bulduk.

Ayrıca geçtiğimiz aylarda komprador-burjuva medyada, Yılmaz Güney hakkında çıkan karalama ve dedikodular karşısında, Yılmaz Güney'in devrimci kişiliğini ve yaşamını tekrar tekrar anlatmayı bir görev olarak görüyoruz...

Öte yandan geçmiş sayılarımızda 2 bölümünü yayınladığımız 'Bir Kez Daha Genel Eleştiri' yazımızın 3. bölümünde bu sayımızda yayımlıyoruz.

Bir dahaki sayımızda görüşmek dileğiyle....

Ölümsüzlüklerinin 1.Yıldönümünde

17'lerin Kazanma Azmiyle Parti İle Birleş Halk Savaşı'na Hizmet Et!

Kaypakkaya ve devamcısı 17'ler dünya devriminin silahlarıydılar. Türkiye-Kuzey Kürdistan coğrafyasında dünya devriminin hizmetinde

Halk Savaşı'na önderlik etme kararlılıkları MLM ideoloji-teori ve bilimin rehberliğindeydi. Hangi parti organının ve yoldaşın olursa olsun hiç bir hata, kişisel faturalarla izah edilemez. Doğrular da, yanlışlar da bizimdir. Yanlışlarımızı da öğretmen bilerek doğrularımızı ilerleteceğiz.

Parti önderliğindeki Halk Savaşı merkezi görevi yönelimiyle seferber olan 17'ler bayrağını Canımız Halk Savaşı'na Feda Olsun ruhuyla yükselteceğiz

Emperyalizm ve uşağı Türk egemen sınıflarının proletarya, ezilen ulus ve halklara yönelik topyekün stratejik saldırısının bir parçası olarak sürdürülen karşı-devrimci stratejik imha ve kuşatma operasyonunda katledilen 17'lerin ölümsüzlüklerinin 1. yıl dönümündeyiz.

Bu vesileyle Maoist Komünist Partisi'nin 5. Genel Sekreteri Cafer Cangöz, Genel Sekreter Yardımcısı Aydın Hanbayat, Siyasi Büro Üyesi Okan Ünsal, MK Üyesi Ali Rıza Sabur, SB Merkezi Yazı Kurulu Üyesi Alaattin Ataş, Cemal Çakmak, MKP Yurtdışı Bürosu üyeleri Berna Saygılı Ünsal, Kenan Çakıcı, Marmara ve Batı Bölgesi Parti üye ve kadrolarından Ökkeş Karaoğlu, Taylan Yıldız, İbrahim Akdeniz, Dursun Turgut, Binali Güler ile diğer üye ve Halk Kurtuluş Ordusu savaşçıları olan Ahmet Perktas, Gülnaz Yıldız, Çağdaş Can ve Ersin Kantar'ı bir kez daha saygıyla anıyor, komünizmi kazanmaya cüret ruhuyla kızışmış bayraklarını aynı coşkuyla yükseltiyoruz.

STRATEJİK KARŞI- DEVİRİMCİ SALDIRININ MAHİYETİ

Bu elbette ölümsüz 17'lerin rehber aldıkları Marksizm-Leninizm-Maoizm ideoloji-teori-bilimi ve onun Türkiye-Kuzey Kürdistan koşullarına yaratıcı uygulanmasını ifade eden devrimimizin önder çizgisi Kaypakkaya güzergahında komünizmi kazanma pratiğinden düşmanın duyduğu stratejik korkuyu ifade eder. Maoist Komünist Partisi 1. Kongresi ile söz konusu güzergahta atılmış nitel adımların bağrında taşıdığı düşmanı yenme ve komünizmi kazanmada Halk Savaşı karşısında düşmanın paniğini anlatır. Bu; emperyalist sistemin Ortadoğu'daki uşak zaptiye karakollarından biri olan faşist diktatörlüğün başta ABD olmak üzere emperyalist hegemonya çerçevesinde mevzilendirilmiş olmasına proletarya, emekçiler ve ezilen ulusun başkaldırısını boğma amacını ifade eder. Maoist Komünist Partisi Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin ürünü olarak TKP(ML) adıyla doğuşundan itibaren düşmanın bir numaralı stratejik tehlike ve tehditi çerçevesinde nitelendirilmişti. Dönemin CIA kumandalı MİT raporlarında söylenen şuydu; “şimdiki durumda Kaypakkaya'nın temsil ettiği fikirler en tehlikeli ve ihtilalci komünizmin tek kelime ile Türkiye'ye uygulanmasıdır.” O dönem nicel olarak birkaç küçük “kıрма tüfek”, birkaç savaşçı ve onlarca sayı ile ifade edilebilecek bir parti karşısında düşmanın duyduğu bu korkunun ve düşmanın bu partiyi “bir numaralı” hedef ve stratejik tehlike ilan etmesinin nedeni neydi? Elbette temsil ettiği komünizm davası ve bunu kazanmak için rehber aldığı Marksizm-Leninizm-Ma-

oizm ideolojisi ve bunun uygulanmasının adı olan Kaypakkaya çizgisindeki Halk Savaşı ısrarıyla tutuşturduğu nicel olarak küçük, ama nitel olarak büyük ve yenilmez olan yürüyüşüydü. Emperyalizm ve uşağı Türk devletine sömürü sisteminin her biçimine köklü meydan okuyan, ufku sadece bir tarihsel zorunluluk olarak geçeceğimiz Yeni Demokratik Devrim ve sosyalizm perspektifiyle sınırlı olmayan, devrimi komünizme kadar devam ettirme cüretine yön veren Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin evrensel dersleriyle donanmış stratejik konumlanmış nitel örgütlenmesiyle dünya devriminin bir savaş siperi olarak proleter enternasyonalist içerikte kaldırdığı bayraktı. Düşman nicel olarak daha küçükken, nitel ve tarihsel önemi kendisi açısından büyük tehlikeler içeren bu partiyi yok etmek için baştan itibaren karşı-devrimci stratejik seferberlik ilan etti. Vartınik kuşatmasının nedeni buydu. Bu kuşatmada bazı yoldaşlarımızı yitirdik, komünist önder İbrahim Kaypakkaya düşmanın bu imha ve kuşatma operasyonunda ele geçirilip aylarca süren işkenceler sonucu katledildi. Evet proletarya ve halklar açısından bu büyük bir kayıptı. Ancak şu da bir gerçektir ki Vartınik komünizmin stratejik kazanımı doğrultusunda stratejik bir diriliş kararlılığını, düşman açısından da stratejik bir yenilgiyi ifade ediyordu. Kaypakkaya karşısında kazanamayanlar çareyi onu katletmekte aradılar. Bu da gösteriyor ki düşman Marksizm-Leninizm-Maoizm rehberliğinde donanmış Kaypakkaya güzergahı karşısında stratejik olarak yenilmiştir. Böylece ölümsüz 17'lerin düşman tarafından katledilmelerinin mahiyeti de anlaşılacak durumundadır. ‘TKP(ML)’den Maoist Komünist Partisi’ne Bu Tarih Bizim’ bilinciyle MKP Kongresi

‘TKP(ML)’den Maoist Komünist Partisi’ne Bu Tarih Bizim’ bilinciyle MKP Kongresi parti ve devrim tarihi açısından ulaştığı seviye düşmanı tedirgin etti, büyük korkulara sürükledi. Elbette bu doğuşunda olduğu gibi MKP Kongresi’nin temsil ettiği komünist ideoloji ve uygulamada kararlı ısrarının bir sonucuydu. Türkiye-Kuzey Kürdistan devrim tarihinde MKP önceli TKP(ML) komünist yeni-nitel bir çıkırdı. Onun örgütsel-siyasi-ideolojik bir devamı ve ilerletilmesi olarak 17’lerin ölümsüz katkılarıyla yükselen ve bugün de yükseltilen, yükseltile-

parti ve devrim tarihi açısından ulaştığı seviye düşmanı tedirgin etti, büyük korkulara sürükledi. Elbette bu doğuşunda olduğu gibi MKP Kongresi’nin temsil ettiği komünist ideoloji ve uygulamada kararlı ısrarının bir sonucuydu. Türkiye-Kuzey Kürdistan devrim tarihinde MKP önceli TKP(ML) komünist yeni-nitel bir çıkırdı. Onun örgütsel-siyasi-ideolojik bir devamı ve ilerletilmesi olarak 17’lerin ölümsüz katkılarıyla yükselen ve bugün de yükseltilen, yükseltilecek olan MKP’nin nitel sıçramalarla ilerleyişi düşman tarafından durdurulmak istendi.

Elbette MKP ve TKP(ML) öncesi ezi-

lenlerin mücadelesi her zaman var olagelmıştır. Şeh Bedrettin’lerin, Baba İshak’ların, Pir Sultanların kavgası proletaryanın tarih sahnesine çıkmasıyla Ekim Devrimi’nin ürünü Mustafa Suphi TKP’siyle yeni bir aşamaya ulaşmıştır. Emperyalizm ve proleter devrimler çağını açan büyük Ekim Devrimi’nin bir nesli olarak coğrafyamızda kıvılcık bayrağı göndere çeken Mustafa Suphi ve 14 yoldaşı da Kemalist karşı devrimciler tarafından bin bir dolap ve hile ile Karadeniz’de boğdurulmuşlardı. Düşman ezilenlerin mücadelesinin öncü-bilinçli bir kurmay ile birleşmesinden korkuyordu, korkuyor. M. Suphi ve yoldaşlarının katledilmesi de bu korkunun ifadesidir.

SUPHİ YOLDAŞTAN

BAZI DERSLER

Çarlığın ve gericiliğin her türünün böl-parçala-yönet politikalarına, milliyetçi burjuvazinin her türünün “ulusal bayrak, ulusal kültür” dedikleri emekçilerin mücadelesini burjuva imtiyazlarına alet etme girişimlerine karşı Mustafa Suphi 3. Enternasyonal’in safında, proleter enternasyonalist sancak altında “Müslüman” denilen savaş esirleri arasında kıvılcık müfrezeler örgütlemeye tarihi bir rol oynamıştır. Ekim devrimin kıvılcık bayrağı altında savaş siperlerinin örgütlenmesinde, Ekim devriminin ışığının kitlelere taşınmasında örnek bir komünistti. Ne ki katledilmelerinde sahip oldukları hatalı çizgi de görmezden gelinemez. Elbette bu hatalar aynı zamanda dönemin 3. Enternasyonal’in, Lenin’in, Stalin’in de hatalarıydı. Fakat her parti kendi hatalarından birinci derecede kendisi sorumludur. Dolayısıyla komünist ustalar dahi aynı hataları yapmışlarsa diyerek, TKP mazur görülmez. İngiliz işgaline karşı Kemal’e ve ön-

derliğindeki komprador feodal ağırlıklı Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'ne destek için, TBMM daveti ile 1921'de Kemal'e karşı iyimser bir ruhla, tedbirsiz, muhtemel hile ve komplolara karşı uyanıksız yola çıkışları Kemalist hareketin sınıf niteliğine ilişkin yaptıkları hatalı değerlendirmelerle ilişkilidir. Kendi değişimleriyle Kemal'in önderliğindeki küçük Asya'daki hareketi "halkçı", TBMM'yi "işçi-köylü devrimciliğinin ve Sovyetlerin'in önünü açacak bir başlangıç ışığı" olarak görüyorlardı. Şöyle diyorlardı: *"3. Enternasyonal'in proletarya teşkilatı zayıf olan Türkiye'de ve Türkiye halindeki bütün şark memleketlerinde takip ettiği nokta-i nazar bilinirse, bu vazifenin derece-i nezaket ve emniyeti bir kat daha takdir olunur. (...) komünist fırkasına düşen vazife emperya - lizmin bütün tazikatına rağmen (...) ezilen - leri temsil eden Büyük Millet Meclisi hükümetine samimiyetle müzaheret etmek ve Anadolu'daki bu hareketi şarkın diğer mazlum ve medeni millet ve hükümetlerine (...) bir örnek olarak göstermek."* (1)

Ve yine Mustafa Suphi devam ediyordu ki;

"Türkiye gibi memleketlerde kurulacak yeni hükümet emperyalist zalimlere karşı büyük bir mübareze, bir güreştir; zulüm ile zalimler ile bir güreştir." (2)

3. Enternasyonal 2. Kongresi'nde Mustafa Suphi TKP'sinin delegasyonları Kemal hareketini "emperyalist sömürüye en iyi cevap, kurtuluş hareketi, Kemal devrimci hükümeti" (3) ilan etmişlerdi. TKP kuruluş kongresinden itibaren var olan bu hatalar Kemal'in pratik içerisinde keskin bir şekilde ortaya çıkan karşı devrimci niteliğine rağmen devam ettirildi. Mustafa Suphi bizat M. Kemal'e mektuplarında "3. Enter-

nasyonal'le birlikte yanınızdayız, komünist partisini yasal yapın, kızıl müfrezeleri Karabekir Paşa'nın emrine gönderiyoruz, burada Enver Paşa'ya yardım ediyoruz, Ermeni hareketine karşıyız, Büyük Millet Meclisi hükümetini destekliyoruz" (4) özetler şeklinde ifade edebileceğimiz değerlendirmelerde bulunuyordu. Komünlerin telkiniyle de olsa ezilen ulusları inkar eden Kemalist "misak-ı milli" siyasetini objektif olarak kabul ediyor idiler.

Önce de vurguladığımız gibi ideolojik siyasi mücadeleyi yadsımıyoruz. İdeolojik-siyasi konularda "bizim partimiz" anlayışıyla kardeş partilere, enternasyonallere "durun durduğunuz yerde" şeklindeki dar milliyetçi yaklaşımı savunmuyoruz. Ancak şu bir gerçektir ki; her komünist partisi kendi kararlarını kendisi almalıdır. Komünlerin o günkü işleyişindeki bazı problemlerle de ilgili olarak her tavrını emir adanmek, tartışmasız komuta sistemi çerçevesinde bağlı kalmak yanlıştı. Sovyetler Birliği'ni savunmayı anlıyoruz. Proleter dünya devriminin karmaşık dünya seyrini şu veya bu ülke devrimiyle Sovyetler Birliği'ni savunma ilişkisini diyalektik ele alma durumundayız. Her şeye rağmen Sovyetler Birliği'ni savunma bazen proleter dünya devrimini ilerletme anlamına gelmeyebilirdi. 2. dünya savaşı sırasında "taktik olarak anlaştık ta, bir stratejik eğilime dönüştürülen burjuvaziyle ittifak meselesindeki Sovyet hataları açıktır. MKP kongresi bunları ciddiyetle ele aldı. 1928 Komünist Enternasyonal programı Kemalizm'i dünya devrimi zincirinin devrimci bir halkası olarak gördü. Proletaryanın büyük ustası Lenin bile Kemalizm'i "en kabadayı emperyaliste" karşı örnek bir direniş olarak değerlendirdi. Keza Stalin Kemal'i sömürge ve yarı-sö-

mürge halkları etrafında toplayan “devrimci bir çekirdek” olarak tanımladı.⁽⁵⁾

Lenin ve Stalin’in ölümsüz öğretileriyle zerrece alakası olmayan Türk devletçisi Perinçek’çiler bu hataları bayraklaştırdılar. Komünist enternasyonalin hatalarına da yaslanarak, Kürt hareketlerinin o dönemki bastırılmasını alkışladılar. Şimdi de alkışlıyorlar. Şu da bir gerçektir ki, 1920 Komünist Enternasyonal önderliğindeki Doğu Kurultayı’na Enver Paşa gibi İttihat ve Terakkicileri delegasyon olarak taşıyan Enver Paşa’nın kurultaya tebliğini “devrimci bayrak” olarak selamlayan, Şark Milletleri Kurultayı Başkanlık Divanı Reisi Radeks’ler, TKP’ye Talat ve Cemal Paşalar’ın öldürülmelerini lanetleme, “Jön Türkler ve Kemali destekleme” “devrimcileşen doğunun öncüsü Kemal’in yanında yer almaya”⁽⁶⁾ çağırıyorlardı. Öyle ki Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katledilmelerinin Enternasyonal’ce kınanmasını isteyenlere karşı radeskler, “Kemali desteklediğimiz için pişman değiliz, kesin savaş anı şimdi henüz gelmedi, milli kurtuluş hükümetini destekleyin”⁽⁷⁾ diye karşılıyordu. İşte Türk egemenlik sisteminin bu resmi ideolojisine hem dünyada, hem Türkiye-Kuzey Kürdistan’da ilk kez köklü meydan okuyan TKP(ML) ve devamcısı MKP’dir. Kaypakaya ve onun güzergahında 17’lerin öldürülmesinin bir numaralı stratejik saldırı hedefleri seçilmelerinin nedenini bu gerçekler ışığında daha kolay anlayabiliriz. Anlamalı, kavramalı, stratejik önemimizi bilmeli dolayısıyla düşmanın saldırılarına karşı her an bilinçle tetikte olmalıyız. Kürt ulusal meselesini, Ermeni soykırımını, azınlıklar ve ezilen inançlar problemini proleter devrimci halkçı çözüm programıyla dünyada ve Türkiye-Kuzey Kürdistan’da ilk kez doğru ve kap-

samlı olarak ortaya koyan Kürt ulusal hareketinin tarihsel meşrutiyyetini, Türk egemenlerinin milli baskı ve katliamlarına karşı mücadelesinin demokratik yönüne işaret edipdestekleyen Kaypakaya TKP(ML)’sidir. 17’ler bu yolda yürüdükleri için katledildiler. Bakınız, Dersim İsyanı ile ilgili Komüntern belgelerinde yeni bir Kürt ayaklanması adıyla 1937 tarihinde yayımlanan yazılarda özetle şöyle deniyor:

“İki ayı aşkın bir zamandan beri Anka - ra hükümeti, Dersim bölgesindeki Kürt aşiretlerinin yeni bir gerici ayaklanmasını bastırmakla uğraşıyor (.....), halk partisi bu çağ dışı duruma bir son vermeye karar verdi. (...) amacı göçebelige son verme ve aşiret reisleriyle (Şehler, Beyler, Ağalar ve Seyitler) onların kiralık adamlarını Batı Anadolu’nun modernleşmiş vilayetlerine sürme hedefi güden bir reform planını zorla uygulamaktı. Feodal unsurların ümitsiz bir direnişiyle karşı karşıyayız. (...) feodal unsurlar (...) utanmazca şartlar ileri sürdü. Hükümeti, feodal yöneticilerin zorbalığa dayanan keyfi rejimlerini tasfiye yolunda aldığı bütün tedbirleri vazgeçmeye”⁽⁸⁾ zorladılar. Komünist enternasyonal belgelerine revizyonist Rasim Davaz imzasıyla giren bu anlayışlara Komüntern resmi organlarından bir eleştiri yoktur. Aksine Komüntern yayın organı belgeleri olarak kamuoyuna ilan edilen dolayısıyla onaylanmış bulunan bu yazılarda Kemalist katliam destekleniyor, mazlum Kürt ulusunun başkaldırısı önderlikleri gerekçe edilerek irtica olarak itham ediliyor, Türk egemenlerinin kırımları zoraki göçleri destekleniyor, Kemalist askeri hareket onaylanıyor. Burada Kaypakaya’nın Kemalist hareket, Kürt sorunu, Kemalist devlet, Kemalist ordu ve komünist çizgi gibi diğer tüm meselelerde

çıkışının komünist tarihsel önemi açık değildir. Bütün bunlar dikkate alındığında Kaypakkaya'lara, Cangöz'lere, Hanbayat'lara, Atas'lara, Okan'lara, Baba Erdoğan'lara, Süleyman Cihan'lara, Hüseyin Demir'lere, Kazım Çelik'lere, Cüneyt Kahraman'lara ve yoldaşlarına emperyalizm ve uşağı Türk devletinin neden saldırdığını, neden katliamlarla cevap verdiğini anlamak zor değildir. Sistemden köklü kopuşun bayrağını yükseltenler onlardır. Kemalist "sınıfsız imtiyazsız, halkçı devlet" gericiilik söylemini "ilericilik malipülasyonu ile örtenlere hayır! Bu faşizmi aklamaktır" diyen onlardır. Kemal'le uyuma çağıran Gökaltın gibi teorisyenlerin Türk şövenisti bayrağını yırtanlar onlardır. Conte, Durkheim gibi gerici pozitif felsefelerle dayanarak Kemalist faşist iktidarı "inkılapçı", yıkmak değiştirmek değil, korunması gereken halk kalesi gösterenleri deşifre eden, Yeni Demokratik Devrim, sosyalizm ve komünizm için proletarya önderliğinde, işçi köylü temel ittifakı ekseninde Halk Savaşı'na çağıran, başlatan, sürdüren ve bugün de ısrar etmeye çalışan onlardır. Kaypakkaya'dır, 17'lerdir ve yoldaşlarıdır.

Kaypakkaya'lar, Düzgün dağlarında On'lar, Yeldağı'nda ölümsüzleşenler, Ölüm Oruçları'nda komünizm için bayraklaşanlar, Vartinek'te haykırıp Mercan'da 17'lerle ölümsüzleşenler, dün, bugün, yarın bizimdir haykırışıyla komünizmi kazanmak için geleceğe yürüyenler. Proleter dünya devriminin hizmetinde, komünizm için Türkiye-Kuzey Kürdistan coğrafyasında yeni-nitel bir çıkışın Maoist nesli olarak yaşıyorlar. Kazanmak için savaşıyorlar. Bu tarihsel Miras bir eylem kılavuzu olarak nitel sınıramalarla ileriye götürülecektir. Biliyoruz ki doğa, toplum evrensel çelişki ka-

nunun sonucu olarak sürekli değişim halindedir. Dinamik kavranmak durumundadır. Bir eksilme ve artma şeklindeki tekrar değil, karşıtların birliği olarak ve evrenin ani sıçramalarla gelişme kanununun bilinciyle öğreneceğiz, sıçramalarla ilerleyeceğiz. Türkiye-Kuzey Kürdistan toprağında yeni nitel bir çıkış açmayı parti Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin dersleriyle donanmış için başarabildi. Çoğu dostlarımızın, siper yoldaşlarımızın da taktir ettiği gibi Kaypakkaya somut şartların, somut tahlilindeki yaratıcılığını bu sayede gerçekleştirebildi. MLM ekonomi-politik-felsefe, bilimsel sosyalizm öğretisiyle donanmış olmasaydı; MLM bilimsel metoda sahip olmasaydı; hangi somut şartları bilimsel anlamda doğru tahlil edebilir, bilimsel sentezlere ulaşabilirdi. Dolayısıyla, Kaypakkaya ele alınırken, 17'ler ve yoldaşları ele alınırken rehber aldıkları MLM ideolojiden ayrı düşünülemezler. Biz ne proletaryanın büyük ustalarına, ne de onların öğrencisi ölümsüz yoldaşlarımıza ve bilgilerine tamamlanmış ve dokunulmaz bir tabu olarak bakmıyoruz. Bu bilime aykırıdır. Biz, gelişmelere bağlı olarak ilerleme ihtiyacını kendimizi eleştirmeye tabi tutmaktan çekinmemeyi Kongre Muhasebe ve İdeoloji belgelerimizde de ortaya koyduğumuz gibi önemsiyoruz. Ustalarımız da önemsediler. Lenin, Marksizm'e Marks gibi bakmasaydı, onun bilimsel temellerine dayanırken gelişmelere bağlı olarak gözden geçirip ortaya çıkmış yeni sorunları çözme seviyesine ulaştırmasaydı; Leninizm olabilir miydi? Çelişki evrensel kanundur. Her şeye uygulanır. Bilimimize de uygulanmak durumundadır. Bilgi sosyal pratiğe bağlı olarak gelişmek durumundadır. Onun donacağı son bir durak yoktur. Dolayısıyla hiçbir bilgi

mutlak, kesin ve artık tam olarak düşünülemez. Öğretimizin eylem kılavuzu olduğu gerçeğini derinden kavramak durumunda yız. Bu öze değil, lafza sarılan sözde Marks'çı 2. Enternasyonalciler Leninizm'e karşı çıkıp burjuvaziye yedeklendiler. Doğada, toplumda her süreç kendi iç çelişkisiyle ilerler. Her bir doğru düşünce bile ortaya çıktığı koşullarla, diğer bir gelişme dönemiyle kıyaslandığında sınırlılıklar gösterir ve gelişen gerçekliğin gerisinde kalır. Dolayısıyla toplumsal pratik ve insan bilincindeki gelişme-yok olma süreci sonsuzdur. Bilgi mütemediyen ilerler. Bunu ancak dinciler reddedebilir.

Diyalektik ve tarihi materyalistler olarak her bir dönemin gerçeğini bilirken, o gerçeklikte doğru bilginin mahiyetini bilirken, başka gelişme aşamalarıyla ilişkisini ele almada göreceliğini de kabul ederiz. Maoist partinin ideolojisi-programı-genel siyasal çizgisi doğrudur, pratikte de ispatlanmıştır. Yoldaşlarımızın ölümsüz anısı doğrudur, pratikte de ispatlanmıştır. Yaşadığımız gelişmelere, dünyadaki bölgedeki gelişmelere bağlı olarak bu mirası dönemin ortaya koyduğu sorunları çözecek sentezlere ulaştırma görevimizin altını da çizimiz. Uluslararası komünist hareket ve onun bir parçası olan Maoist parti bu görevin üstesinden kolektif tartışma ve iki çizgi mücadelesi yoluyla kolektif tecrübesini özetleyerek gelecektir. İki çizgi mücadelesi olmasaydı Maoizm'e ulaşamazdı. İki çizgi mücadelesi olmasaydı Suphi TKP'sinin hataları aşılamazdı. İki çizgi mücadelesi olmasaydı Suphi sonrası TKP'yi gasp eden sınıf işbirlikçisi revizyonist Şefik Hüsnü çizgisi deşifre edilemezdi. Sonra Rus sosyal emperyalizminin bir mevsimine dönüşmüş söz konusu karargah aşılamazdı. Da-

hası Deng Hua karşı devrimci darbesinin mahiyeti, UKH'da yarattığı kırılmalar- kriz anlaşılamaz, aşılamaz, Devrimci Enternasyonalist Hareket yaratılamazdı. UKH'nında, onun bir parçası olan kendi tecrübelerimizin de öğrettiği budur. İki çizgi mücadelesi parti ve UKH açısından kaba bir cebelleşme, kişisel bir suç ve günah seceresi çıkarma, damgalama, basit bir örgütsel alt etme ya da kişiselleştirilmiş curcuna içerisinde boğulma, bölünme, dağılma, yoldaşlar ve dostlar arasında düşmanlaşmış guruplaşma değil. Bu, burjuvazinin yöntemidir. Parti ve UKH'da, halk içerisinde sürmüş ve mütemediyen sürece doğru yanlış mücadelesi yanlışları tarihsel, toplumsal sebepleriyle gösterme, düzeltme, dönüştürerek kazanma ve daha ileri birlik yakalama, düşmana karşı mücadelede yoldaşlar, siper yoldaşları ve kitlelerin yüzde 95'i ile birleşmeyi asla unutmadan komünizmin silahı olarak partiyi kuşanmayı gerektirir. Olumlu ve olumsuzluklarıyla proletaryanın, emekçilerin ve ezilenlerin komünist, devrimci ilerici mirasını doğru ve yanlış ayırıştırarak, yanlışları aşma mücadelesini gevşetmeden doğruları nitel ilerlemelerle ileriye taşıma bilinciyle sahiplenirken 17'lerden öğrenmesini bilmeliyiz.

17'LER DOĞRU ÇİZGİ ÖNDERLİĞİNDE PARTİ VE KİTLELERİ DEVRİME SEFERBER ETME ÇAĞRISIDIRLAR

Temsil edip uyguladıkları çizginin önemli ayırt edici özelliklerinden biri buydu. Onlar partinin, sınıfın, halkın stratejik birliği, sonuna kadar ilerletilmesi, siper

yoldaşlığı ekseninde ideolojik-siyasi ve örgütsel bağımsızlığını koruyarak halkın birleşik devrimci muhalefeti için eylem birliğinin önemini anlattılar. Bu noktada kısaca siper yoldaşlığı üzerinde durmak istiyoruz. Öncelikle bu dost devrimci örgütlerle ideolojik barış çağrısı değildir. Hiç dostluk yok politik çizgisi de, hep dostluk şeklindeki çizgi de yanlıştır. Düşmana karşı mücadelede politik hücum ruhuyla devrimci temelde bağımsız ideolojik siyasal çizgimizle eylem birliğine önem verirken faal ideolojik mücadeleyi de elden bırakmamalıyız. Komünist partisinin kitlelere ve devrimci güçlere önderlik sorumluluğu unutulamaz. Bu önderlik olarak kendini dayatma meselesi şeklinde ele alınamaz. Bu devrim mücadelesi içerisinde ideolojik-politik-örgütsel duruşu ve bu duruşun pratikte doğruluğunun ispatlanması, kitlelerin ve dost güçlerin kendi tecrübeleri ve deneyleri üzerinde eğitilerek komünist öncülükle birleştirilmesi benimsenmiş bir önderlik olarak ortaya çıkma meselesidir. Siper yoldaşlığı kültürü yeni değildir. Yakın tarihimizde komünist önder Kaypakkaya ve anti emperyalist devrimci mücadele önderleri, Denizler ve Mahirler'in pratikleri muazzam derslerle doludur. Devrimci güçler birbirileriyle faal bir ideolojik mücadele içinde olurlarken, devlete karşı dost güçler oldukları bilinciyle eylem birliğini önemsemeli, varlıklarını hiçbir şekilde bir birilerine karşı rekabet gerekçesi haline getirmemelidirler. Rekabetçi, tahammülsüz ve her biri kendi başına kapalı devre siyasetleri devrime götürmez, halkı böler.

17'ler bu yanlış anlayışlara karşı mücadele bayrağıdır. Bu ayırt edici özelliklerinden dolayı bilindikleri içindir ki; ölümsüzleştiklerinde devrimci kitleler ve dost devrimci örgütler, Maoist parti ile kararlı bir şekilde kenetlendiler. Proletarya, ezilen ulus ve halklar üzerinde emperyalist hegemonyanın pekiştirilmesi amacıyla sürdürülen Irak'ta, Afganistan'da, Filistin'de ve daha nice yerlerde işgal, sömürgeleştirme, katliam operasyonlarla devam ettirilen emperyalist saldırganlığa karşı proleterya önderliğindeki Halk Savası aynı zamanda devrimci anti-emperyalist güçlerin birleşik eylemini de önemsemek durumundadır. Bu

Kaypakkaya ele alınırken, 17'ler ve yoldaşları ele alınırken rehber aldıkları MLM ideolojiden ayrı düşünülemezler. Biz ne proletaryanın büyük ustalarına, ne de onların öğrencisi ölümsüz yoldaşlarımıza ve bilgilerine tamamlanmış ve dokunulmaz bir tabu olarak bakmıyoruz. Bu bilime aykırıdır. Biz, gelişmelere bağlı olarak ilerleme ihtiyacını kendimizi eleştirmeye tabi tutmaktan çekinmemeyi Kongre Muhasebe ve İdeoloji belgelerimizde de ortaya koyduğumuz gibi önemsiyoruz. Ustalarımız da önemsediler. Lenin, Marksizm'e Marks gibi bakmasaydı; onun bilimsel temellerine dayanırken gelişmelere bağlı olarak gözden geçirip ortaya çıkmış yeni sorunları çözme seviyesine ulaştırmasaydı; Leninizm olabilir miydi? Çelişki evrensel kanundur

noktada 1971 ihtilalci devrimci çıkışı önemli bir derstir. Bu çıkış Türkiye-Kuzey Kürdistan tarihinde Suphi sonrası hegemonya kurmuş legalist, parlamenterist, şovenist, pasifist dalgaya da bir başkaldırıdır. Ayrı ideolojik, politik, genel siyasal çizgi farklılıkları, örgütsel bağımsızlık bir kenara bırakılmadan, devrimci eylem birliğinin önemsendiği devrimci yeniden bir meydan okuyuştur. Mücadelemizin bu önemli tarihsel dayanağı daha ileri yeni politik sentezlerle pratikleştirilmelidir. Modern revizyonizme karşı başkan Mao Zedung önderliğindeki enternasyonal mücadelenin ulaştığı Büyük Proleter Kültür Devrimi ve ABD'nin Vietnam'da yenildiği Kamboçya, Laos, Filistin ve diğer yerlerde ezilen halkların mücadelesinin yükselen ivmeler kazandığı emperyalist metropollerde emekçilerin mücadelesinin geliştiği koşullardan etkilenen 71 hareketi gibi şimdi de dünya ezilenleri Nepal, Türkiye-Kuzey Kürdistan, Peru, Filipinler, Hindistan'daki Halk Savaşları cüretiyle Irak, Afganistan, Filistin ve Latin Amerika gibi ezilenlerin emperyalizme öfkesiyle fevkalade önemli fırsatlarla yüz yüzedir. Mao'nun 1970'lerde dünya halklarına yaptığı Halk Savaşı çağrısı bugün içinde oldukça elzemdir. Elbette bir rastlantı sonucu değil, devrimin görevlerine cevap verememe olgusunun ürünü olarak dün gibi bugün de tasfiyeci bir tövbe-karlık eğilimi mevcuttur. Çıplak, bağırarak devrim ihtiyacına rağmen gerçeği görmeyi "avantaj" telakki edenler, tarihi yozlaştırma çabasına devam etmektedirler. Spekülasyon ve skandal simsarlığından medet uman bu kesimlere meydan boş bırakılamaz. Bunlarla ideolojik mücadele savsaklanamaz. Komünizm ve halk saflarında burjuvazinin ihtiyaçlarını karşılayan bu bö-

lucülere karşı iki çizgi mücadelesiyle cevap olmak komünistleri sınıf ve halkı birleştirmede ıssarar etmek esas halka olan Maoist çizgi meselesinde sağlam olmayı gerektirir. Sorunları kişiler sorunu olarak görmüyoruz. Sorunlar yanlış ideoloji ve politikalar"dır. Bunların iktisadi ve toplumsal nedenleri vardır. Çözülmesi gerekenler bunlardır. Bu açıdan tasfiyeci, neo liberal yönelimlerle teorik programatik örgütsel ve taktiksel alandaki farklılıklarımızı keskin bir şekilde devreye sokmak süren ideolojik savaşın mahiyeti konusunda kitleleri ve devrimci güçleri bilinçlendirmek hayati önemdedir. Küfür, damgalama, suçlama bizim işimiz değildir. Böyle maskaralıklar içinde olmayacağız. İdeolojik mücadele Halk Savaşı'nın da yardımıyla parti önderliğinde kendi bilimsel gücüne ve azmine dayanarak gerçeği göstermeye devam edecektir. Parti önderliğinde devrimci savaşı örgütleme, yaygınlaştırma, süreklileştirmeyi ilerletmek cereyanı göğüslemede en önemli silah olacaktır. Dün '71 devrimci hareketinin silaha sarılması karşısında "olmamalıydı" diyenler, silahların eleştirel gücüyle yıkıldı. Dün Kaypakkaya'nın MLM rehberliğinde Halk Savaşı ateşini yakmasını "tövbe" tutumuyla karşılayanlar yıkıldı. Bundan sonra da tarihin göstereceği budur. Ölümsüz 17'ler meselesini "Halk Savaşı olmaz" "devrime elveda" tutumuyla karşılayacak yanılıgılı yaklaşımlar göğüslenmelidir, göğüslenenecektir. Aksi halde dünyayı değiştirmek mümkün olmaz. Bu açıdan parti ve devrimci kitlelerin en başta nitel inşasına önem vermek, en başta partinin ve devrimin sosyal tabanına yönelmek şarttır. Geri, vasat olanının ruhu ve fikirlerine kendini uydurup profesyonel devrimciler örgütünün nitel inşasından, devrimci savaşın sür-

dürülmesinden vazgeçenler her zaman oportünistler olmuşlardır. Vasatçı sosyal tabana dayanan reformizmin de elbette bir sınıfsal mantığı vardır. İnatla devrime karşı duran bu vasat çöküntü tarihinde de görüldüğü gibi pasifizm ve sosyal şovenizmin kaynağı olmuştur. Devrimimizin kısa tarihine yeniden bakalım. Bunların dayanaklarını görürüz. 1960'lı yıllarda adına sol denilen hareket YÖN, TİP ve sonrada MDD şeklinde odaklaşmıştı. Avrupacı reformizm TİP şeklinde boy verdi. Türk-İş sendikacılığı zaten Amerikancı bir modeldi. YÖN ise devrimin koşullarını olgunlaştırmak için kapitalist olmayan yolda kalkınmacı “çözüm” projesine sahipti. Parlamenterist Türkiye İşçi Partisi (TİP) konsepti de benzerdi. Mihrici, Millici sözde devrim stratejileri de Kemalistlerle ortak konsept arama yönelimindeydi. Aynı yönelimler bugünün reformist “solunda” “ulusalcı” Perinçek vari ilerletilerek devam ettirilmektedir. Deniz’lerin, Mahir’lerin anti-emperyalist çıkışlarının ve Kaypakkaya’nın komünist devrimci güzergahının tecrübeleri bugün, dünün devamı olan oportünizmi ve revizyonizmi yenmek için çok büyük avantajlar sağlamaktadır. Dün ‘radikal silahlı eylem olmasın, yoksa provokasyon olur’ çizgisini seslendiren TIP’ciler, orduyu karşıya almamalıyız diyen ulusalcı sözde solculara karşı Deniz’ler, Mahir’ler devrimci anti-emperyalist bir haykırıştılar. THKO devrimci pratik bir meydan okuyuştu, elbette teorik zayıflıkları vardı. Örneğin proletaryanın devrimdeki önderliği ‘zayıflığı’ gerekçeyle kavranmıyor, sınıfın öncüsü olarak komünist partisi önderliği görülemiyor, ‘kır yoksulları ve küçük üreticileri öncü ve temel alma’ biçimiyle popülist bir siyasetten kopulamıyordu. Yanlış Kemalizm tah-

lillerinden ötürü Türk ordusuna ‘ilerici özellikler’ atfediliyor, devlet ve devrim konularında Leninizm’e ters tutumlar sergileniyordu.

Burada konumuz bunun özel olarak değerlendirilmesi değildir, kısa bir vurguyla yetiniyoruz. THKPC, THKO’ya nazaran teorik olarak daha iyi bir çıkıştı, tabi bunun da sebepleri vardı. Çayan’ın bütün yazılarına bakıldığında, bu sebepler anlaşılacaktır. Çayan diyordu ki; Mao’nun Marksizm-Leninizm hazinesine Yeni Demokratik Devrim ve proleter kültür konularında, kendi deyimiyle ‘mükemmel’ seviyeye çıkan katkıları vardır. Ve bu katkılardan etkilenmesinden ötürüdür ki o dönem köylüyü devrimin temel gücü olarak alıyor, kırları temel çalışma alanları olarak görüyor, şehirlerin kırlardan kuşatılması stratejisini savunduğunu söylüyordu. Yeni Demokratik Devrim ve Halk Savaşı’nı derinlemesine kavramayı ifade etmese de; Çayan’ın pozisyonları Mao’yu algılamada takdir edilecek bir gayrettir. Yeni Demokratik Devrim öğretisini doğru anlamadığı için devrimde proletaryanın önderliğini şart görmüyor, güçler dengesi açısından demokratik devrimde önderlik konusunun pazarlığa söz konusu yapılamıyacağını da belirtiyordu. (Bütün Yazılar Mahir Çayan, Bknz 170-171) Şafak revizyonistlerine gelince, bunlar zaten devrimden vazgeçişin, devrime tövbe etmenin adıydılar. Önder Kaypakkaya bu revizyonizmi ve sosyal şovenizmi, bu Kemalizm ve Türk ordusu hayranlığını bütün yönleriyle deşifre etti. (Bakınız, Kaypakkaya Bütün Yazılar) Gerek THKO, gerekse THKPC’nin de Kemalizm tahlilleri yanlıştı. Bu yanlışlar Türk ordusuna karşı, iyimser tutumlara, sol maskeli ordu darbelerine karşı objektif olarak hatalı tutumlara götürüyordu. Çayan Kemalistleri küçük burjuvazinin en sol devrimci ve anti-emperyalist başkaldırısı olarak gördüğü için-

dir ki 71'ler ortamında da müttefik olarak onlara yöneliyordu. Diyordu ki; 'THKPC'nın müttefiki ancak Kemalistler olabilir' (Bütün Yazılar, sayfa 398) Diyordu ki; 'Kemal komprodor feodal mekanizmayı parçaladı. Küçük burjuva devrimci ekonomi yarattı' (sayfa 401-402) Tüm bu yanlış yaklaşımlar da dikkate alındığında Kaypakkaya'nın tarihsel çıkışının ideolojik, politik nitel önemi ve onu takip eden 17'lerin, mücadelemiz açısından anlamı daha derinden kavranacaktır.

KAYPAK-KAYA VE 17'LER KOMÜNİZMİ KAZANMA YÖNELİMİYLE TEMSİL EDİLEBİLİRLER

Gerek Vartinik gerekse Mercan tarihimiz açısından proletarya, emekçiler ve ezilenler açısından büyük kayıptırlar.

Maoist parti 1. Kongre'de gerçekleştirdiği tarihi muhasebe ile Vartinik kaybımızın nedenlerini irdelemişti. Önemli bir tecrübe özetlemişti. Elbette bunu da tartışmaya açığız, 17'ler meselesini ele alırken bu tarihi muhasebenin tecrübeleri ve metodundan öğrenmeliyiz. Parti 17'ler kaybımızın nedenlerini bilimsel bir tahlil ve kolektif tartışma tecrübesiyle özetleme gayreti için-

dedir. Bugüne kadar olduğu gibi, Maoist parti hatalarımızı es geçmeyecektir. Biliyoruz ki kaybımızın temelinde ideolojik, programatik ve genel siyasal çizgimiz yatmamaktadır. Ama bu kaybımız önlenemez, kaçınılmaz bir sonuçta değildi. Dolayısıyla

la Maoist parti bu kaybımıza vesile olan hatalarını cesaretle ele alma tutumunda olacaktır. Bilimsel doğru ve kendine güvenen bir partinin metodu da böyle olmak durumundadır. Parti ikinci kongre planlamasını o dönem ki koşullarda o şekilde uygulanmasını doğru olup olmadığını ele alacaktır. Güvenlik çizgisini, çalışma tarzını, 1. Kongre ile ulaşılmış stratejik önderlik anlayışı ve onun korunmasına dair özetlediği tecrübelerle 17'lerin kaybında buna ne kadar riayet edilip edilmediği meselesini, hareket tarzını tartışacaktır. Varolan hata ve zayıflıkların tümünü kitle-

lerle paylaşacaktır. 17'ler sonrası partinin idaresi harekete geçirilerek ulaşılan merkezileşme ve yeniden yapılanma merkezi planın önemli görevlerinden biri budur. Elbette biz şimdiki merkezileşme seviyesini ve planlamayı yine kolektif tecrübe ile daha ileriye götürme görevi ile karşı karşıyayız. Bu 17'ler sonrası düşmanın 'bellerini bir daha doğrultamazlar, çöktüler' dediği bir ortamda önemli bir ilerlemeyi temsil etse de, Maoistler daha ileri bir önderlik seviyesini ve gerçekten stratejik önderliğe ulaş-

mayı hedeflemek durumundadır.

17'lerle ikinci kongreyi gerçekleştirme pratiği döneminde, düşman, bilinen düşük yoğunluklu savaş konseptini tıpkı 1993-1994 yıllarında olduğu gibi devreye soktu. Bu plan aynı zamanda emperyalistlerin koruması ve desteğiyle gündemleştirildi. Söz konusu dönemde Türk egemenlerinin ABD ve Avrupa'ya yaptıkları ziyaretler, buralardan halklarımıza verilen göz dağları ve aynı şekilde özellikle gerilla bölgelerine yapılan askeri yığınaklar, şehirlerde linç gösterileri ile vahşi saldırılarla birlikte sürdürülen operasyonlar stratejik sitemli bir saldırıyı, topyekün bir savaş seferberliğini zaten gösteriyordu. Öteden beri varolan bu egemen sınıfların konsepti söz konusu dönemde yoğunlaştırılarak sürdürülmekteydi. Böyle bir ortamda partinin o dönem tespit ettiği yerde kongre toplamanın ve o yere aynı rotada belli bir çalışma tarzı çerçevesinde güçleri sevk etmenin daha önceki planda yer meselesinde değişiklik yapmanın nedenleri tartışılarak gerekli dersler çıkartılacaktır. Parti önderliğinin kendisini ve düşmanı ne kadar ciddiye alıp almadığı konusunun üzerinde durulacaktır.

Kongrede şunun altı önemle çizilmektiydi; 'Stratejik önderlik tayin edicidir. (...) Stratejik planın uygulanması stratejik önderliğe bağlıdır. (...) Bu misyonun hakkını veren bir önderliğin Ay'da mı, Mars'ta mı, kırdı mı, kentte mi olduğunu kimse tartışma konusu yapmaz. Asıl olan asli görevini yerine getirmesidir. (...) Parti tarihimizde merkezi önderliklerde hep küçük işleri başarması beklene geldi. (...) Beklentilerin çatısı bir svaşçıdan beklenenler derekesine dahi düşürüldü. Tepeden turnağa böyle şekillenen bir partide, önderler de (...) bir savaştının teorisi ve pratiği ile yetinir. (...)

Ya da iyi bir halk savaştısının devrimci fedakarlığıyla kısa vadeli başarılar ve küçük muharebelerin zaferiyle yetinirler. (...) Tarihimizde SB'nin nerede konumlanacağı hep tartışma konusu olmuştur. (...) Sorunun özü SB'ye yüklediğimiz misyon ve bu misyona önderlik oluşturmaktır. (...) İş korkaklık ve cesaretle açıklamak ciddiyetsiz bir yaklaşımdır' (Muhasebe sf 434 – 437)

Bu tecrübe ışığında baktığımızda 17'ler kaybı sırasında meseleyi ne kadar ciddiyetle ele alıp almadığımız sorunu tartışma konusudur. Çok açıktır ki düşmanın gerçekleştirdiği katliam onun stratejik başarısı değildir. Bizim taktik ve benzeri hatalarımızla ilgili yönlerin neler olduğu değerlendirilecektir.

Prolterya ve emekçilere açık davranmak durumumuzu yoldaşlar, devrimci kitlelerle paylaşmak ve varsa hatalarımız, onlardan öğrenerek, devrimi ilerletmede bir silah haline getirmek Maoist partinin vazgeçilmez anlayışıdır. Doğru ve yanlışlar partinin de sürekli gerçeğidir, ama bizim için yanlışlar yada iki çizgi mücadelesi parti ortamını, halk saflarını dejenere etme, spekülasyonlarla baltalama, kopma, kaçma, dedikodularla ortamı kirletme gerekçesi değil, öğrenme birliğimizi ilerletme, düzeltme meselesidir. Maoist Komünist Partisi'nin 1. Kongresi'nin bir kez daha öğrettiği budur. Parti ve kitlelerin %95'ine güvenen, doğru çizgi önderliğinde onlarla birleşmede ısrar eden, ucuz heyecan tahrikçiliğine, skandal simsarlığına meydanı açmayan, sorunları kişiselleştirmeye yol vermeyen, tüm yoldaşlarından sorumluluk duyan, düzelmelerinde doktor ihtimamı ile yaklaşan, Maoist parti bilincine, tüm tarihinden sorumluluk duyan tarih bilincine

sahip olan Maoist partinin düşmanın hiçbir psikolojik ve fiziki saldırısı ile yıkılmıyacağı, Maoist partinin kazanacağı gerek 17'ler dönemi, gerek sonra ki süreçte bir kez daha görülmüştür. Maoist parti bilinci dün olduğu gibi bugün de tarihi kendisiyle başlatma anlayışını reddederek, olumsuzluklar da-olumluluklar da bizimdir, hatalar da-başarılar da bizimdir diyerek kongre çizgisiyle kazanacaktır.

Düşman kökleri toplumun derinliklerinde olan ve elbette devrimci harekete yansımamazlık etmeyen zayıflıklara da seslenmektedir. Dedikodulardan, spekülasyonlardan medet uman düşman saldırıları karşısında kenetlenen parti gerçekliği; düşmanı ideolojik alanda yenilgiye uğratmıştır.

Maoist parti açısından parti ve halk içerisinde doğru ve yanlış mücadelesi parti ve halkın birliğini ilerletme motorudur.

Bölünme, karalama, kişisel curcuna Maoist partiye yabancıdır. 1. Kongre gerçekliğinin öğrettiği budur. 'Siyasi eleştiriler farklı, sokaktaki lümpenlerin tarzını kullanarak eleştiri (!) yapmak farklı şeylerdir. (...) Komünistler bu yoz kültürün kendi bağrında gelişmesine izin vermez, buna asla müsaade etmezler, etmemelidirler. (...) Bu lümpence polemiklerin gelişmesine paralel olarak parti yozlaşmakta (...) karşı-devrimcilerin uzun süre kendilerini gizlemelerinde bu nesnel durumun önemli payının olduğunu inkardan gelemeyiz.' (Muha-sebe sf 345)

Böyle bir iki çizgi mücadelesi anlayışına, böyle bir halk içerisinde doğru-yanlış mücadelesi anlayışına sahip bir partiye ve onun önderliğindeki devrime dayatılacak hiçbir psikolojik harp oyunu sonuç alamaz. İdeolojimizle donanır, bilimimizin rehberlik ettiği teori ve siyasetin gerekle-

rini yerine getirirsek; kazanan her zaman parti ve halk olacaktır. Hile burjuvazinin siyaset tarzıdır, dedikodu onun siyasetinin vazgeçilmez argümanıdır, kişisel çıkarlar ve imtiyazlar çerçevesinde cebelleşme onun mülk dünyasının özelliğidir. Bizim bayrağımız birlik, mücadele, daha yüksek birlik bayrağıdır.

17'ler döneminde de, sonrasında da kenetlenmiş parti ve onun kitlelerle birleşme ısrarının yarattığı pratik karşısında, düşmanın özel harp siyaseti şimdiki durumda püskürtülmüştür. Düşman aynı paketleri dayatmaya devam edecektir. Düşmanın saldırısı karşısında Uluslararası Komünist Hareket de Maoist Komünist Partisi etrafında aynı kenetlenmeyi göstermiştir. Nepal Komünist Partisi (Maoist) Başkanı yoldaş Prachanda ve Hindistan Komünist Partisi (Maoist) Başkanı ortak mesajı oldukça önemlidir. 17'ler ile ilgili diyorlardı ki, 'Böylesi bir acı zamanda Türkiye'deki devrimci halk kitlelerine ve şehitlerimizin ailelerine acılarını ve kederlerini sınıf düşmanlarımız ve onların efendileri ABD önderliğindeki emperyalizme karşı güce dönüştürmek için MLM'yi derinden kavramış Maoist Komünist Partisi (Türkiye- Kuzey Küdistan) etrafında sınıksız birleşme çağrısında bulunuyoruz'.

Maoist partide, Maoist parti önderliğinde kitlelerle birlikte devrim için birleşerek ilerlememizin önemi, bu sözlerle de açıktır. Maoist ruh budur, Maoist bilinç budur.

Dükkan ruhlu küçük rekabet eksenli grup bilincine karşı, konuşturulması gereken Maoist parti bilinci budur. Böyle bir bilince sahip olanlar, parti, sınıf ve halkın birliğiyle oynayanlara açıktır ki müsamaha gösterilmeyecektir.

Gerçek partililer, parti militanları ve

dostlarının sınanmaları açısından, ağır kayıp dönemleri, ciddi bir ayırt etme işlevi görür. Lenin doğru diyordu; insan gerçek dostlarını felaket anında anlar. Felaket dönemlerinde inşaaya bir taş koyma günün en sıradan görevlerinden biridir.

Devrim çözüm gücüdür. Bir yakınma, ağlama duvarı değildir. Partili ve savaşçı devrime sarılandır. Anlamayana durumu kavratarak ilerletendir. Yanlışta rüşvet vermeden doğruyu yükseltendir. 17'ler acısını devrim, komünizm için güce dönüştürmenin bir yanı da budur. 17'lerin de yaratılmasında tarihi katkılar yaptıkları 1. Kongre'nin ideolojik ve siyasi çizgisi ile donanma onu yeni-nitel sıçramalarla ileriye taşıma, tarihi inkarcılığa pirim vermeden, olumlu ve olumsuzluklarıyla tüm tarihimizi sahiplenerek doğru temelde ileriye taşıma, yoldaş ve halk sevgisi ile dolu olarak, komünizm için öne atılma yönelimiyle anılabilirler.

DEVİRİM DÜMDÜZ BİR YÜRÜYÜŞ DEĞİLDİR

Başarı ve zafer zıtlıkların birliğidir, bu her devrimin doğasında vardır ve olacaktır. Devrim bir defaya mahsus düşmana kafa tutmak değildir. Bir defaya mahsus kafa tutan dostlarımızın, bir döneme kadar bizimle yürümüş, şimdi bizimle olmayan yoldaşlarımızın emeklerine değer veririz, küçümsemeyiz, teşekkür etmesini bilmeliyiz. Ancak Maoist Komünist Partisi ideolojisi, rehberliği devrimi komünizme kadar sürekli devam ettirmeyi öğretir. Bu yolda yürürken, dostlarımızla düşmana karşı birleşebileceğimiz her noktada birleşmeyi de biliriz bilmeliyiz. Devrim bazen ağır kayıplar ve yenilgiler alabilir. Tarih gösteriyor ki yine

de ileriye gitmesini hiçbir karşı devrimci güç engelleyememiştir, engelleyemeyecektir.

17'lerin katledilmesiyle düşmanın kazandığı taktik 'başarı' geçicidir. Stratejik olarak düşman temsil ettiği haksız sömürü ve zulüm düzeni itibarıyla ve dayattığı haksız savaş sebebiyle yenilmeye mahkumdur. Düşmanın stratejik olarak kağıttan kaplan ve yenilmeye mahkûm olduğunu tarih defalarca teyit etmiştir, edecektir.

Kendimizi ve düşmanı güçlü ve zayıf yanlarıyla iyi tanımalıyız. Düşmanın hem genel, hem de bir parçası olarak stratejik imha ve kuşatma operasyonlarının tehlikelerini anlamalı, devrim güçlerini korumanın, düşmanı imha etmenin Halk Savaşı'nda bir ilke olduğunu asla ve asla unutmamalıyız.

Halk Savaşı düz bir yürüyüş değildir. Gerektiğinde geri çekilmesini, güçlerini toparlamasını bilmelidir. Biz düelloca değil, kazanmaya mahkûm, komünizm davasının savaşçılarıyız. Dünyayı istiyoruz.

Şu veya bu mevziyle sınırlı kavga insanları şu veya bu muharebeyle şekillenmenin ötesine geçmemiş yiğit ve kahramanlar değil, komünizm savaşçılarıyız.

Hangi parti organının ve yoldaşın olursa olsun hiçbir hata, kişisel faturalarla izah edilemez. Doğrular da, yanlışlar da bizindir. Yanlışlarımızı da öğretmen bilerek doğrularımızı ilerleteceğiz. Parti önderliğindeki Halk Savaşı merkezi görevi yönelimiyle seferber olan 17'ler bayrağını Canımız Halk Savaşı'na Feda Olsun ruhuyla yükselteceğiz.

ÖNDERLİK SORUNU

Önderlik MLM ideoloji-teori ve siyase-

ti bir kenara bırakarak ileriye adım atmak adına vasat genişleme seviyesinin içine sığmak olarak ele alınırsa, evet, bu da bir önderliktir ama ekonomist bir önderliktir. Marksizm-Leninizm-Maoizm'i ilerleten değil de, revizyonistçe içeriğini boşaltıp bilimsel ilkelerini reddeden işçi aristokrasisinin, küçük mülk sahiplerinin dünyasına ve duygularına hitap eden reformist önderlikler fazlasıyla mevcuttur. Uluslararası komünist hareketin bir tavrı olmayı bir kenara bırakıp ülke kitleleriyle birleşme adına, dar ulusal önyargılara seslenen milliyetçi önderlikler fazlasıyla mevcuttur. Kaypak-kaya ve devamcısı 17'ler dünya devriminin silahlarıydılar. Türkiye-Kuzey Kürdistan coğrafyasında dünya devriminin hizmetinde Halk Savaşı'na önderlik etme kararlılıkları, MLM ideoloji-teori ve bilimin rehberliğindeydi. Kendiliğindencilik önünde boyun eğenler sistem dışına çıkamazlar. Şimdi sistem önünde dünyanın birçok yerinde barış isteyen silahlı ekonomizmin pratiğinin gösterdiği de budur. Elbette biz hiçbir mücadele biçimini, örgütünü prensip olarak reddetmiyoruz. Ama bunları devrim planına onun görevlerinin yerine getirilmesinin yolu olan Halk Savaşı planına göre ele almayı savunuyoruz. Kendilerini sistem içinde mümkün olan mücadeleye göre ayarlayanların kitlecilik adına kendiliğindencilğe adapte olmayı teorileştirenlerin anlayamadığı budur. Çizgileri sistemi aşmak değil, sivriliklerini törpülemektir. Halk Savaşı'nın karşısına yığınlarla birleşme argümanı ile çıkan bu kuyrukçuların kitlelere devrim için götürecekleri hiçbir şey yoktur. Hem bu tip kendiliğindenci ekonomistler, hem de onların başka türevleri olan öfkeli aydınların parlayıp sönen Foko'cu sözde radikal eylemcileri aynı ide-

olojinin iki türevidirler. Sadece ekonomist ortak siyasetin iki farklı biçimine sevdalıdır. Gerek kitlecilik adına kuyrukçular, gerekse de proletarya partisini kitlelerle birleştirme yeteneğinden çizgileri gereği yoksun olduklarından aydın gayretiyle siyaset yürütenler sistem dışına çıkamazlar. Çok açıktır ki kuyrukçuluğa karşı çıkarken biz devrimi komplo derekesine indirgeyen Blankist'lere, burjuva jakoben devrimciliğine de karşıyız. Bizim hedeflediğimiz iktidar-devlet, tesis etmeye çalıştığımız önderlik komünizmin aracı olmayan bir avuç ayrıcalıklının iktidar tutkusundan temelden ayrılır. Biz bir Robespier tutumunun savunucusu değiliz. Kitlelerin çıkarı devrimde- dir. Bu durum basit burjuva seçim oylarıyla formel istatistiklerle ölçülemez. Kitlelerin çıkarları bilimsel olarak temsil edildiğinde, onu temsil eden parti önderliği hayatta bilinçli müdahale ile sınıf ve kitlelerle birleştirildiğinde kitlelerin enerjisi zincirlerinden boşaltılabilir. Biz devrimi hiçbir şekilde bir komplo, kendi başına partiyi amaç alan, sınıfa ve halka dayanmayan bir eylem olarak görmüyoruz. Blankist'lerin anlamadığı buydu. Bu çok açık, ama biliyoruz ki işçiler ve ezilenler kendiliğinden mücadele seyri içerisinde proleter sınıf bilinciyle bütünleşemezler. Bu onlara uyanmış öncüler tarafından kitlelerin deney ve tecrübeleri temelinde dışarıdan götürülür. Parti önderliğinde götürülür. Kitlelerin hareketine elbette ki seyirci kalmayız, içinde yer alırken komünist bayrağımızı açıkça kaldırmak, komünist fikirlerimizi açıkça söylemek durumundayız. Halk Savaşı bilincini bayraklaştırmak durumundayız. Bilindiği gibi her örgütün niteliğini eyleminin içeriği belirler. Ekonomizm çerçevesini aşmayan amatör ilkeliliğin sistem dışına çık-

ma şansı yoktur. Her an ekarte edilmeye müsaittirler. Burada profesyonel devrimcilerin kilit önem taşıyan parti örgütünün önemi çıkar. Halk Savaşı görevine önderlik etmesi gereken böyle bir partiyi kitlelerin kabulü gerekçesiyle aşağıya çekmeye çalışan her tür reformizme karşı 17'ler yükseltilmesi gereken komünist parti bayrağıdır. Ancak böyle bir parti yüzlerce örgüt biçimini ve eylemini merkezi devrim planının bir parçası olarak koordine edip hedefe yöneltebilir. Ancak bu yolla olmazsa olmaz istikrarlı proleter devrimci öncü bir karargah sağlama alınabilir. Devrimin doğru çizgide devamlılığı sürdürülebilir. Kitle tabanı edebiyatıyla devrimin sürekliliğinde istikrarlı bir parti ve önderler gurubunun önemini yadsıyanlar düzene yedeklenme durumunun dışına tarih boyunca çıkamamışlardır. Bu emekçilerin diğer örgütlerini red mi etmektir? Kesinlikle değil. Bu kilit olan parti örgütü ile diğerleri arasındaki ilişkiye doğru bir dikkat çekmektir. Bu bütün halk muhalefeti doğru bir rotada birleştirecek denenmiş, benimsenmiş parti önderliğinin olmazsa olmaz önemini anlatmaktır. Hareketin kendiliğinden genişliği tek başına bir şey değildir. Nitel inşayı kaçırmadan ama önderliği parti ile, partiyi kitlelerle birleştirmeye özen göstererek devrimin gerçek yaratıcısı kitleleri eserlerinin yapıcısı durumuna getirebiliriz. Biz devrimin, komünizmin silahı değil de, kitleleri bu doğrultuda seferber edip komünizm doğrultusunda değiştirme eyleminin aracı değil de, kendi başına amaç, bir önderler gurubu ve partiyi kendi başına amaç bir hiyerarşi ve yönetimi savunmuyoruz. Önderlik kitleleri komünizm doğrultusunda seferber etmeye, onları öncüleştirmeye bir hizmet mevzisi. Böyle bir mevzi olmadan kitleler geleceğe yürüyemezler. Biz

devletçi, partici komünizm anlayışını reddederiz. Önderlik silahını bizzat bu olguları yaratan koşulları dönüştürmenin hizmetçisi, bu koşulların değiştirilmesinde kitlelerin iktidar icra etmesine yardımcı olunması yönünde ele alırız. Aksi halde hiçbir niyet kirlenmeyi, yozlaşmayı, bürokratik bir soppaya dönüşmeyi önleyemez. Parti, önderler, sınıflı toplumların tarihsel olgusudurlar. Bunu anlamak durumundayız. Bu tarihsel zorunluluklar nihai anlamda teorileştirilemez. Partiyi, önderleri, sınıfları ortadan kaldırmak için bunları bir silah olarak kullanmak Maoist rehberlik gerektirir. Bu rehberlikle sistemden her yönlü kopmuş bir önder, önderler ve parti öncülüğü geleceği kazanmada elzemdir. Böyle olmayan önderliklerde tabii ki mevcuttur. Bunlar kitlelerin siyasetin öznesi haline getirmeyen onlara seyircilik rolü biçen bürokrasiyi ifade eder. Kaypakkaya partisinin mahiyeti merkezleşmiş komünist ideoloji-siyaset ve örgütü içerir. Komünizme seferber etmede kitlelerin bilinçlendirilmesi, harekete geçmelerine yardımcı olunmasını anlatır. Öncülüğün rolü bir yiğitlik, savaşçılık derekesine düşürülemez. Böyle bir düşünüş bencilliktir, komünizme gitmeyi reddet m e k t i r . Bu bilinçle önderliğin rolü ve korunmasının öneminin daha keskin ve derin açığa çıkarılması görevdir. Parti önderliği olmadan Halk Savaşı olmaz. Halk Savaşı komünizm atlanarak düşmanla tutulan bir güreş meselesi değildir. Komünizme yürüyüşün bilinçli yoludur. Kaypakkaya coğrafyamızda bu yolu açmış devrimimizin önder kurmaydır. 17'ler bu kurmay etrafında kenetlenmiş proletarya ve halklarımızın önderler gurubudur. Proletarya bu önderlere bugünde sahiptir, yeni haleflerle onları güçlendirmeye de muktedir. Bu önderlik altında Halk Savaşı'yla egemen sınıf olarak örgütlenmiş

proletarya ve emekçileri iktidara ve bu iktidar altında devlet olmayan devlet fikriyle sınıfsız-sömürsüz dünyaya taşıyabileceğiz. Bu yolla parti önderliğinde komünizmin görevlerinin şu veya bu ayrıcalıklı kesimin tekeline alan özünde yeni burjuva anlayışları aşıp proletarya ve emekçilere devredileceğiz. Bu yolla bir müdür ve memurlar sosyalizmine değil, devrimi komünizme dek sürdürme silahına kavuşabileceğiz. Bu yolla parlamenter hokkabazlık değil, yürütme ve yasamanın parti öncülüğünde halka devrini sağlayabileceğiz. Hiçbir formel burjuva demokratik hak bu yolu garanti edemez. Garanti edecek olan Marksizm-Leninizm-Maoizm'in rehberliğidir.

Dipnotlar:

1. Mustafa Suphi ve Yoldaşları (Güncel Yayınlar sf. 89)
2. Age (92)
3. Sol Akımlar M. Tuncay Sf. 269
4. Sol Akımlar M. Tuncay sf. 339-340-355
5. Doğu Perinçek Kemalist Devrim Teorik Çerçeve (sf. 31- 32-35-41)
6. Kurtuluş Savaşı ve Lozan (Kaynak Yayınları Sf 21-22-24-40-44-80)
7. Sol Akımlar Mete Tuncay (Sf 110)
8. Komünist Enternasyonal Belgelerinde Türkiye Dizisi 2, Kürt Milli Meselesi. (Aydınlık yayınları Sf. 82-86)

SOSYALİZM SORUNLARINDAN (1)

GİRİŞ:

Hiç şüphesiz ki sosyalizm sorunlarına ilişkin ilk tartışmayı biz yapmıyoruz. Son kez de olmayacak. Bu tartışmalar Marks'tan günümüze kadar devam edegel-mektedir. Benzer polemikler farklı boyut ve nitelikte (ütopik) olsa da Marks öncesi de yapılmaktaydı. Ancak yapılan polemik-ler ütopik olmaktan öteye geçmiyordu. Sosyalizm ve nihai amaç komünizme iliş-kin bakış açısı henüz olgunlaşıp netleşme-miş; dolayısıyla komünizme gidişte öncü-aracı rol oynayacak komünistler ve komü-

nist partilerin programatik görüş ve ilkele-ri henüz formülleştirilmemişti. Komüniz-min programatik bakımdan genel ilkeleri ilk kez Marks ve Engels tarafından 1848 yılında Komünist Manifesto adıyla ortaya konuldu. Komünist Manifesto, komüniz-min alfabesi olarak dünyaya ilan edildi. Komünist Manifesto, komünizmin ve ko-münizme varmanın ekonomik, siyasi ve te-orik düzlemdeki genel ilkelerinin net ve billurlaşmış halini ifade eder. Dolayısıyla Komünist Manifesto'nun yazılıp dünyaya ilan edilmesi de sosyalizm ve komünizm üzerine yapılan teorik tartışmaları durdur-maya yetmedi. Yetemezdi. Çünkü birinci olarak sınıflar ve politik sınıf mücadelesi devam ediyordu, ikinci olarak ise marksiz-

min bir dogma değil bir eylem kılavazu olduğu gerçektir.

Komünizm ve sosyalizm sorunları üzerine yapılan polemikler daha sonrası yıllarda da keskin bir şekilde sürdü. Bu ideoloji ve onun emrettiği siyasi çizgi doğrultusunda yürüyenler kimi ülkelerde sadece teorik değil pratik bakımdan da iktidara geldi. 19.yüzyılın son çeyreğiyle birlikte Fransa’da başlayan bu siyasi iktidar ve sistem değişikliği süreci 20.yüzyılın ilk çeyreğinde ise daha sağlam ve doğru bir şekilde Rusya’da gerçekleşti. Ki bu aynı zamanda proleter devrimler sürecinin başlangıç (dönüm) süreci oldu. Bu devrime karşı çıkanlar sadece burjuvazi ve gericilik değil onun ideolojik ipliğinden dokunan marksist görünümü küçük burjuva oportünist akımlar da oldu. Polemikler yine durmadı. Çünkü sınıflar ve sınıf mücadelesi varlığını devam ettiriyordu. Dahası sosyalizm sorunları üzerine yapılan teorik polemikler, İşçi sınıfının 1871 yılında Paris Komünü ve akabinde 20.yüzyılın ilk yarısında başta Rusya ve Çin olmak üzere bazı ülkelerde siyasi iktidarı ele geçirmesiyle de durmadı-duramazdı. Kaldı ki işçi sınıfının iktidar oluşuyla birlikte sözkonusu polemiklerin boyutu kimi dönem daha yoğun ve fırtınalı geçerken kimi dönem ise daha yavaş ve sakin geçti. Ancak bir gerçek vardır ki o da her dönem polemiklerin olduğudur. Polemiklerin boyutu ne olursa olsun dünyada sınıflar ve sınıf mücadelesi devam ettiği müddetçe (buna demokratik-sosyalist ülkeler dönemi de dahildir) komünizmin ekonomik, politik ve teorik sorunlarına ilişkin tartışmalar devam edecektir. Bu, sınıf mücadelesinin kaçınılmaz diyalektiğinin sonucudur. Kimse bunu, iradi müdahalelerle ortadan kaldıramaz.

Sınıf mücadelesinin tarihi tecrübeleri göstermiştir ki bu polemiklerin en fazla yoğunlaşıp-derinleştiği ve aynı zamanda markizim adına “yeni” sağ revizyonist teorilerin icat edildiği dönemeçler, daha çok MLM önderlikli devrimlerin politik bakımdan yenilgiyle tanıştığı veya darbe aldığı politik süreçler olmuştur. Bu, gerek dünya geneli gerekse tek tek ülkeler için geçerlidir. Bilimsel sosyalist öğretinin gelişim tarihine bakın; marksizmi sağdan revize etmeye çalışan tüm “tanrı arayıcı” revizyonistler, orta yolcu küçük burjuva devrimci akımların ciddi boyutta ideolojik ve politik kırılmaları hep yenilgi dönemlerinde yaşamıştır. Çünkü bu dönemler gerici sistemlerin güçlü, devrimci güçlerin ise güçsüz olduğu dönemlerdir. Bu tür dönemler, işçi sınıfı ve diğer emekçi sınıflar gerici egemen sınıflardan keskin kopuşu yaşamaz. Onunla daha çok uzlaşmayı yaşadığı süreçler, devrimci durumun gerilediği süreçlerdir. Bu dönemlerde komünist ve devrimci hareketler de güçsüz olur. Bilimsel sosyalizmin kuramcılarını sağ revizyonist teorilerin daha çok boy verdiği nesnel ve tarihi kesitleri böyle açıklar. Bu belirlememizi somutlamak için sanırım uzak tarihten fazla örnek sunmaya gerek yok. Bunun için ülkemiz devrimci hareketinin 12 Mart ve 12 Eylül sonrası politik süreçlerine bakmak dahi, yeterli olur.

Hiç şüphesiz bu ideolojik-siyasi kırılmaların uluslararası ayağı da var. Hem de fazlasıyla. Hiç bir ideolojik akım uluslararası ayağından ayrı düşünülemez. Bu, 1917 Ekim Devrimi’nden sonra daha belirgin hale gelmiştir. 1920 sonrası Şefik Hüsnü TKP’sinin ve devamcılarının izlediği siyasi çizgiye bakın. TKP ve devamcılarını hiç bir zaman SBKP’den kopmamıştır. Bu du-

rum 1990'larda SBKP'nin kendisini feshedinceye kadar devam etmiştir. Hiç bir zaman kendi kafasını kendi omuzları üzerinde taşımamıştır. Hep SBKP'nin ağzına göre hareket etmiştir.

Hiç şüphe yok ki bu tarihi politik kesitler kendi bağrında MLM teorinin daha net ve berraklık kazanmasına da yol açmıştır. Marks sonrası dönemler hep böyle olmuştur. Bir yanda devrim ve devrim güçleri politik yenilgi alırken öte yanda ise proletaryanın kurtuluş hareketinin teorisi olan Marksizm'deki netlik ve berraklık daha bir sağlanmıştır. Hem de bu, ideoloji alanında yeni nitel aşamalara vesile olur bir şekilde. Yani ulusal ve uluslararası düzlemde ideolojik bunalımın en derin yaşandığı dönemler aynı zamanda MLM ideolojinin sıçramalı-nitel aşamalara yükseldiği süreçler olmuştur. Genel olarak ifade edecek olursak Marksist bilimdeki gelişmenin her bir nitel aşaması da (Marksizm-Leninizm-Maoizm) sağ-sınıf işbirlikçi reformist-revizyonist düşüncelere karşı amansız ideolojik mücadele içerisinde şekillenmiştir. Her şey iki yön taşır. Çelişkisiz, karşıtı taşımayan hiç bir şey yoktur. Dolayısıyla ideolojik kaos ve yenilgi dönemleri kendi bağrında zıddı olan yengi ve daha bilimsel ve yeni teorileri de taşır. Onların daha berrak ve netliğine hizmet eder. Her zifiri karanlığın kendi bağrında aydınlığı taşıyıp ona gebe olması gibi öylede her tarihi dönemdeteki ideolojik kaosun kendisi de yeni nitel aşamalı teorik aydınlanmayı sağlamıştır.

Daha önce vurguladık: yenilgi dönemlerinde en çok boy veren düşünce akımları reformist ve revizyonistler olmuştur. Bu, dünya geneli için olduğu kadar, tek tek ülkeler için de geçerlidir. MLM bilimin nitel

aşama sağladığı tarihi dönemeçlere bakın, bunu açıkça görürsünüz. Eğer Lenin, 1912 yılında II.Enternasyonal'in en büyük teorik kuramcıları arasında yer alan ve aynı zamanda bu enternasyonalin en büyük revizyonist örneklerinden biri olan Kautsky'in sağ sosyal şoven(sosyal emperyalist) tezlerine karşı Marksist bağlamda amansız ideolojik mücadele yürütmemiş olsaydı, bugün Leninizm diye bir olgudan söz etmemiş olacaktık. Ki bu durumda Sovyet Ekim Devrimi ve arkasından III.Enternasyonalist hareket de gerçekleşmemiş olacaktı. Dahası bugün Marksist bilimin Leninizm diye bilinen nitel bir aşamasından söz etmemiş olacaktık.

Uluslararası komünist hareket içerisinde ikinci büyük ve derin ideolojik kaosun ve ideolojik mücadelenin yaşandığı tarihi dönemlerden birisi de, hem de daha boyutlusu (üstelik Sovyetler gibi sosyalist bir devletin politik gücünü arkasına alan revizyonizm) olanı 1957-60 yılında Mao ile modern revizyonizminin kurucusu Kruşçev-Brejnev arasında geçmiştir. Mao'nun ML tezleri Kruşçev-Brejnev modern revizyonistinin başını çektiği modern revizyonist ve her türden Marksizm dışı oportünist tezin panzehiri olmuştur.

Yine bilinmelidir ki Marks'tan Mao'ya uzanan tarihi süreçte sosyalizm ve komünizm adına "yeni" diye ortaya atılan teorilerin hepsi de özünde Marksizm-Leninizm-Maoizm karşıtı ve aynı zamanda eskinin bir versiyonu olarak ortaya çıkmış anarşist, reformist-revizyonist, Troçkist ve modern revizyonist ideolojik akımlardır. Ütopik sosyalist Feurbach; Anarşizmin kurucusu ve ideologu Bakünin; işçi sınıfı hareketi içerisindeki reformcu tezlerin baş mimarı ve revizyonizmin sistematik teorik kurucu-

su Bernstein; II.Enternasyonal'in en büyük sağ oportünisti/sosyal şöven ve döneği Karl Kautsky; tek tek ülke devrimlerini ve köylülerin devrimci rolü gibi temel konularda Marksizm'in ilkesel tezlerini reddeden Troçki; modern revizyonist teorinin mimarı Kruşçev-Brejnev ikilisi; Partisiz devrim ve öncü savaş gibi küçük burjuva fokocu sol fikirlerin sahibi Kastro; Üç dünya teorisini başını çeken Deng Siao Ping; ve 70'lerin ortalarında troçkist-revizyonist kırması görüşlerin temsilcisi olarak ortaya çıkan Enver Hoca'ya kadar saydığımız isimler altında formüle edilen ideolojik akımların tümü de işçi sınıfı hareketi içerisinde ortaya çıkmış anti-MLM küçük burjuva görüşlerdir. Bunların kimisi sağ kimisinin ise sol sistematik çizgilere sahip olması ideolojik ve sınıfsal bakımdan beslendikleri özü değiştirmez. Hepsinin de beslendikleri ideolojik öz küçük burjuva ideolojisi. Siyasi olarak ikiz kardeşler. Tarihe bakın. Saydıklarımızın hepsi de ideolojik-siyasi bakımdan MLM'den sistematik çizgi boyutuyla sapmış, onu revize etmiş ve aynı zamanda birbirlerinin devamı ve versiyonu olarak tarih sahnesinde yerlerini almışlardır. Çünkü sınıflar aynı, ideolojiler aynıdır. İki ana sınıf ve ideoloji vardır. Proletarya ve burjuvazi. Dolayısıyla bundan sonra da, bu sınıflar varolduğu müddetçe aynı ideolojik özlü fakat farklı isimler altında ara akımlar varlığını devam ettirecektir, ortaya çıkacaktır.

Bu tartışmaların sadece Marksizm'den etkilenen ideolojik akımlar arasında geçmediğini belirtelim. Burjuvazi de kendi besleme ideologları aracılığıyla yaptı. Burjuvazi sadece ideolojik tartışmalarla yetinmedi. Kendi denetiminde özel siyasi olu-

şumlara da gitti-gitmektedir. MLM'i daha fazla ideolojik alanda bulandırmak ve siyasi hedefinden uzaklaştırmak için kendi denetiminde "komünist" partileri kurma yoluna dahi gitti. Mustafa Kemal döneminde Türk Komünist Partisi(TKP) adıyla kurulan parti bu amaçlı olduğu gibi bugün Avrupa'da tekeli kapitalizmin çıkarlarını savunan ve aynı zamanda iktidar ve hükümetler içerisinde yeralan (Euro komünistler diye nitelendirdiğimiz) Komünist partilerinin çoğunluğu bu amaçla kurulup siyasi faaliyetlerini yürütmektedir. İktidar ve hükümetteki İngiliz İşçi Partisi'nden tutalım da Avrupa'daki tüm "sosyal demokrat" partilerin tarihleri irdelendiğinde hemen hepsinin de politik arka planında Marksist önderlikli devrimleri önlemek için mevcut gerici sistemler tarafından kurulduğu görülecektir. Adı "komünist" veya "sosyal demokrat" olan bu partilerin kuruluşundan kısa bir süre sonra tamamıyla burjuvazinin birer partisi olduğunu görebiliriz.

Avrupa "sosyal demokrat" isimli partilerinin çoğunluğu 19.yüz yıl sonları ve 20.yüz yılın başlarında devrim cephesinde yer alırken, hatta bir çoğu kendisini Marksist olarak tanımlarken, ancak bu partilerin hemen hepsi 1910'lar sonrası, özellikle Kautsky'in Marksizme ihanetinin dönüm noktası olan 1912 Basel bildirisi(emperyalist anavatani savunma) sonrası gericileşerek mevcut sistemlerin "sol" görünümüne merkez gerici partileri olup çıkmışlardır. Ki Lenin yoldaşın RSDİP isminden vazgeçmesinin ana nedeni de "sosyal demokrat" adı altında örgütlü partilerin Marksist devrimci niteliklerini yitirmiş olmalarıdır. Bunu günümüz açısından somutlayama gerek yok. Almanya'dan bir çok devlete kadar Avrupa'daki mevcut hükümetlerin sosyal

Marksizm'in ortaya çıkışından sonra, özellikle de 19.yüzyılın sonlarıyla reformizmin-revizyonizm kurucusu Bernestein'le başlayan Marksizmin revizyona uğratılması çaba ve girişimleri, devrimci dalganın dünya çapında gerilediği kesitler, Marksizm ve temel ilkeleri daha yoğun bir şekilde tartışılır olmuştur. Öyle ki, bir dönemin politik-teorik bakımdan en etkili ve büyük komünistleri, komünist partileri Marksizme cepheden saldırıya geçmiştir

demokrat partilerin elinde olduğu bilinmektedir. Sadece sosyal demokrat partiler değil, daha önce değindiğimiz gibi kendisine "komünist" adı veren partilerin çoğunluğu da tekelci burjuvazinin savunusuna soyunarak karşı-devrim cephesinde yer aldı. Ki tekelci burjuvazi sözkonusu partiler aracılığıyla işçi sınıfı hareketini hem siyasi bakımdan bölüp parçalamaya hem de bu vesileyle ideolojik kaosu derinleştirmeye çalıştı-çalışıyor. Burjuvazinin bu çabaları devrimci dalganın ve subjektif güçlerin zayıf olduğu durumlarda oldukça etkili oluyor. Avrupa, ABD, Japonya gibi emperyalist ülkelerdeki durum bu merkezdedir. II. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası, özellikle de Sovyetler'de Kruşçev-Brejnev ikilisinin modern revizyonist çizgisinin Sovyet iktidarını gaspetmesi ve arkasından kapitalizme dönüş sürecinin tamamlanmasıyla birlikte, sözkonusu ülkelerdeki komünist partilerin he-

men hepsi birer reformist-revizyonist ve aynı zamanda karşı-devrimin partisi olup çıktılar. Kruşçev sonrası başlayan bu karşı-devrim süreci SBKP'nin dümen suyunda yürüyen, daha doğrusu beşinci kolu olarak görev yapan komünist partilerin tümü başta Maocu Komünistler olmak üzere devrimci radikal güçlerin karşısında tam bir karşı-devrimci rol oynadılar. Aynı beşinci kol partiler 1990 Gorbaçov'un sosyalist maskeyi açıktan yüzünden atmasıyla bu kez tıpkı Gorbaçov gibi kapitalist ve burjuva düzeni açıktan savunuya geçtiler. Bununla koşut olarak Marksizm'e açıktan saldırdılar. Bu gelişme bir anlamda olumluydu. Çünkü o tarihe kadar modern revizyonist parti ve akımlar sosyalist maske adı altında kendi gerçek yüzlerini gizleyebiliyordu. Gizli düşman olarak duruş sergiliyorlardı. Ama Gorbaçov'la birlikte açık düşman haline geldiler. Böylelikle işçi sınıfı bu akımların gerçek yüzlerini daha yakından ve kolay tanır oldu.

Belirtmeliyiz ki Avrupa işçi sınıfı içerisinde politik bakımdan etkili olan güç ve partilerin başında "sosyal demokrat" ve az önce sözünü ettiğimiz parlamentarist ve tekkeci kapitalizmi savunan euro komünist partiler gelmektedir. Bunlar içerisinde etkili olan ise sosyal demokrat partilerdir. Bunlar "merkez sol" diye bilinen ve iktidara hakim olan egemen sınıf kliklerini temsil etmektedir. Tekelci kapitalizmin "sosyal demokrat" görünümlü kliğini temsil etmektedirler. Bu partiler, özellikle

euro komünist partiler bir yanda ideolojik açıdan Marksizmi işçi sınıfı ve diğer emekçi sınıflara ‘nasıl unuttururuz’ siyasi hesapları güderken diğer yanda ise işçi sınıfının sistemi/siyasi iktidarı aşmayan eylemlerine, esasta da dar sosyal ve ekonomik taleplerine önderlik etmektedirler. Diyebiliriz ki bugün Avrupa’da kazanılmış tüm ileri sosyal, ekonomik, siyasi ve demokratik hakların hemen hepsi işçi sınıfı, diğer emekçiler ve bir dönemin gerçek komünist partilerinin önderliğinde yürütülen politik mücadeleler sonucu kazanılmıştır. Fransa’dan Almanya ve İngiltere’ye kadar süreç böyle gelişmiştir.

Bilinirki bu ülkelerin çoğunluğunda, özellikle de batı avrupa ülkelerinde I.dünya savaşı ve onu takip eden yıllarda, özellikle de 1918-1925’ ler arası ve II. Emperyalist Paylaşım Savaşı’nın önyıllarında, adı geçen ülkelerin çoğunluğunda komünist partileri önderliğinde yürütülen mücadeleler neredeyse iktidarı ele geçirmek üzereydi. 1930-1950’ler arası Fransız Komünist Partisi’nin durumu böyleydi. Esasta kendi yanlış ve hataları ve Komüntern’in hatalı siyaseti sonucu iktidarı ele geçirememişlerdir. 1923’ler öncesi Almanya, İngiltere’de de aynı durum yaşanmaktaydı. Lenin yoldaşın, 1921 Almanya yenilgisine kadar “önce Avrupa’da devrim olur” tezi, soyut söylenmiş bir tez değildi. Tamımyla somuttu. Bilinmelidir ki o tarihe kadar Avrupa ülkelerinde, özellikle de Batı Avrupa’da devrim mücadelesi ve dalgası daha ileri seviyede olduğu gibi komünist partileri de hem politik hem de örgütlülük bakımından oldukça etkili ve ileri seviyedeydi. Bu tarihi dönemeç aynı zamanda devrim rüzgarının batıdan (Avrupa’dan) doğuya kayışın dönemeci de oldu.

Marksizmin ortaya çıkışından sonra, özellikle de 19. yüzyılın sonlarıyla reformizmin-revizyonizm kurucusu Bernestein’le başlayan Marksizmin revizyona uğratılması çaba ve girişimleri, devrimci dalganın dünya çapında gerilediği kesitler, Marksizm ve temel ilkeleri daha yoğun bir şekilde tartışılır olmuştur. Öyle ki, bir dönemin politik-teorik bakımdan en etkili ve büyük komünistleri, komünist partileri Marksizme cepheden saldırıya geçmiştir. Söz konusu tarihi dönemeçlerde ya doğru- dan karşı-devrim cephesine iltihak ettiler ya da onun ideolojik-siyasi değirmenine su taşıyan birer reformist ve revizyonist olup çıktılar.

Şüphesiz ki devrimin bunalımlı dönemleri, yani gerek dünya çapında gerekse tek tek ülkelerdeki demokratik ve sosyalist iktidarların bir bir karşı-devrim cephesine iltihak edişi ve marksizme cepheden saldırıları gibi gelişmeler, MLM bilimin uluslararası düzlemdeki politik nüfuz alanlarının da zayıflamasını beraberinde getirdi. Bu durum tek tek ülkelerin komünist ve devrimci hareketlerini de sadece politik olarak değil ideolojik olarak da etkiledi. Subjektif olarak güçlü darbeler indirdi. Bir çok devrimci parti ve hareket Marksizme tövbe getirip kendisini tasfiye ederken, bir kısmı ise ideolojik kırılmalarını daha bir derinleştirerek siyasi duruşlarında da daha geri ve sağ uzlaşmacı kulvarlara savruldular.

Nasıl ki Sovyet Ekim Devrimi dünya çapında bir çok ülkede yeni yeni komünist partilerin doğuşuna ve sınıf mücadelesine ivme kattıysa, öyle de geriye dönüşlerin de dünya komünist hareketini etkilememesi düşünülemezdi. Dolayısıyla ki geriye dönüşlerin yarattığı politik, ideolojik gelişmeleri görmezlikten gelinemez-gelemeyiz.

Fakat şu da bilinmelidir ki her türden geriye dönüş ve marksizme saldırı devrimin objektif koşullarını ortadan kaldıramadı. Kaldırmaya da gücü yetmezdi. Bu dönüşleri fırsat bilen emperyalist ideologların “tarihin sonu”, “ideolojiler öldü” vb. yönlü Marksizme “yeni” ideolojik bombardımanları da sökmedi-sökemezdi. Çünkü Marksizm’in nesnel zeminini oluşturan üç kaynak olduğu gibi yerinde duruyor.

Karşı-devrim cephesine iltihak edişler MLM’in politik nüfuz alanlarını daralttı, demiştik. Ama bu görelidir. Önemle belirtmeliyiz ki, Marksizm nüfuz alanları bağlamında siyasi yenilgiler aldı ancak hiç bir zaman ideolojik yenilgi almadı. Siyasi yenilgilerin alınması farklı, ideolojik yenilgi ise daha farklı bir durumu ifade eder. Bu kavram ve olguları gerek maoist hareket gerekse devrimci hareket saflarında birbirine karıştıranlar oldukça fazla. Ki bu karıştırma sonucudur ki gerek bireyler gerekse parti ve örgütlerdeki ideolojik bunalımlar daha bir derinleşip politik savruluşlara yol açıyor. Sözünözü, bu iki farklı kavram ve olguyu birbirine karıştırmamalıyız.

İdeolojik yenilgi alınmadı. Aksine bilimsel ve tamamıyla nesnel gerçekliğin teorisi olan marksizm her bunalımlı dönemlerde ilerleyerek, hem de nitel aşamalar şeklinde sıçrama göstermiştir. Şöyle tarihe kısa bir göz gezdirdiğimizde bu tezimizin doğru olduğu anlaşılır. Leninizm ve Maoizm hep bu uluslararası ideolojik kaotik dönemeçlerde teorik olarak olgunlaşmıştır. Pratiğini ise onu takip eden yakın devrim yıllarında kanıtlamıştır. Demek istediğimiz; bu tür durumlar (gerek ideolojik gerekse siyasi) komünizm tüm dünyayı ideolojik-siyasi kuşatması altına alıncaya kadar da devam edecektir. Dolayısıyla ki,

sınıflar ve sınıf mücadelesi devam ettiği müddetçe sosyalizm sorunları ve buna koşut olarak teorik mücadele de kaçınılmaz bir şekilde varlığını sürdürecektir.

Sınıf mücadelesinin üç sac ayağının ekonomik, siyasi ve ideolojik (teorik) mücadele olduğunu tekrarlamak istemiyoruz. Aynı şekilde devrim mücadelesinin bu üç sac ayağı içerisinde esas alınması gereken mücadelenin siyasi mücadele ayağı olduğunu diğer ayaklarını ise buna tabi kılınarak ele alınması gerektiğini de her Maoist bilir.

Şüphesiz ki bu her üç mücadele alanında da doğru bir hatta yürümek için, dahası ayakların doğru gitmesi için tayin edici olan ise her üç alana kumanda edecek olan unsur ise ideolojinin kendisi olacaktır. Bir başka ifadeyle, savunulan dünya görüşü ve onun emrinde yürütülecek olan siyasi çizgi, her şeyin kaderini belirleyecek faktördür. Bu ölçüt, sadece devrim öncesi için değil, devrim sonrası da geçerlidir. Doğru siyasi çizgi sadece devrimi siyasi zafere ulaştırmaya kadar geçerli değildir. Tersine, devrim sonrası daha da geçerlidir. Çünkü bir partinin, onun da ötesinde üst yapının toplum ve alt yapı üzerindeki tayin edici rolü esasta devrim sonrası için geçerlidir. Bu bağlamda sosyalist iktidarın yönetip yönlendirilmesinde doğru bir siyasi çizginin varlığı yokluğu daha bir önem ve öncelik kazanmaktadır. Daha açık bir ifadeyle demokratik veya sosyalist iktidarların doğru bir mecrada yürüyüp yürümemesinin kaderi doğru bir siyasi çizgiyle orantılıdır.

Çizgin doğruysa ileriye-komünizme, değilse geriye burjuva iktidarlara doğru yürürsün. Bu, ne demektir? Bu, sosyalizmden burjuva iktidarlara dönüşün esas nedeninin yanlış siyasi çizgiler sonucu olduğunu gös-

terir demektir. Bununla iradeciliği savunduğumuz sanılmasın. Yazımızın akışı içerisinde de daha net algılanacağı gibi, bizim üzerinde durmak istediğimiz, devrim sonrası üst yapının tayin ediciliği ve bu yapı içerisinde de doğru politik çizginin gelişmenin yönünü belirlediği bilimselliğidir. Bu yazıyı kaleme alışımızın ana amacı “YÜZ ÇİÇEK YANYANA AÇSIN, YÜZ FİKİR AKIMI TARTIŞSIN” tezi ve onunla doğrudan bağıntılı olan politik çizgi sorunudur. Hangi konuda olursa olsun politik çizgi sorunu belirleyicidir.

Bu konulardaki bakış açısı devlet, devrim, parti ve sosyalizm dönemi sorunlarını çözmede anahtar rol oynar. Başta da doğru bir çizginin tayin ediciliği. Kuşkusuz bunların önemi geriye dönüşlerle birlikte daha bir öne çıkmıştır. Hem bu önem hem de birbirleriyle doğrudan bağıntısı, özellikle de sosyalizm süresi boyunca daha fazla öne çıkmıştır. Bundandır ki okur burada ortaya koyduğumuz tezleri sadece göz ucuyla okuyup geçmekle yetinmemeli, aksine, onu aynı zaman da eleştirel bir gözle derin ve kapsamlı bir şekilde içselleştirmek için tartışmalı ve tartışmalıdır. Koşullarımızın olduğu ve tartışabileceğimiz her platformda bunun tartışmasını yürütmeliyiz. Doğrudan veya dolaylı, ama mutlak bir şekilde yürütülmelidir. Son zamanlarda D. Demokrasi gazetesinde “nasıl bir kültür ve kültür merkezi” vesilesiyle de olsa yapılan tartışmalar ve ileri sürülen tezler oldukça olumludur. Biz bu tartışmayı daha ileri taşımak için konuyu sosyalist iktidar bağıntısı içerisinde ele alıp irdedeceğiz. Bilindiği gibi bu söz ve slogan Çin’de sosyalizme geçiş aşamasından sonra güncelleştirilmiştir.

Bilmeliyiz ki teorimizin maddi güce dönüşmesinin biricik yolu siyasi pratiğimiz-

den başka bir yer olamaz. Bunun için de ilk olarak doğru teoriye sahip olmak, ikinci olarak ise bu teori ışığında pratikte yürümek şarttır. Yoksa “karanlıkta el yordamıyla yürümekten” öteye geçilemez. Bir adım dahi ileri atamayız. Kendi yerimizde sayıp dururuz. Teori ile pratiğin diyalektik birliği denen şeyin kendisi de bilme ile yapmanın birliğidir. Kuşkusuz bunun nüfuz edeceği yatağın kendisi de kitlelerden başka bir yer değil. Ne kadar doğru bir öncülük ve önderlik o kadar verim ve ileriye doğru adım atmak. Tersine geriye doğru gidiştir. Devrim, ileriye doğru gidiştir. Devrim, çelişkileri çözmek demektir. Komünist ve devrimci ise devrim ve iktidar dönemi çelişkilerini çözmede öncülük ve önderlik rolü oynayan kişilerdir. Bu, devrim öncesi olduğu kadar devrim sonrası için de geçerlidir. Hatta daha fazla geçerlidir. Çünkü devrim yapmak, devrim sonrası kitlelerin bilincini siyasi ve ideolojik olarak değiştirip-dönüştürmekten hem daha kısa ve kolaydır. Bu bilinçten hareketle Mao’nun sözkonusu eski Çin atasözünü “uzun süreli birarada yaşama ve karşılıklı denetleme” ilkesi olarak uyarlamasının detayları üzerinde durmak istiyoruz. O halde konumuza girişi öncelikle bu sloganın tarihi kökleri, Mao ve ÇKP tarafından kullanılmasının neden ve amaçlarını aktararak başlamak istiyoruz.

“YÜZ ÇİÇEK YANYANA AÇSIN, YÜZ FİKİR AKIMI TARTIŞSIN”

Bu slogan ve onun özünde yatan devrimci teorinin, oportünist küçük burjuva akımlar tarafından tümüyle reddedildiğini belirtelim. Monolitik parti ve sosyalizme ilişkin oportünist teorilerinden dolayı bu slogana karşı çıkanları bir bakıma normal karşılıyoruz. Sözkonusu anlayış sahipleri-

nin gündeminde bu slogan ve ilke ışığında sosyalizm sorunlarını tartışmak olmaz. Dolayısıyla sözümüz ve tartışmamız akımlara değil. Fakat aynı durum Maoist hareket için geçerli değil. Bu slogan, bu ilke 1970'li yılların ortalarından günümüze dek şu veya bu boyutta tartışıldı. Ancak belirtmek gerekir ki bu slogan ve ilke Maoist hareket ve akımlar tarafından hem utangaçça savunuldu hem de yeterince kavranmadı.

Utangaçlıkta ideolojik arkaplanındaki birinci faktör Maoizm'in yeterince bilince çıkarılmaması yataken, ikinci olarak ise Hocacılığın 'sol' görünüm altında fütursuzca Maoizm'e saldırıya geçmesi oluşturmaktaydı. Dönem itibarıyla 'sol' fikirler daha revaçtaydı. Şüphesiz ki bu sol fikirlerin revaçta olmasında Deng Siao Ping'in üç dünyacı sağ oportünist teorisi ve ülkemizde 1970'li yılların ikinci yarısında ortaya çıkan devrimci dalganın da büyük payı vardı. Bu tarihi dönemde Maoizm'e, bir yanda 1960'lı yılların başında SBKP'nin başını çektiği modern revizyonist akımların ideolojik (buna siyasi saldırılarda dahil) saldırılarının pervasız bir şekilde devam etmesi, öte yanda ise 1970'li yılların ikinci yarısında yine aynı ideolojiden gıdasını alan Hocacı troçkist-revizyonist ideolojik saldırıları devam ediyordu. Ülkemizde söz konusu tarihi süreç itibarıyla SBKP güdümlü sağ revizyonist-reformist parti-örgütleri bir kenara bırakırsak, geriye kalan bütün Marksist görünümlü akım ve hareketler genel olarak 'sol'dan esiyordu. Bu sol ideolojik kuşatma ve devrimci dalga Maoist hareketi de etkiledi. Aynı tarihi dönemde Maoist hareket, başta da önderlik olmak üzere 'Üç Dünyacı' sağ oportünist teoriye karşı esasta doğru bir hat tutturdu. Ancak aynı doğru tutumunu hocacı sol troçkist-revizyonizmi-

Bir kez daha altını çizerek vurgulamak isteriz ki, günümüz açısından ideolojik akımlar içerisinde okun sivri ucunu her zamankinden daha fazla revizyonizm-reformizme yöneltmeliyiz. Başkan Mao diyor ki; "doğmacılığı eleştirirken revizyonizmi eleştirmeye de dikkat etmeliyiz. Revizyonizm ya da sağ oportünizm, doğmacılıktan da tehlikeli bir burjuva düşünce eğilimidir. Revizyonistler ya da sağ oportünistler, hem marksizme sözde hizmet ederler, hem de 'doğmacılık'a çatarlar. Ama asıl hedefleri marksizmin en temel öğeleridir

ne karşı gösteremedi. Aksine hocacı revizyonist-troçkist ideolojik saldırılar karşısında sendeledi. Nitekim 1981 yılında parti içerisinde ortaya çıkan Yurt Dışı Hizbi (YDH) ideolojik olarak esasta Hocacı ideolojiden etkilendi. Proletarya Partisi, İbrahim Kaypakkaya sonrası, özellikle de 70'li yıllarda ciddi boyutta diyebileceğimiz ideolojik kırılmalar yaşadı. Bu ideolojik sarsıntı teorik-siyasi gerilikle birleşince söz konusu slogan ve ilkeyi cüretli bir şekilde değil utangaçça savunmaya itmiştir. Soldan esen oportünist ideolojik saldırılar karşısında sendeleyerek sorun salt "bilim ve sanat" alanıyla sınırlı tutulmaya çalışılmıştır. Benzer durum iki çizgiyi savunma noktasında da kendisini göstermiştir. Parti, Marksizmin sağ cepheden revizyona uğratılmasına karşı çıkma adı altında sol-sekter oportünist fikirlere karşı ideolojik mücadeleyi adeta unutmuş veya küçümsemiştir. Durum böyle olunca elbetteki iki çizgiyle yüz fikir

yasası arasındaki diyalektik bağın kurulması da ne teorik ne de pratik olarak kavranamamıştır. Bu, sosyalizm sorunları, özellikle de siyasi alan için çok önemlidir. Dolayısıyla bu sorun üzerinde derinlikli ve kapsamlı tartışma yürütmek ihtiyaçtır.

Özcesi parti açısından konuya ilişkin teorik tartışmalar ve aydınlanmanın yoğunlaştığı dönem 1980’li yılların sonu ve 90’lı yıllar olmasına karşın, ancak bunun yeterince doyuma ulaştığı da ne yazıkki söylenemez. Örneğin “yüz fikir akımı tartışsın” yasası, yazımızın akışı içerisinde de kapsamlı bir şekilde eleştirisini yapacağımız gibi “bilim ve sanatın gelişimi” alanına sıkıştırılarak ele alınıyordu. Ya da Mao’nun konuya ilişkin vurguları sadece “bilim ve sanat alanı için geçerlidir” sonucuna gidiliyordu. “Yüz çiçek yanyana açsın, yüz fikir akımı tartışsın” ilkesini, sanat ve bilim alanıyla sınırlamak doğru bir anlayış-siyaset olur mu? Mao, neler söylüyor, biz neyi anladık-anlamalıyız veya bu yasayı siyasi alanlara da yaymak doğru bir siyaset olur mu? Dahası Mao, adı geçen makalesinde tartışmaya yer bırakmayacak şekilde çok partililiği savunmasına karşın ancak nedeninin Çin’de komünist partisi dışında başka partiler kurulmamış-kurulmadı? Bu partiler bir yasağın sonucu mu, yoksa ihtiyaç duyulmadığı için mi kurulmadı? Söz konusu yasayı-ilkeyi devrim öncesi günümüz koşullarına nasıl uyarlayabiliriz, vb. gibi önemli-temel soru ve sorunların yanıtını Maoistler olarak vermek zorundayız. Eğer bu, vb. gibi soruların zamanında ve yerinde doğru yanıtlayamazsak, bugün geçmişte sol dogmatizmden esinlenerek içine düştüğümüz hataları bu kez sağ’dan tekrarlamış oluruz. Çünkü genel olarak söyleyecek olursak gerek ulusal gerekse küresel dü-

lemde sağ-liberalizmin en billurlaşmış ve sistematize hali olan revizyonist ve reformist ideolojik hegamonya hakim durumdadır. Günümüzde, özellikle de ‘90’lı yılların başından sonra emperyalizmin paralı memuru besleme teorisiyenler neo-liberal küresel emperyalist dünya düzenini pekiştirmek için “demokrasi”, “insan hakları”, “sivil toplum” “çok kültürlülük” vb. gibi söylemler adı altında dünya halklarının bilinci üzerinde hegamonya kurmaya çalışıyor. Dönem dönem de bunda başarılı olabiliyorlar. Ki bu söylemlerin daha önce de vurguladığımız gibi, özellikle de devrimci dalga ve hareketin gerilediği dönemlerde Maoist hareket ve tabanını da etkilemediği söylenemez. Bir kez daha altını çizerek vurgulamak isteriz ki, günümüz açısından ideolojik akımlar içerisinde okun sivri ucunu her zamankinden daha fazla revizyonizm-reformizme yöneltmeliyiz. Başkan Mao diyor ki; “dogmacılığı eleştirirken revizyonizmi eleştirmeye de dikkat etmeliyiz. Revizyonizm ya da sağ oportünizm, dogmacılıktan da tehlikeli bir burjuva düşünce eğilimidir. Revizyonistler ya da sağ oportünistler, hem marksizme sözde hizmet ederler, hem de ‘dogmacılık’a çatarlar. Ama asıl hedefleri marksizmin en temel öğeleridir. Materyalizme ve diyalektiğe karşı oldukları gibi, Demokratik Halk Diktatörlüğü’nü ve partiyi zayıflatmaya, sosyalist dönüşümü ve kuruluşu geciktirmeye de çalışırlar.” Aynı durum devrim öncesi dönem için de geçerlidir. Bu, dünyada ve ülkemizde reformist-revizyonist tasfiyeci dalga ve akımların etkili olduğu günümüz açısından daha bir geçerlidir. Dolayısıyla sağ oportünist, özellikle de revizyonist-reformist görüş ve eğilimlere karşı daha uyanık ve taktikte olmalıyız.

Hehangi bir yanlış düşünce ve sapmaya karşı mücadele yürütürken eğer diğerini unuttur veya küçümsersek, o zaman birinden kurtulalım diye diğer sapmaya düşmemiz kaçınılmaz olur. Dönem itibarıyla birine ilk yumruğu doğrultmamız farklı, ama diğerini görmezlikten gelmemiz farklıdır. Bu bilinçten hareketlerdirki, yani sorunun doğru algılanması için bu sloganın tarihsel kökleri, politik anlamı ve Çin'in sosyalizm koşullarında nasıl ortaya çıktığına dair bilgileri aktaralım.

1-Tarihsel Kökü, Siyasi Anlamı ve Sosyalizm Koşullarında

Ortaya Çıkış Tarihi

Öncelikle “yüz çiçek yanyana açsın”, “yüz fikir akımı tartışsın” sözünün Mao'ya ait olmadığını belirtelim. “İkisi de eski birer Çin atasözüdür.”

Bu iki atasözüne yüklenen siyasi anlam şöyle formüle edilmektedir:

“Uzun süreli birarada yaşama ve karşılıklı denetleme”.

Mao der ki bu sloganlar; *“Çin'deki özel koşulların ışığı altında, sosyalist bir toplumda, çeşitli çelişkilerin hala var oluşunun kabulüne dayanılarak ve ülkenin ekonomik ve kültürel kalkınmasının hızlandırılması gereğine uyularak ortaya atılmıştır.” (Teori ve Pratik. Sf,102)*

Bu siyasetin saptanmasının ana nedeni ise aynı adlı kitapta şöyle açıklanmaktadır:

“Yüz çiçek yanyana açsın, yüz fikir akımı tartışsın siyaseti, sanatın gelişmesi ni ve bilimin ilerlemesini sağlamak için saptandı.”

Bu sloganın ve siyasetin Çin devrimi sonrası açıktan saptanış tarihi; makalenin

yazılış tarihi ve Mao'nun söyleminden hareket edilirse sosyalist sistemin “temelli” olarak kurulduğu ilk yıldır. Yani 1956 yılı.

Bu slogan veya siyaset sadece “bilim ve sanatın ilerlemesi” için mi saptanmış? Hayır! İlk çıkış itibarıyla esasta bu alan için belirlenirken, ancak daha sonra yasaya ilişkin kaleme alınan makalenin akışı içerisinde de anlaşılacağı üzere bu, siyasi alanlar için de geçerlidir diye belirleme yapılmaktadır. Ki çok partililik vb. anlayışlar tamamıyla bu yasa gereği savunulmaktadır.

Demokratik Halk İktidarı koşullarında burjuva ve küçük burjuva demokratik partilerin kurulmasına izin verilecek mi? Tabii ki evet! Bu, Maoist partinin programında da net ve açık bir şekilde vurgulanmaktadır. Dolayısıyla bu konuda teorik olarak tartışılacak fazla bir sorun yok. İşin tartışılacak boyutu sadece şudur: Mao tarafından savunulan bu tezin pratikte uygulanmamasının neden-niçinleri üzerinde tartışmak olacaktır.

Mao, sosyalizm koşullarında komünist partisi dışında diğer partilerin de kurulmasını savunuyor mu? Evet! Konuya ilişkin ileri sürdüğü tezler şunlar:

“Uzun zaman birarada yaşama ve karşılıklı denetim sloganı da ülkemizdeki belirli tarihsel koşulların bir sonucudur, bir denbire ortaya atılmamıştır, yılların bir ürünüdür. Uzun zaman birarada yaşama fikri, uzun süredir vardı, ama sosyalist sistemin temelli olarak kurulduğu geçen yıl, bu slogan açık bir biçimde ortaya konulmuştur. Burjuva ve küçük-burjuva demokratik partilerin, işçi sınıfının partisi ile yanyana uzun bir süre bulunmasına niçin izin verilmelidir? Sosyalizm davasında da, halkı birleştirme görevine kendilerini gerçek

ten adanmış ve halkın güvenini kazanmış diğer bütün demokratik partilerle uzun süre birarada varolma siyasetini benimsemek için hiç bir neden yoktur.” (abç) (age, sf,108)

Mao, demokratik ve sosyalist iktidar süresince söz ve pratik duruşun doğruluğu ve yanlışlığını ise aşağıdaki altı ilkeyle doğrudan bağıntılı olarak ele almaktadır:

“(1) Çeşitli milliyetlere mensup halkımız birbirine bağlıyor ve onları parçalamıyorsa;

(2) Sosyalist dönüşüm ve kuruluşa yararlıysa ve zararlı değilse;

(3) Demokratik Halk Diktatörlüğü’nü zayıflatmaya değil, güçlendirmeye yardım ediyorsa;

(4) Demokratik merkeziyetçiliği zayıflatıp çökertmeye değil, güçlendirmeye yararlıysa;

Demokratik halk iktidarının sınıf bileşenleriyle sosyalizm dönemi iktidarın sınıf bileşenlerinin bir ve aynı olmadığını Maoist parti programının teorik bölümünü açıklarken ayrıntılarıyla ortaya koymuştuk. Yine bu iktidarın biçimde burjuva özde ise proleteryanın iktidarı olduğunu da teorik olarak temellendirmiştik. Demokratik Halk Devrimi ve iktidarının sınıf bileşenlerinin kendi sınıf partilerini kurmaları önünde bir engel olmayacağına dair Yeni Demokratik Cumhuriyet programında doğru ve gerekli vurgular yapılmıştır

ıyorsa;

(5) Komünist partisinin önderliğini zayıflatmaya, ortadan kaldırmaya değil de güçlendirmeye çalışıyorsa;

(6) Uluslararası sosyalist dayanışmaya ve dünyanın barışsever halklarının dayanışmasına zararlı değil, yararlı ise.

Bu altı ölçütten en önemlileri, sosyalist yol ve partinin önderliği ile ilgili olanlardır. Bu ölçütler, halk arasındaki çeşitli sorunların serbest tartışmasını engellemek için değil, özendirmek için ortaya atılmıştır. Bu ölçütleri kabul etmeyenler, gene de kendi görüşlerini öne sürer ve savunabilirler.” (Teori ve Pratik, sf.107)

Devrim sonrası çok partililiğe ilişkin Maoist partinin programında şunlar geçmektedir:

“92) İktidarın ortağı durumundaki devrimci sınıfların kendilerini ifade edecek parti ve örgütlenmelerine dokunulmayacaktır.” (Yeni Demokratik Cumhuriyet Programı, madde: 92)

Bu belirlemenin tarihçesine ve anlamına ilişkin özet bilgileri aktardıktan sonra artık bu yasa-ilkeden devrim sonrası ve öncesi algılamamız gereken teorik-pratik sorunlar üzerine kavrayışımızı derinleştirebiliriz. Önce bu slogana yüklenen siyasi anlam üzerinde teorik tartışmayı yürütelim:

2. Uzun Süreli Birarada Yaşama ve Karşılıklı Denetim

Yukarıya aktardık. Mao, “yüz çiçek yanyana açsın,” “yüz fikir akımı tartışsın”, iki eski Çin atasözünü demokratik ve sosyalist iktidar koşullarına “uzun süreli birarada yaşama ve karşılıklı denetleme” olarak uyarlamaktadır. Bu nokta çok önemlidir. Konunun birinci boyutunu bu yasayı, daha doğrusu anlayışı temel-ilkesel bir an-

layış ve siyaset olarak mı ele alacağız, yoksa sadece bir döneme ilişkin taktik bir politika olarak mı? İkinci boyutu ise yine bununla bağıtlı olarak, bu yasanın devrim sonrası demokratik-sosyalist iktidar koşulları, devrim öncesi mücadele süreci ve parti içi mücadeleyle diyalektik bağını nasıl ele almalıyız-alınmalıdır?

Öncelikle belirtelim: Bu konu bizim için ilkesel bir sorundur. İlkesel fikir denilince, bununla ana fikir (stratejik) anlaşılmalıdır. Mao'nun yorumuyla sözkonusu yasa, tamamıyla sınıflar ve sınıf mücadelesi alanında yansımaları bulan zıtların birliği kanununun kendisidir. Bu sözler politik anlamını sınıf mücadelesi ve Çin sosyalizm koşullarında aldığına göre dolayısıyla ki farklı politik fikirler sınıflar, parti ve sosyalizm var olduğu müddetçe de devam edecektir. Dikkat edilsin politik fikirler sözcüğünü kullanıyoruz. Neden? Çünkü politik fikirle fikir kavramı birbirinden farklı şeylerdir. Fikir sözcüğü her türden (buna politik de dahildir) fikri kapsarken, ancak politik fikir, söylemi tamamıyla farklı sınıflar ve bu sınıflara mensup kişilerin siyasi dünya görüşlerini kapsar. Her fikir bir sınıfa ve ideolojiye denk düşmez, ama her politik fikir bir sınıfa ve ideolojiye denk düşer. Örneğin bir tv'nin, bir bilgisayarın, bir çamaşır makinesinin açılıp kapanması, bir elbise giymisi, bir yemeğin yapılması, yemek zevki, yüzme, teknik, askeri teknik ve taktik bilgiler, vb.gibi konulara ilişkin bir bujuva, bir proleter ve komünistte aynı fikire sahip olabilir, ama politik bir konuda, başta da ilkesel konularda bir komünistle bir burjuva aynı ana fikri savunmaz-savunamaz. Çünkü politik alandaki fikir farklılığı kaynağını tamamıyla farklı sınıflardan alır. Ve günümüzün sınıflı dünyasında küçük çocuklar (henüz neyin ne olduğunu ve üretimin herhangi bir alanında üretim yapacak yaşta olmayan) hariç her insan belli bir sınıfa aittir. Onun gibi yaşar, onun gibi düşünür. Ama az önce örneğini sunduğumuz sosyal alana ilişkin fikirler ve farklılıklar

sınıflı toplumda olduğu gibi komünist toplumda da varolacaktır. Bu bilgiler her insanın üretim sonucu elde edeceği ve paylaşacağı sosyal yaşamla doğrudan bağıtlı fikirlerdir. Dolayısıyla her toplumsal kesitte varolacaktır.

Bu noktaya değinmemizin nedeni, söz-konusu kavramların yerli yerinde doğru kullanılmamasıdır. Daha fazla ayrıntıya girmeden tekrar ana konumuza dönelim.

Bu konuyu üç ara başlık altında ele alıp irdedeceğiz. Bunlar; devrim sonrası ve öncesi toplumsal ve mücadele süreçleri ve parti içi mücadele alanları olacaktır.

A-Demokratik ve Sosyalist

İktidar Dönemi

Daha önce de vurgusunu yaptığımız gibi her politik fikrin mutlak bir şekilde sınıfsal dokusu vardır. Dolayısıyla herhangi bir toplumda farklı bir politik fikirden ve fikirlerden veya bir partinin varlığından söz ediyorsak, demekki orada farklı sınıflar da var demektir. İfade tarzımızı tersten kuralım. Sınıflar var olduğu müddetçe veya sınıfların varlığından söz ettiğimiz bir toplumda orada farklı politik fikirler de var demektir. Devletin, sınırların, emeğin özel mülküyeti, herkesten emegine ve yeteneğine göre ilkesi ve sosyal işbölümünün mecburi olduğu, kolhozlar ve solhozların devam ettiği, kafa ile kol, köy ile kent, yönetenle yönetilen arasında, emperyalizm ve gerici devletlerle olan çelişki ve nesnellüğünün devam ettiği yerde, farklı sınıflar ve bunun fikir alanında yansımaları olan farklı politik fikirler de mutlak bir şekilde varlığını sürdürecektir. Bu, ister farklı bir parti şeklinde kendisini ifade etsin, ister bir parti içerisinde ve isterse tek partili toplumlarda (yasak olsun veya olmasın) mutlak bir şekilde olur. Farklı politik fikirlerden söz ediliyorsa bu farklı sınıfların varlığı gerçekliğindendir.

Farklı sınıflar denilince, bununla hemen üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet anlaşılmasın. Evet köleci toplumdan kapitalist topluma kadar bütün toplumların üst yapısına, daha doğrusu alt ve üst yapı ilişkilerine yön veren üretim araçları üzerindeki özel mülkiyettir.

Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyete demokratik iktidar koşullarında sınırlı ve geçici de olsa izin verilecektir. Ancak bu demek değildir ki, yani üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet kalkınca veya yasaklanınca politik alandaki fikir farklılıkları da ortadan kalkacak. Bu, işin bir boyutunu oluşturur. Daha doğrusu üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet ilişkilerine son vermek, üretim araçlarını toplumun kolektif malı yapmak demek, yukarıya aktardığımız çelişki ve olguların da ortadan kalkacağı anlamına gelmez. Tüm bunlar adım adım demokratik-sosyalist devrim süreci boyunca sönecektir. Birden bire ortadan kalkmaz. Uzun bir tarihi süreci kapsayacaktır. Eşdeyişle bir politik söylemin, dahası en özlu ifadeyle “herkesten yeteneğine herkesin emeğine göre ilkesinin” geçerli olduğu tüm toplumsal süreçlerde farklı politik fikirler olacaktır. Komünist fikirlerden söz ediyorsak bunun karşısı da var demektir. Nasıl ki burjuva fikirlerden tek başına sözedilemezse öyle de komünist fikirlerden de sözedilemez.

Kaldı ki sosyalist toplum diye başlı başına bir toplum biçimi yotur. Bu, kapitalizmden komünizme geçiş için bir ara-geçici toplum biçimidir. Bu toplum biçimi hem komünist toplumun hem de kapitalizmin ortak özelliklerini taşır. Doğru bir ideolojik-politik hatta yürürsen komünizme, değilse tekrar gerici-burjuva iktidarlara geri dönüş olur.

Buna göre devrim sonrası demokratik ve sosyalist toplumun kaderini belirleyecek ana gücün üst yapı, bu yapı içerisinde de belirleyici olan kurumun komünist partisi olduğu kendiliğinden açığa çıkıyor.

Gerek demokratik gerekse sosyalist toplum boyunca bir dizi çelişkinin devam ettiğini-edeceğini her marksist bilir. Fakat bu çelişkilerin bilimsel tespiti; niteliği ve çözüm yöntemi konusunda her mlm ve marksist görünümlü hareket aynı görüşlere sahip değil. Sosyalizm sorunları konusunda, hem de bütünlüklü sorunlarında MLM’lerle revizyonist, troçkist, dahası bilumum sağ ve sol oportünist akımlar temelde farklı fikirlerle sahiptirler. Bilinir ki her marksist ve komünist görünümlü oportünist akım ve şahsiyette sosyalizm ve komünizmi savunmaktadır. İşte meselenin kilit noktası da burasıdır. Yani komünizmi ve sosyalizmi hangi ideoloji ve devrim programı ışığında savunuyor, devlet, devrim ve geleceğin iktidarlara noktasında savunduğu temel ilkelere neler, proletarya diktatörlüğünü kim ve ne için uygulayacak ve nasıl devam ettirecek, bunun mücadele ve örgütlenme biçimleri nasıl olacak, parti mi kitleler mi, iktidarı mı kitleler mi, devlet mi devletsizliğe gidiş mi, nasıl bir demokrasi ve diktatörlük, ulusal ve uluslararası düzlemde enternasyonalizmi yoksa milliyetçilik ve devlet şoveniz mi esas alınacak vb. gibi temel sorunlara ilişkin fikir ve pratikler bugünden yarına bir partinin gerçek niteliğini ortaya koyar.

O halde tartışmamızı demokratik halk iktidarı koşullarında çok partili sistemi bağıntısıyla ele alıp derinleştirelim.

1-Demokratik Halk İktidarı ve Çok Partililik

Bir kez daha belirtmek isterizki Demokratik Halk iktidarı dönemi, başka bir deyişle Yeni Demokratik Cumhuriyet'in hüküm süreceği siyasi sistem düzeni, yarı-sömürge yarı-feodal sosyo ekonomik yapıya sahip ülkelerdeki anti-feodal, anti-emperyalist devrim sonrası sosyalizme geçmek için geçici olarak kurulan ara bir toplumsal süreçtir. Buradan kesintisiz bir şekilde sosyalizme geçmek için ekonomik, siyasi ve kültürel şartlar sağlanacaktır. Bunlar sağlanmadan sosyalizme geçilemez. Ki bu gibi ülkelerde sosyalist devrimin demokratik devrimin mantıksal sonucu olması da tamamıyla sözkonusu devrime komünist partisinin önderlik yapması ve bu iktidarın özünde sosyalist bir iktidar olması gerçekliğinden kaynaklıdır. Tabii ki bu geçiş öylesine aniden ve bir günde gerçekleşmez. Belli bir süreyi kapsayacaktır. Bunun ekonomik, politik ve kültürel şartları adım adım hazırlanacaktır. Önemle belirtmeliyiz ki bu geçiş zora dayalı bir devrim yöntemiyle değil, barışçıl ve tedricen olacaktır. Şüphesiz ki bu dönem itibarıyla komünist partisinin genel çizgisi ya da genel görevi, Mao'nun işaret ettiği gibi *"esas olarak, ülkenin sanayileşmesini ve tarımın, el sanatlarının kapitalist sanayi ve ticaretin sosyalist dönüşümünü oldukça uzun bir süre içinde tamamlamaktır."*

Demokratik Halk İktidarının sınıf bileşenleriyle sosyalizm dönemi iktidarın sınıf bileşenlerinin bir ve aynı olmadığını Maoist parti programının teorik bölümünü açıklarken ayrıntılarıyla ortaya koymuştuk. Yine bu iktidarın biçimde burjuva özde ise proleteryanın iktidarı olduğunu da teorik olarak temellendirmiştik. Demokratik Halk Devrimi ve iktidarının sınıf bileşenlerinin kendi sınıf partilerini kurmaları

önünde bir engel olmayacağına dair Yeni Demokratik Cumhuriyet programında doğru ve gerekli vurgular yapılmıştır. Dolayısıyla aynı şeyleri buraya tekrar aktarmayacağız. Bizim üzerinde durmak istediğimiz farklı partilerin varlığının demokratik iktidar ve sosyalizm dönemi için bir ihtiyaç olup olmamasından öte bir gerçeklik olarak kabul edilmesidir. Sorunun merkezine ihtiyaç mı değil mi tartışmasını koydun mu orada iş tamamıyla subjektif yorumlara kalır. Ama sorunu bu toplumların gerçekte bir parçası olarak görmek durumunda tıpkı komünist partisi gibi diğer partileri de bu sistemler için birer zornunlu ihtiyaç olarak görürsün. Ancak o zaman sözkonusu partilerin kurulup kurulmamasını bir hak olma tartışmasından çıkartmış olursun. Aksi anlayış ve siyasetlerin demokratik iktidar, demokrasi ile uzaktan yakından ilişkisi olmaz. Öyle ki tıpkı geçmişin sosyal faşist iktidarlara olup çıkarsın.

Komünistler demokrasi ve demokratiklik konusunda bugünün gerici, hatta faşist diktatörlüklerinden geri bir iktidar biçimini savunamaz. Böyle iktidarlara proleter demokratik iktidarlara da demez.

Farklı sınıflar var: Milli burjuvazi, küçük burjuvazi, proletarya ve köylülük sınıfı var. Bir yanda bu sınıfları devrimin dostları ve ittifak gücü olarak değerlendireceksin, dahası geleceğin iktidarının ortakları olarak saptayacaksın, ama öte yanda aynı sınıflar için kendilerini siyasi alanda temsil edecek parti kurmasına izin vermeyeceksin. Böyle demokrasi ve demokratik diktatörlük olmaz.

Hiç kuşku yok ki demokrasinin kendisi de bir diktatörlük biçimidir. Her devlet biçimi bir diktatörlük ve aynı zamanda özünde zoru temsil eder. Fakat her diktatörlüğe-

devlet biçimine karakterini verecek olan da bu iktidara yön veren ideoloji ve siyasi çizgi olacaktır.

Kendisini marksist, hatta demokrat olarak ifade eden herkes, dahası burjuvazinin kendisi bile demokrasiyi ve demokratik merkezîyetçilik ilkesini savunuyor. Ama nasıl savunuyor ve savunuluyor? Meselenin püf noktası da burasıdır. “Aynası iştir kişinin, lafa bakılmaz!” Bilinirki bir insanın kendisini demokrat ilan etmesiyle demokrat veya komünist olunmuyor. Bu, bir dünya görüşüdür, politik yaşam felsefesidir. En değme faşisti dahi lafa geldiğinde kendisini demokrat ve demokrasi yanlısı olarak gösteriyor. Ama gerçekte politik çizgileri ve dünya görüşleri böyle mi? En ırkçı-en şoven faşistler bile kendisini demokrat olarak savunuyor. Hitlerin “nasyonal sosyalizm” tezlerini hatırlatmaya gerek görmüyoruz. Hiç kimse ve parti “ben-biz faşistiz” diye bir tezi açıktan savunmuyor-savunmaya cesaret etmiyor. Çünkü faşizm ve faşist ideoloji dünyada teşhir olmuş bir görüş ve rejimdir. Bunu bir kenara bırakalım, burjuvaziyi siyasi alanda temsil eden partilerden hiç birisi **“biz burjuvazinin partisiyiz”** diye açıktan bir savunu yapmaya cesaret edemiyor. Niye cesaret

etmiyorlar? Üzerlerinde devlet basıncı mı var? Hayır! Sömürüp ezdikleri kitlelere gerçek yüzünü göstermekten korktukları için cesaret edemiyorlar. Çünkü gerçekleri söyledikleri zaman toplumun %95’ini oluşturan işçi ve diğer emekçi sınıftan insanları kendi ekonomik-politik çıkarları için peşlerinde yürütemeyeceklerdir. Herhangi bir sınıfın damgasını taşımayan bir devlet ve onun rejimi yoktur. En demokratik iktidar bile esasta bir sınıfın damgasını taşır. Yalan ve demagoji üzerinden diktatörlüklerini gizlemeye çalışıyorlar. Dolayısıyla bu sınıflar ve paralı ideologlarının sözünü ettiği **“demokrasi”** ve demokratikliğin tümü burjuvazi içindir. Onun çıkarlarını korumak içindir. İstedığı zaman faşizme başvurması da tamamıyla bu ekonomik-politik çıkarları gereğidir. Ne diyoruz, neyi savunuyoruz? Savaş siyasetin başka araçlarla(silah) devamıysa, siyasette ekonominin yoğunlaşmış ifadesidir. Bu MLM kurama göre her siyasi sistem belli bir sınıfın ekonomik çıkarları doğrultusunda şekillenir-yürür anlamına gelir. Bu da feodalizm ve kapitalizmin hakim üretim biçimi olduğu toplum-sistemlerdeki demokrasi ancak büyük toprak ağaları ve burjuvazi sınıfı için demokrasi, emekçi sınıflar için

Mevcut tüm gerici iktidarlar çoğunluğun iradesini temsil etmemektedir. Bir avuç azınlığın iradesi ve çıkarlarını temsil etmektedirler. Dolayısıyla mevcut devletlerin iktidar ve hükümetlerinin hiçbirisi demokratik bir şekilde yönetilmemektedir. Hepsi de anti demokratik gerici diktatörlüklerdir

diktatörlükten başka bir anlama gelmez. Toplumun bir avuç azınlığı için demokrasi ezici çoğunluk içinse zulüm ve baskı tüm köleci, feodal ve burjuva sınıflar ve devletlerin ortak politik karakteridir. Bu üç toplumun sömürü biçimi farklı olsa da ancak her üç toplumsal sistemin özünü oluşturan ekonomik sömürüdür. Dolayısıyla ki, bir başka ifadeyle İsveç'ten ABD, Fransa-İngiltere gibi emperyalist devletlere oradan da yarı-sömürge ülkelerdeki yönetici sınıfların ekonomik olarak beslendiği ana kaynak halkı sömürmek olduğundan, buralardaki politik rejimlerin hepsinin niteliği de gerici. Dahası, kimisi gerici burjuva ideolojisinin en gerici hali olan faşizmle yönetilmektedir. Benzer durum proletarya önderlikli demokratik ve sosyalist iktidar dönemleri için de geçerlidir. Şimdi ona bakalım.

Demokratik iktidar koşullarında nasıl bir demokrasi ve demokratik merkeziyetçilik?

Yukarıda vurgusunu yaptık. İdealize edilmiş saf bir demokrasi yoktur. Sınıflar üstü ve sınırsız bir demokrasiden söz edilemez. Demokrasi kavramının içini boşaltarak "saf" ve sınıfsız göstermek, burjuvazi ve onun ipliğinde dokunmuş reformistlerin kitlelerin bilincini hegemonya altına almak için uygudurulmuş kocaman bir ideolojik demagoji-yalan ve çarpıtmadır. Bu, "**saf demokarsi**" dedikleri şey uydurulmuş soyut ve abartılı sözlerdir. Lenin yoldaşın dediği gibi *"her demokrasi, toplumun siyasi düzeninin bir biçimi olarak, nihai bakım - dan üretime hizmet eder ve nihai bakım - dan o toplumun üretim ilişkileri tarafın - dan belirlenir."*

Oportünist ve reformistlerin iddia ettiği gibi "**saf demokrasi**"yi sınıflı toplum dün-

yasında gerçekleştirmenin imkanı yoktur. Bu, Proletarya ve diğer emekçi sınıflarla feodal-burjuva sınıfları uzlaştırmanın sağ oportünist teorisidir.

Sınıfların ekonomik çıkarının siyasi alandaki bir organizasyonu olan devlet olduğu yerde, yani "devlet bir sınıfın diğer sınıflar üzerindeki baskı aracı" ise o halde devletin olduğu yerde, hem de demokrasi-nin en çok geliştiği-gelişeceği sosyalist ülkelerde bile yasaklar olacaktır. Siyasi kanunların kendisi yasak demektir. Anayasanın kendisi bile yasaklar kanunudur. Daha açıkçası üst yapı dediğimiz devletin olduğu yerde yasalar ve yasaklar da olacaktır. Yoksa devlet diye bir olgudan söz edilemez. Bu bağlamda tartıştığımız sorun devletin varlığını nasıl adım adım söndürecekiz ve bununla doğrudan bağıntılı olan "yasak" olgusunu nasıl ve ne şekilde ortadan kaldırırız, soru ve sorunları üzerinde bilinç açıklığı yakalamaktır. O halde özünde proleter ama biçimde burjuva olan Demokratik Halk İktidarı süresince hangi sınıflar ve kim için ve nasıl bir demokrasi sorusunu yanıtlayarak tartışmamızı derinleştirmeye çalışalım.

Bu sorunun doğru yanıtı ise ancak doğru bir demokratik merkeziyetçilik anlayışına sahip olmakla verilebilir. Demokratik merkeziyetçilik sadece bir partinin irade ve eylem birliği için geçerli değil, bir devletin yönetilmesi için de geçerlidir. Maoist partinin tüzüğünde ve geleceğin devletin anayasasında demokratik merkeziyetçilik ilkesi mevcut. Sınıflı toplumların; partinin ve devletin olduğu yerde demokratik merkeziyetçilik de olur. Maoistler açısından demokratik ve merkeziyetçi yan birbirinden ayrılmaz. Bu iki olgu bir madalyonun iki yüzünü oluşturur. Birinin bir dönem daha fazla öne geçmesi, diğerinin önemini ortadan kaldırmaz. Her iki yan sürekli olarak dengede duramaz. Bu, zıtların birliği yasasına terstir. Dolayısıyla biri bir dönem daha fazla öne geçer. Veya birisi bir dönem daha

fazla önemsenmek zorundadır. Siyasi toplum yaşamında, özellikle de demokratik ve sosyalist toplumlarda devletin politik yönetim şekline ana ruhunu verecek olan temel ilkenin “demokratik merkezîyetçilik” olduğunu bir kez daha vurgulamak isteriz. Bu toplumlarda savaş koşulları hariç diğer dönemlerde demokratik yan ağırlıkta olur-olmak zorundadır. Sözümüzü daha fazla uzatmadan “demokratik merkezîyetçilik” ilkesi denilince ne anlıyoruz/anlamalıyız sorusu üzerinde bir kez daha duralım.

Demokratik

Merkezîyetçilik:

İlk bakışta demokrasi ve merkezîyetçi yanlar birbirine tezat bir şekilde görünebilir. Ama bu kavramları burjuva bilimiyle değil de MLM bilimiyle ele alıp irdelediğinizde birbirini tamamlayan öğeler olduğunu görürsünüz. Dolayısıyla biz konunun daha bir netlikle algılanması için bu kavramların ayrı ayrı açılımını yapmaya çalışacağız.

Demokrasi nedir?

Demokrasi kavramı köken itibarıyla Yunanca’dır. Özlü ifadeyle demokrasi, **“azınlığın çoğunluk iradesine bağımlılığı - nı resmi olarak beyan ve vatandaşlar arasında eşitlik ve özgürlüğü kabul eden bir iktidar biçimi”** olarak tanımlanmaktadır.

Tabii ki biz bunu sadece bir siyasi iktidar biçimine değil, aynı zamanda bir partiyi yönetmeye de uyarlayabiliriz. MLM’ler açısından parti içinde de bir azınlık ve çoğunluk sorunu vardır. Partide de irade ve eylem birliği üzerinden yürüyen yönetim şekli sözkonusudur. Dolayısıyla bu da kelimenin geniş anlamında bir iktidar biçimidir. Fakat MLM’ler parti içi mücadelede hiç bir zaman zor yöntemini savunmaz. Ancak politik devlet sistemleri öyle değil.

Kanlı-kansız, barışçıl-şiddet içeren her türlü mücadele yöntemini içinde barındırır. Dahası devlet sistemleri özünde zoru içerir. Dolayısıyladır ki parti içi iktidar biçimiyle siyasal sistemin iktidar biçimi birbirinden hem nitel hem de öz itibarıyla farklıdır. Birbiriyle ortak yanları ve bağı var mıdır? Elbette ki vardır. Fakat bu ortak yan ve bağ özsel değil biçimseldir. Yeri geldiğinde bu iki olgu arasındaki farklılıklara daha kapsamlı ve derinlikli bir şekilde değineceğiz.

Burjuvazi ve burjuva ideologları, demokrasi tanımını ekonomik, siyasi ve kültürel koşullarından, bir başka ifadeyle toplumun sosyo-ekonomik koşullarından ayrı ele alarak soyutlar. Onu, işine geldiği gibi ve formalite bir şekilde savunup- uyguluyor. Kendi sınıf çıkarlarına dokunulduğu yerde baskı ve zulüm var. Anti-demokratik uygulamalar devreye girer. İsteddiği zaman “demokrasi” götürüyorum adı altında başka ulusların kaderlerini, topraklarını işgal yoluyla ilhak eder. Ona göre “demokrasi ve özgürlük” bir avuç tekelci burjuvazinin ekonomik-siyasi çıkarlarının garanti altına alınmasıdır. Dolayısıyla tüm yasaları bu sınıfın çıkarları temel alınarak hazırlanır. İşgal ve istila savaşlarında da görüldüğü gibi o, “demokrasiyi”, amacına ulaşmak için halka ve ezilen uluslara milli baskı, zulüm ve sömürü uygulamanın bir maskesi olarak kullanır. Onun devletin politik işleyiş sistemi emekçi halkın politik faaliyetini özgürleştirmek için değil, tam tersine oldukça sınırlama ve felce uğratacak şekilde organize edilmiştir. Sözde demokratik haklar ilan edilmiş, ama bunlar formaliteyi geçmemektedir. Emekçilerin politik-sosyal haklarının hiç bir garantisi yoktur. Parlemantoları sözde vardır. Bu, tamamıyla burjuvazinin emekçi halkı kandırmak için bir maske ola-

rak kullanılmaktadır. İstedikleri zaman bu peçeteyi çıkarıp bir kenara atmaktadırlar. Kısacası, onların demokrasisi bir avuç sömürücü için demokrasi iken çoğuluk için zor ve baskı yöntemidir.

Ama komünistlerin savunduğu sosyalist demokrasi burjuva demokrasinin tam tersine çoğunluğun gerçek demokrasisidir. O, ekonomik bakımdan üretim araçlarının sosyalist(toplumsal) mülkiyetine dayanır. Bu demokraside ırk, millet ve cinsiyet farkı gözetilmeden her insan “kendi emeği ve yeteneğine” göre ilkesinin geçerli olduğu ekonomik, politik ve kültürel haklardan faydalanır. İleride sosyalist demokrasiye ilişkin daha fazla detaylara gireceğimizden geçiyoruz.

Demokrasiyle merkeziyetçiliğin doğru anlamda kavranışı ancak ikisinin de doğru diyalektik bağıı kurmaktan geçer. Bunu her zaman için vurguluyoruz. Bu, parti için geçerli olduğu gibi bir siyasal toplumdaki iktidarı yönetmek için de geçerlidir. Mao der ki *“demokrasi olmadan doğru bir merkeziyetçilik olamaz, çünkü insanların düşünceleri farklıdır ve şeyleri kavrayışların da birlik yoksa, o zaman merkeziyetçilik gerçekleştirilemez.”* Öyleyse merkeziyetçilik sorusunu yanıtlayalım.

Merkeziyetçilik nedir?

Bunun tanımını Mao’dan aktaralım:

“Merkeziyetçilik, kavrayış, siyaset, planlama, kumanda ve hareket birliğinin sağlanması temelinde doğru fikirlerin merkezileştirilmesidir. Buna, merkezi birleşiklik adı verilir.” (Cilt 6. Sf,256)

Evet Mao, bu tanıımı parti içi yönetim için yapıyor. Ama bu tanımın kendisi bir devleti yönetmek için de geçerlidir. Çünkü

Maoistler aynı ilkeyi, yani demokratik merkeziyetçilik ilkesini sadece komünist bir partinin örgütlenmesinin temel ilkesi olarak değil, geleceğin toplumun da örgütlenmesinin temel ilkesi olarak savunmaktadır.

“Demokratik halk cumhuriyetinin örgütlenmesinin temel ilkesi demokratik merkeziyetçiliktir. Bu, bütün yetkilerin çeşitli düzeylerdeki halk kongrelerinde toplanmasıyla demokrasiye tam anlamını ve verebilen ve aynı zamanda bu düzeylerdeki halk kongrelerince kendilerine verilmiş bütün işlerin merkezi yönetimini sağlayan ve halkın demokratik yaşamı için her şeyi koruyan her düzeyde hükümetler aracılığıyla merkezileşmiş yönetimi güvence altına alabilen yönetimin halk meclislerinin elinde olması demektir. Tüm iktidar Halk Meclislerine şiarının en yalın ve somut ifadesi budur.” (Yeni Demokratik Cumhuriyet Programı, madde:80)

Söz konusu kavramlara ilişkin özet bir açıklama yaptıktan sonra şimdi ise bu iktidar koşullarında bir demokrasi ve bunun Yüz Fikir Yasası’yla bağıı tartışabiliriz.

Daha önce bir çok belgemiz ve yazımızda ifade ettiğimiz gibi demokratik iktidar koşulları için savunduğumuz demokrasi, bu iktidar boyunca demokratik iktidarın ortağı tüm sınıflar içindir. Bu sınıflar (proletarya, köylülük, küçük burjuvazi ve milli burjuvazi) toplum nüfusunun %’95’ni oluşturmaktadır. Mevcut egemen sınıflar (komprador bürokrat burjuvazi, büyük toprak ağaları) ise toplumun ancak % 5’ini oluşturmaktadır. İşte bizim azınlık-çoğunluk olgusunda savunduğumuz da bu azınlığın iktidarı yerine çoğunluk dediğimiz halk sınıf ve tabakalarının iktidarının kurulmasıdır.

Mevcut tüm gerici iktidarlar çoğunlu-

ğün iradesini temsil etmemektedir. Bir avuç azınlığın iradesi ve çıkarlarını temsil etmektedirler. Dolayısıyla mevcut devletlerin iktidar ve hükümetlerinin hiçbirisi demokratik bir şekilde yönetilmemektedir. Hepsi de anti demokratik gerici diktatörlüklerdir. Burjuva ideologları ve paralı kalemşörleri emperyalist ülkelerdeki, daha çokta Batı avrupa'daki iktidarlara demokratik olarak halkın bilincine zikretmeye çalışmaktadır. Bunun teorik demagojisini yapmaktadırlar. Ama gerçek şudur ki ve az önce de işaret ettiğimiz gibi toplumun ancak %5'lik nüfusunu oluşturan bir avuç

ihtiyacımız yoktur. Bilimsellik ve dürüstlük yalan ve demagoji üzerine siyaset yapmaz. Onun siyaset tarzı bir avuç sömürücü azınlığın değil kitlelerin çıkarlarına uygun olmak zorundadır. İşte bunun için de Demokratik Halk İktidarı halk sınıf ve tabakaları için demokrasi iken, bir avuç azınlık içinse diktatörlüktür.

Diktatörlük derken bununla bir avuç azınlığın söz hakkının da elinden alınacağını kastetmiyoruz elbette. Bu konuda savunduğumuz Yeni Demokratik Cumhuriyet programının 90.maddesi ortada: ***"Vicdan ve söz özgürlüğü önündeki tüm engeller***

Komünistler, aynı zamanda en büyük ve en ileri seviyede demokrattır da. Marks, Lenin ve Mao komünist oldukları kadar en ileri ve büyük derecede demokrattırlar da. Çünkü onların insanlığa armağan ettiği bilimsel dünya görüşünün en berrak ve net siyasi hali tüm insanların eşit haklara sahip olacağı komünist toplumdur

zenginler sınıfının yönettiği iktidar nasıl demokratik olabilir. Nasıl azınlığın çoğunluğa bağımlı olduğu bir iktidar biçimi olabilir? Bu çoğunluğun zorla ve hileyle azınlığın iradesine bağımlılığın kendisidir. Bu da açıkça gösteriyorki burjuvazinin iktidarda olduğu hiç bir devlet ve iktidar biçimi demokratik olamaz. Buralar demokrasiyle yönetiliyor denemez. Kendi gerici iktidarlara yalan ve demagoji üzerinde yönetmeye çalışan burjuvazi, elbetteki hangi sınıf ve sınıfların çıkarını savunduğunu da açıktan savunmaz. Ama biz Maoistler hangi sınıf ve nasıl ve kimler için demokrasi savunduğumuzu açıktan açığa ortaya koyuyoruz. Çünkü bizim yalan ve demagojiye

kaldırılacaktır!" Bu, hak ve yasa herkes için geçerlidir. Herkes kendi düşüncesi ve inancını özgürce söyleyebilecektir. Faşist ideolojiyi savunan bir insan kalkıp ben faşizmi savunuyorum diyorsa savunsun. Bizim görevimiz bu ideolojiyi teşhir etmektir. Onun nesnel-sınıfsal kaynaklarını kurutmaktır. Yoksa onu iktidar sopasıyla ortadan kaldıramazsın. Ancak vurgulamamız gerekir ki faşist ideolojiyi savunanlara parti ve dernek gibi örgütlenmelerine izin verilmeyecektir. Çünkü faşizm sadece tek tek ülkelerde değil dünya çapında teşhir olmuş bir ideoloji olmakla birlikte insanlık alemini "üstün ırk" ideolojisi ışığında tamamıyla ırksal temelde bölüp parçalayan, insanı insana düşman eden en anti-demokratik, en

yıkıcı en gerici siyasi anlayış ve iktidar biçimidir. Daha açıkçası burjuva ideolojisinin en ırkçı, en şoven, en bağnaz ve en gerici halidir.

Bu ideoloji dışında diğer ideolojileri savunanlara kendi düşüncelerini serbestçe savunmaları önündeki engeller kaldırılacağı gibi parti, dernek gibi örgütlenmeleri önünde engel olunmayacaktır.

Burada şöyle bir tartışma gündeme gelebilir: Komprador burjuva ve büyük toprak ağalarında mı parti kuracak?

Önce şunu belirtelim: O koşullarda, yani iktidarı devrilmiş bir sınıf veya onu parti düzeyinde savunan kimseler kalkıp “biz komprador ve büyük toprak ağalarını savunuyoruz” demez. Bunu mu söylemek istiyorlar, söylesinler. Bu tutumları kötü değil, iyi olur. Gizli düşman daha tehlikelidir. Bu gerici sınıfların özel mülkiyete dayalı her türlü malına el konulmuş, iktidarlara yıkılmış, halkı sömürmeleri ise yasaklanmıştır. Dolayısıyla burada mesele demokratik halk iktidarı koşulları da olsa üç büyük dağa hizmet edecek herhangi bir sınıfın maddi-ekonomik varlığına devlet adına el koymak ve onları siyasi iktidara ortak etmemektir. Sadece yasaklarla iktidarın yürüdüğünü söylemek faşist diktatörlüklerden başka kapağa çıkmaz.

Siyasi devrimi yapmak kolaydır, ama mesele onu sürdürmektir. Bunun için de birinci görev olarak alt yapı-üst yapı ilişkisini doğru kurmak, en önemlisi de sınıf mücadelesini hiç bir zaman aksatmamaktır. Burada temel mesele halkın ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel refahını sağlamanın yanı sıra bilincini siyasi ve ideolojik açıdan değiştirip dönüştürmek olmalıdır. Devrim yapmak bir kaç on yıl sürebilir. Ama kitlelerin kafasını değiştirmek için bir kaç on yıl

yetmez. Yüz yıllar gerekir. Dışta emperyalist gerici kuşatma, içte ise geçmişin sınıf kalıntıları ve küçük burjuva alışkanlıkları, dahası sosyalist iktidar koşullarında hala varlığını devam ettiren sınıf farklılıkları ve bunun sonucu olarak varlığını devam ettiren çeşitli politik çelişkiler itibarıyla sosyalizmden komünizme geçiş süreci çok uzun bir tarihi süreci kapsayacaktır. Devrim oldu, her şey bitti demekle iş yürümez. Bu, geçmişin burjuva ve feodal iktidar sahiplerinin izlediği siyasi çizgiden farklı olmaz. Ne olur? Bu, siyasi iktidara sahip olmanın zırhıyla her şeyi bir avuç yeni bürokrat burjuvanın çıkarları için her türlü zora başvurmayı emreder. Geçmiş iktidarlardan farkı kendi adına özel mülkü ve maddi varlığı olmamasıdır.

Kaldı ki Demokratik Halk İktidarı koşullarında iktidarın ortağı milli burjuva sınıfına da aşırı kar ve sömürü yapmasına izin verilmeyecektir. Demokratik Halk İktidarı’nın başlıca görevlerinden, hem de birincil görevi sosyalizm inşasını kesintisiz bir şekilde gerçekleştirmektir. Bunu yaparken iç siyasi görevin başında hiç kuşkusuz ki milli burjuvaziye ekonomik ve siyasi açıdan adım adım tasfiye etmek olacaktır. Yoksa sosyalizme geçilemez. Tabii bunu, kontrol altında tutarak ikna-egitim ve dönüştürme yoluyla yapacaktır. Doğru ve barışçıl bir siyasetle milli burjuvaziye yaklaşılması durumunda bu sınıf süreç içerisinde adım adım tasfiye olacaktır.

Herhangi bir parti, kurum veya kişinin politik düşünce ve duruşunun yanlışlığı-doğruluğuna ilişkin kararı halk, Mao’nun vurguladığı 6 ilke doğrultusunda verecektir. Halk sözkonusu 6 ilke ışığında doğru ve yanlış ayırt edecektir. Aslolan da halkı bu 6 ilke ışığında donatmaktır. Aksi durumda

hiç bir güç ne demokratik ne de sosyalist iktidarı geri döndüremez-zaafa uğratamaz. Demek ki her şeyin başı halkı kazanmaktan geçiyor.!

Kaldı ki kendi gerici iktidarlara döneminde bile **“biz şu burjuva veya ağanın partisiyiz”** demeye cesaret edemeyenler demokratik halk iktidarı koşullarında mı cesaret edecekler! Faşist veya gerici diktatörlüğü geri getirecek miyiz diyecekler? Veya emperyalizmin askeri, ekonomik ve siyasi üslerini mi kurup tekrar ona uşaklık mı edeceğiz, diyecekler? Varsın desinler! İsteriz ki bunu açıktan savunsunlar. Bundan korkmamalıyız. Mao’nun dediği gibi **“gizli otlar daha zehirlidir.”** Açık düşman öyle değil. Bu, toplum için de parti için de böyledir.

Meselenin özü gerici sınıfların, yani iktidardan alaşağı edilen sömürücü sınıfların maddi varlıklarına el koymak, onu, gelişiminin temelini oluşturan üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet edinmesine müsaade etmemektir. Farklı bir politik düşüncüyü (faşistte olsa) yasalarla ve en önemlisi de yasaklarla ortadan kaldıramayız! Aslolan o düşüncüyü meydana getiren maddi varlıkları (üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti, sınıfları, devletleri, partileri ve ulusal sınırları) ortadan kaldırmaktır. Tüm bunların kelimenin gerçek anlamında sağlanması için de bütün insanlığın **“herkesten yete - neğine herkesten ihtiyacına göre”** ilkesinin geçerli olduğu komünist topluma ulaşması şarttır. Veya dünya çapında sosyalist kuşatmanın emperyalist ve gerici dünyayı kuşatması şarttır. Daha açık bir deyişle yer küremizdeki ülkelerin ezici çoğunluğunun (en az 3/4’ü) sosyalist iktidar altında yaşamalıdır. Bu durumda ancak dünya ölçeğinde komünizme geçilebilir.

Farklı politik düşünceleri yasaklarla al-

tetmeyi düşünmek ne demokrasi anlayışına ne de demokrat kişiliğe sığar. Bu, tamamiyle anti-demokratik bir tutum ve iktidar olur. İktidarın adının demokratik veya sosyalist olması, onun demokratik ve sosyalist olduğu anlamına gelmez. Geçmişte görüp yaşadık. Hatta bırakalım demokratik ve sosyalist iktidarlara yaşamayı bir kenara. Şu durumda bile kendi saflarında veya kendisi dışındaki grup ve partilerin farklı görüşlerini/faaliyetlerini zorla-şiddetle bastırmaya, hatta öldürmeye kadar giden bir hareket ne kadar demokrat olabilir? Tamam mevcut gerici-faşist diktatörlüğe karşı mücadele yürütüyor. Bu politik duruşu bakımından devrimcidir. Ama bu, onun gerçekte komünist ve demokrat olduğunu göstermez. Kendi iç muhalefetini kanla bastıran, dost güçlere zor kullanmayı tercih eden bir akımın demokratikliği tartışılır. Ki bu çizgi sahiplerinin yarın kuracakları iktidarda daha anti-demokratik olacağını şimdiden söyleyelim. Komünistler, demokratik ve sosyalist iktidarlara en burjuva demokratlar ve demokratik ülkelerden daha ileri düzeyde demokratik olmak zorundadır. Komünistlerin amacı herşeyden önce kalıcı bir şekilde sosyalist iktidarı korumak değil onu da ortadan kaldırmak ve komünizme varmak mücadelesidir. Dolayısıyla komünistim, sosyalistim diyen her akım ve hareket “en ileri burjuva demokratik” devlet yönetimlerinden daha ileri ve yüksek düzeyde demokratik olmalıdır. Yoksa ondan farkı sadece biçimde olur. Tıpkı 1960’lı yılların sonunda karşı-devrim kampına iltihak eden bir dönemin demokratik-sosyalist devletleri gibi görünürde sosyalist ama özünde sosyal faşist diktatörlük olmaktan kurtulamazsın.

Diğer ülkelerin tarihini bir kenara bira-

kalım. Somut konuşalım. Üzerinde yaşadığımız siyasi coğrafyada hüküm süren faşist rejime bakalım. “Düşünceye özgürlük” kitabını dahi yasaklıyor. İnsanların kendi kafalarındaki düşüncelerini topluma açmasını-konuşmasını yasaklıyor. O da yetmiyor-muş gibi yüzlerce demokrat, ilerici ve aydın insan hakkında sözkonusu kitaba imza atmış diye dava açıyor. Sistemin kötü, çirkin yanlarını eleştirmeyeceksin diyor-dayatıyor. Faşizmin geçmiş örneklerini bir kenara bırakalım. Yakın tarihimizde somut bir şekilde yaşanan siyasi bir olay üzerinden tartışmayı sürdürelim: 28 Mart günü İsparta’nın Sütçüler Kaymakamı Yazar Orhan Pamuk’un kitaplarını tüm kaza ve köylerde toplanıp imha edilmesi için genelge yayımlıyor. Neden ne? Neden ve amaç belli; Orhan Pamuk’un Avrupa’da katıldığı bir toplantıda “Osmanlı ve Türk devletinin Ermenilere yönelik gerçekleştirdiği soykırımı ve 30 bin kürdün katledildiği” gerçekliğini dile getirmiş olmasıdır. O. Pamuk’un dile getirdikleri tarihi gerçekler. Hiç bir yalan ve demagoji ve baskının gücü bu tarihi gerçeklerin üstünü örtmeye yetmez.

Bir an O. Pamuk’un söylemlerinin gerçekleri yansıtmadığını ve bu vb. eleştiri ve değerlendirmeleri demokratik-sosyalist sistem koşulları altında dillendirdiğini düşünüp-tartışmayı sürdürelim.

Önce doğru düşünceye-bakışağına sahip olmalıyız. Bu konuda o dönem bu dönem tartışmasını yapmak doğru olmaz. Bu sistem altında yanlış bulduğumuz bir politikayı demokratik-sosyalist sistem altında doğru bulup uygulamak, çifte standartlıktan başka bir şey ifade etmez! Komünistler çifte standartçı bir politikayı savunmaz-uygulamaz. Burjuvazi yaparsa yanlış sosyalistler yaparsa doğru! İlkelere denk düşen

konularda kim yaparsa yapsın aynı şeyi yapıyorsa burada özde bir fark yoktur. Sadece biçimde bir fark vardır. O da kendilerine taktıkları sıfatlardır. “Burjuvazi azınlık, biz ise çoğunluk adına yapıyoruz”, diye bir sosyalist ve komünist düşünce-siyaset savunamaz. Kaldı ki burjuvazi de yaptıklarını “çoğunluk adına yapıyorum” diyor. Arada ne fark kaldı? Amaç ne? Kendi iktidarını yalan ve demogojiyle ayakta tutmak! Demokratik ve sosyalist iktidar sahipleri de “çoğunluk adına yapıyoruz”, diyor. Onlar niye yapıyor? İktidarı “yıprattıkları” için. Görüldüğü gibi her ikisinin de ideolojik-siyasi özü aynı? Benim-bizim iktidarımızı lafla da olsa eleştirmeyeceksin, ona dokunmayacaksın. Dokunursan canın yanar! Gerçekleri gizleyerek devlete ve iktidara liberal davranacaksın. İnsanın kendi özdoğasına aykırı düşen politik, ekonomik, sosyal ve kültürel baskı ve sömürüye karşı çıkmayacaksın. Benim iktidarına karşı muhalefet yürütmeyeceksin! Beni denetlemeyeceksin!

Bu politik rejimin adı ne olur? Bu, devletin, partinin veya hükümetin resmi siyasi çizgisinden farklı seslerin çıkmasını reddeden (çeşitli yasaklama ve baskılarla) burjuva ideolojisi ışığında şekillenmiş en gerici anti-demokratik yönetim şekli olur.

Kaldı ki günümüzde gerici burjuva devletler, dahası bunun en gerici hali olan faşist diktatör sahipleri dahi kendi iktidarlارını daha iyi yönetmek ve uzun süre ayakta tutmak için bilinçli olarak muhalif (dikkat edilsin alternatif demiyoruz, muhalif diyoruz) partiler örgütleyiyorlar. Tek partili parlamanto ve hükümet yönetimlerini tercih etmiyorlar. Onu da bir kenara bırakalım. Patronlar daha fazla kar elde etmek için asli yöneticilerinin karşısında bir de onlara muhalif özel yönetici-denetleyici, rekabeti

kızıştırıcı bir ekiple sermayelerini yönetmektedirler.

“Herkes kendi fikirlerini özgürce ifade etmelidir, buna kimse karşımaz”, vb. söylemlerle farklı görüş sahiplerinin özgürce görüşlerini ifade edebileceği tutumla yetinmek de doğru bir yaklaşım olmaz. Bu, bir ön adımdır. Fakat meselenin özü pratikte geçer. Hemen hemen bütün devletlerin (buna faşist diktatörlüklerin çoğunluğu da dahil) anayasasına bakın: Anayasalarında **“her vatandaş din, vicdan ve fikir özgürlüğünde serbesttir”**, diye bir madde yer alır. Fakat pratikte öyle midir? Hayır! Bunun örneklerini somutlayamaya gerek duymuyoruz. TC’nin faşist anayasasına ve onun devletin (kurucuları da dahil) uygulamalarına bakın, her şeyi görürsünüz. Kısacası, söylemle pratik birbirini tutmak zorundadır.

Nasıl ki bir insana özgürsün demekle özgür olmuyorsa, öyle de **“biz kimsenin düşüncesini serbestçe söylemesini yasaklamıyoruz”** demekle de **“düşünce özgürlüğü vardır”** anlamına gelmez.

Komünistler, aynı zamanda en büyük ve en ileri seviyede demokrattır da. Marks, Lenin ve Mao komünist oldukları kadar en ileri ve büyük derecede demokratlardır da. Çünkü onların insanlığa armağan ettiği bilimsel dünya görüşünün en berrak ve net siyasi hali tüm insanların eşit haklara sahip olacağı komünist toplumdur. Her türden toplumsal zenginlik ve sosyal eşitliğin sembolü komünist toplumu kendisine amaç edinmiş bir politik yapı bugünden kendi içinde ne kadar demokratik olursa yarın kurulacak iktidarı da o kadar demokratik bir şekilde yönetip-yönlendirmeye muktedir olur. Bunun ideolojik ruhu da parti içi ve dışı kitlelere karşı izlenecek örgütsel siyasetle doğrudan orantılıdır. Parti içi kitlelere

karşı kitle siyasetinin ne kadar bilimsel ve doğru olursa, parti dışı kitlelere karşı siyasetin de o kadar doğru ve başarılı olur. Şüphesiz ki aynı şey bir avuç azınlık kitlesine de yansıtacaktır.

Demokratik iktidar koşullarında Yüz Çiçek Yasası’nı reddeden bütün küçük burjuva akımlar parti içerisinde iki çizgi mücadelesini de reddediyor. Zaten bunlar birbirinden farklı olgular değil. Parti içi iki çizgi mücadelesini reddeden tüm marksist görünümlü küçük burjuva oportünist akımların kitle çizgisine bakın! Ya sol sekterdir ya da sağ-liberal kuyrukçudur. Bazen birisi bazen diğeri öne geçer. Bu akımların hemen hepsi bırakalım sosyalist iktidar koşullarında komünist partisi dışında başka partilerin kurulmasını bir kenara, demokratik iktidar dönemi için bile savunmamaktadırlar. O halde bu iktidarın kendisi nasıl demokrat olacak?

Birlikte savaşa katılacak, demokratik devrimin ittifak güçlerinden olacak, fakat kurulacak iktidar koşullarında kendisini ifade edecek bir partisinin kurulmasına izin verilmeyecek! Böyle proleter demokrasisi ve demokratik devrim anlayışı olur mu?

Bu, tek parti diktatörlüğünü savunmaktan başka bir şey olmaz. Monolitik parti anlayışını savunan ve demokratik iktidar koşullarında komünist partisi dışında diğer partilerin, özellikle de halk sınıf ve tabakalarına mensup partilerin örgütlenmelerine izin vermemenin, demokratik devrim siyaseti ve proleter demokrasi anlayışıyla uzaktan yakından ilişkisi yoktur.

Az önce mevcut faşist ve gerici diktatörlüklerden örnekler sunduk. Ki bu gibi gerici diktatörlük koşullarında ister sahte isterse gerçek komünist partilerine izin verildiği bir gerçeklik orta yerde duruyorken,

kendisine komünist diyen bir hareketin demokratik iktidar koşullarında milli ve küçük burjuva partilerin kurulmasına izin vermemesini demokratik bir tutum olarak nitelendirilemez.

Her şeyi bir kenara bırakalım. Yani komünist parti dışında diğer partilerin kurulmasını. Kimi küçük burjuva oportünist akımlar var ki insanların farklı dünya görüşünü savunmasını; demokratik veya sosyalist iktidarı ya da komünist partisini dahi eleştirme hakkını yasaklıyor.

Parti içinde iki çizgiyi reddet, demokratik halk iktidarı koşullarında demokratik partilerin kurulmasına ve onların söz özgürlüğüne izin verme, o halde bu tek parti-tek düşünce diktatörlüğü olmaz mı?

Bu, gerek parti gerekse halk kitlelerinin komünist partisi ve onun önderlik ettiği iktidarı denetlemesini-eleştirmesini kabul etmeyen tek partili bürokratik diktatörlükten başka bir rejim olmaz. Sosyalist maskeli faşist diktatörlük olur.

Sorunu daha bir anlaşılır kılmak için örnek olarak mevcut durumda devrimimizin en yakın, en dinamik ve en devrimci parti güçlerini ele alalım. Kendisine komünist diyen bir çok oportünist küçük burjuva radikal devrimci parti var. Örneğin MLKP, DHKP/C, TİKB, TKİP, TKEP/L gibi parti ve örgütler üzerinden tartışmayı derinleştirelim. Bu parti ve örgütlerin hepsi de demokratik devrim ve sosyalizmin sınıf güçlerini temsil etmektedirler. İsmi saydıklarımız dışında sosyalizmin güçleri arasında başkaca parti ve örgütlerin olduğunu da söyle-

yelim. Şimdi burada durup Demokratik iktidar koşullarında farklı partilerin varlığını savunmayan küçük burjuva oportünistlerine soralım:

Demokratik devrim ve sosyalizm koşullarında komünist partisi dışında başka partilerin kurulmasına, hatta farklı politik fikirlerin özgürce ifade edilmesine karşı olanlara soralım: İsmi saydığımız parti ve örgütlerle birlikte önümüzdeki politik devrimi gerçekleştirmenin (bu devrimi ister demokratik, isterse sosyalist olarak adlandırsınlar) politik koşulları var mı? Hepsi de evet var, diye yanıtlar. O halde bu parti ve örgütlerin varlığına demokratik halk iktidarı koşullarında müsaade edilmeyecek mi? Dahası üretim araçları üzerindeki özel mülkiyete karşı çıkan ve sosyalizmi savunan bu güçlerle birlikte sosyalizmi inşa etmeyecek miyiz?

Bu parti ve örgütler herhangi bir sınıfın ideolojisini açıktan veya dolaylı savunmuyor mu? Bunlar gökten zembille mi indi? Daha açıkçası sosyalizmin güçleri arasında saydığımız küçük burjuvazi parti kurmak isterse buna izin verilmeyecek mi? Veya başka işçi, komünist adıyla partiler kurulamaz mı? İzin verilecekse hangi tür partilere izin verilmelidir? Bu, vb. soruların yanıtını sosyalizm dönemi sorunlarını ele aldığımızda daha kapsamlı bir şekilde yanıtlamaya çalışacağız.

Demokratik ve sosyalist iktidar ve toplum aşaması sınıfsız toplum değil. Dolayısıyla bu toplumlarda tek bir proleter sınıf yoktur. Bu sınıf tek başına olmayacağına göre komünist partisi de tek başına olamaz. Tamam iradi olarak

diğer partileri yasaklayabilirsin. Ama bu, nesnel gerçekliği, dahası farklı politik görüşleri ve onun temsil ettiği sınıfları ortadan kaldırdığın anlamına gelir mi? O zaman proleter sınıf, proletarya diktatörlüğü veya komünist partisi diye bir varlıktan niye söz ediyorsun ki? Bu güçler sadece dış güç dediğimiz emperyalist ve diğer gerici devletlere karşı mı görev yapıyor veya yapacak? Bir başka deyişle proletarya diktatörlüğü sadece emperyalizm ve gerici kuşatma devam ettiği için mi varlığını sürdürecektir? Tek tek ülkelerde politik devrimlerin gerçekleşmesi ve arkasından kısa sürede sınıfları ortadan kaldırmak kolay değil. Kalktı demekle kalkmaz. Ya da yasak koyucu yasalarla farklı sınıflar ve ara tabakalar öyle kısa sürede ortadan kalkmaz. Bunların ortadan kalkması çok uzun bir tarihi süreci kapsar. Ve bu sınıf ve tabakaların ortadan kalkışı ancak proletarya sınıfının sınıf olarak ortadan kalkışına koşut olarak gerçekleşebilir. Proletaryadan sınıf olarak sözettiğimiz veya geniş anlamıyla emekçi sınıfların varlığından sözettiğimiz (alt ve üst yapı bakımından) müddetçe bunun ideolojik ve sınıfsal karşıtı olan sınıf ve tabakalarda varolacaktır. her sınıf ancak kendi karşıtıyla varolur-söz edilir. Zıtların birliği yasası bunu emrediyor. Aksi anlayış ve yorumlar idealizmdir.

Hem sınıf farkları kalktı demekle sınıflar ortadan kalkmaz. Sınıf ve sınıflar günümüz dünyasında sadece üretim araçlarının özel mülkiyetine göre ele alınıp değerlendirilemez. Daha önceleri de dikkat çektiğimiz gibi bu sorunun yanıtını sosyalizm dönemi sorunlarını irdelediğimizde vereceğiz.

Partinin olduğu yerde parti içi farklı görüşlerin varlığını kabul etmeyen veya onları idari tedbirlerle gödermeye çalışanlar

kendilerinin eleştirilmesini-denetlenmesini istemeyen monolitik parti anlayışı sahipleri olur ancak. Aynı durum sınıflar olduğu yerde farklı partilerin kuruluşuna müsaade etmemek için de geçerlidir.

Çünkü bir yanda farklı sınıflar var diyeceksin ama öte yanda bu sınıfları temsil eden veya edecek olan partilerin kurulmasına-örgütlenmesine, hatta insanların farklı politik görüşlerine izin vermeyeceksin! Bu, paradoksluktur. Bu, tek parti diktatörlüğünü savunmaktır. Dahası da var: bu, komünist partisini yanılmaz bir otorite olarak savunmaktır.

Kendi iktidarının eleştirilmesini, denetlenmesini istemeyen-savunmayan, hatta eleştiri ve denetlenmeyi teşvik etmeyen bir parti, bir iktidar anlayışı proletarya demokrasisi olamaz.

Hiç bir parti, hiç bir iktidar, hiç bir kimse yanılmaz otorite değil. Buna imkan yoktur. Doğa, düşünce ve toplum yaşamında, dahası her şey kendi zıddıyla birlikte vardır. Doğrunun olduğu yer de yanlıştadır.

Kaldı ki özde proleter biçimde ise burjuva diye nitelendirdiğimiz demokratik halk iktidarı koşulları birden fazla sınıf ve tabakayı içinde barındırmaktadır. Dolayısıyla bu gibi geçiş toplumlarında “Yüz Çiçek Açsın Yüz Fikir Akımı Tartışsın” ilkesinin uygulanması daha bir geçerlilik kazanır. Sosyalist toplum aşamasına oranla kapitalizme ve eski sınıflara daha yakın ve onun izlerini hem nesnel hem de subjektif bakımdan daha fazla kendi bağrında barındırmaktadır. Bu bilinçten hareketledir ki Demokratik iktidar koşullarında demokartik partilerin kurulmasını yasalarda serbest etmekten öte bunların kurulmasını teşvik etmeliyiz. Yasalarda var deyip işin içerisinde çıkmak yeterli bir siyaset olamaz. Prole-

taryanın, özellikle de komünist partisinin demokratik partilerin denetim ve eleştirisine ne oldukça ihtiyacı vardır. Halk eleştirisini yapsın demekle, denetlenmek olmuyor. Komünist partisi proletarya sınıfının diğer sınıflara siyasi önderlik yapması için bir araçtır. Amaç değildir. Bu parti de proletaryanın ideolojik, siyasi ve örgütsel ihtiyacı olarak doğmuş bir araçtır. Bu ihtiyaç ortadan kalkınca parti de ortadan kalkacaktır. Dolayısıyla komünist partisi de diğer partiler gibi sınıflar üstü bir olgu değil, tamamıyla sınıflarla bağıntılıdır. Bu nesnel durumdan dolayı da komünist partisinin kendi içinde iki çizgi, bir başka deyişle farklı politik görüşlerin olması da kaçınılmazdır. Bunsuz parti düşünülemez. O halde, yani komünist partisinin kendi içindeki kitlesinin denetimine ne kadar ihtiyacı varsa o kadar da kitleler ve demokratik partilerin denetim ve eleştirisine ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaç, demokratik halk iktidarı koşullarında daha bir elzemdir. Savaştan çıkmış devrim kadroları, tecrübesiz komünist partisi geçmiş gerici sistem ve iktidarların (Sistem ve iktidar kavramlarını ayrı kullandık. Bunu, bilinçli kullandık. İkisinin de hem aynı hem de ayrı olduğunu vurgulayarak geçelim) ekonomik, politik, ideolojik ve kültürel, özellikle de ideolojik ve siyasi kalıntıları öylesine kısa sürede alt edilecek olgular değildir. Bu, uzun bir tarihi süreci kapsayacaktır. Bu sınıfların kalıntıları, özellikle de ideolojik-siyasi ve kültürel alandaki kalıntıları sosyalizm süreci boyunca şu veya bu boyutta varlığını hem parti hem de toplum-iktidar içerisinde sürdürecektir.

Kısacası, yüz fikir yasası yeni demokratik iktidar boyunca sadece bilim ve sanat alanı için değil yeni demokratik merkezi-

yetçi toplum ve iktidar ruhunun temel taşı olarak her alan için savunulup uygulanacaktır. Öyleki sosyalizme geçişle birlikte her insan daha yüksek demokrasi ve sosyalizm bilinciyle donanmış bir şekilde geçmiş olacaktır. Bunun her bir adım sağlanması aynı zamanda devletten devletsizliğe geçiş olarak algılanmalıdır. Çünkü komünistlerin nihai amacı bir baskı mekanizması olan devlet ve hakimiyet araçlarını daha fazla pekiştirmek değil onların reddi olan komünist topluma geçiştir. Tabii ki bu devlet-bu sistemler ve kalıntıları, anarşist ve nihilistlerin savunduğu gibi birden bire ortadan kalkmaz ya da devlet ve iktidarı ele geçirmeden sağlanamaz. Her insanın kendi kendisinin efendisi olması demek olan komünist topluma adım adım geçmek için bizimki gibi ülkelerde demokratik ve sosyalist devlet ve toplumsal süreçleri yaşamak şarttır.

Gelecek sayıda devam edecek. (Sosyalist toplum, parti ve bugünün devrim mücadelesinin yüz fikir yasasıyla arasındaki bağıntıyı ele alıp irdedeceğiz.)

BİR KEZ DAHA GENEL ELEŞTİRİ!

(3)

Kaypakkaya'nın görüşlerinin oluşum seyrinin izahatında, "Partizan" dergisi, asıl faktörü, MLM değil, Batı Anadolu işçi ve köylülerinin mücadelesi, 15-16 Haziran işçi direnişi, İbrahim'in Batı ve DABK içindeki pratik faaliyeti olarak göstermektedir. Bu ekonomist bir yaklaşımdır. Küfretmekle ekonomizmden kurtulmak mümkün değildir. Yemin ve gösterilerle Maoist olunmaz. Tüm yoldaşlara, devrimcilere ve özellikle de "Partizan" dergisi aktivisti yoldaşlara, Lenin'in Ne Yapmalı eserini uygulamak için öğrenme perspektifiyle tekrar tekrar incelemeyi öneririz

Bulundukları koşullardan Deniz ve Mahirler de öğreniyorlardı. Eğer objektif koşullar ve girdikleri pratik kendiliğinden Maoizm'e götürüyor olsaydı, Deniz ve Mahirler de Maoist programa çıkmış olurlardı. Bu şekilde Maoizm'e çıkılmaz, çıkılamaz.

Kaypakkaya'nın görüşlerinin oluşum seyrinin izahatında, "Partizan" dergisi, asıl faktörü, MLM değil, Batı Anadolu işçi ve köylülerinin mücadelesi, 15-16 Haziran işçi direnişi, İbrahim'in Batı ve DABK içindeki pratik faaliyeti olarak göstermektedir. Bu ekonomist bir yaklaşımdır. Küfretmekle ekonomizmden kurtulmak mümkün değildir. Yemin ve gösterilerle Maoist olunmaz. Tüm yoldaşlara, devrimcilere ve özellikle de "Partizan" dergisi aktivisti yoldaşla-

ra, Lenin'in Ne Yapmalı eserini uygulamak için öğrenme perspektifiyle tekrar tekrar incelemeyi öneririz. Ne Yapmalı eseri, ekonomizme karşı proletarya biliminin stratejik mücadele silahıdır. Rusya'da da ekonomistler, yığınların kendiliğinden mücadele seyri içinde proleter devrimci bilince ulaşabileceklerini savunuyorlardı. Proleter devrimci sınıf bilincinin onların mücadeleleri içinde yer alınarak dışarıdan götürülebileceği gerçeğini reddediyorlardı. Partinin kuruluşu açıklamalarında, Kültür Devrimi'nin tayin edici rolünü görmezden gelen çizgisiyle "Partizan" dergisi, ekonomizmden köklü kopamama durumundadır. Kaypakkaya diyordu ki;

"Kahraman işçi sınıfımızın, fedakar köylülerimizin ve yiğit gençliğimizin çıkış gibi yükselen mücadelesi, hızla yayılan ML eserler, Çin'de Başkan Mao'nun önderliğinde yer alan Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin dünyayı sarsan etkileri; bütün bunlar ülkemizin toprağında yığınların mücadelesine önderlik edecek genç bir komünist hareketin fişkırmısına elverişli ortamı hazırlıyordu." (İ. K. Bütün Yazılar sf. 105)

Partinin kuruluşunun genel çerçevesini yoldaş Kaypakkaya bu faktörlerle izah etmekteydi. Tüm bu faktörlerin "elverişli ortam" yarattığından bahsetmekteydi. "Partizan" dergisinde ise, İbrahim yoldaşın aksine, partinin kuruluşunda, Büyük Proleter Kültür Devrimi, Kaypakkaya'nın deyişiyle "hızla yayılan ML eserler" in rolü hiç mi hiç yok. 15-16 Haziran gibi direnişler, partinin kuruluşunun temel nedeni olarak gösterilmektedir. Hiç-

bir gerçek komünist partisi, MLM dışında kurulamaz. Hiçbir kendiliğinden şanlı direniş, otomatikman komünist partisini yaratmaz. Elverişli ortam hazırlayabilir, ama kendiliğinden öncü bilinç kurmayı yaratmaz. Parti diğer faktörlerin yanı sıra, öncelikle MLM'nin ve özellikle de Büyük Proleter Kültür Devrimi ile ulaşılan Maoizm'in eseriydi. Bu bilinç keskinliğine sahip olamayanların Mao vitrini derde deva olmaz, olmadı.

Kaypakkaya ve partisini yaratan esas öğe, işçi-köylü-öğrenci ve özellikle de "Partizan" dergisinin vurguladığı gibi 15-16 Haziran direnişi değil, MLM ve özellikle de bilimimizi Maoizm'e götüren Büyük Proleter Kültür Devrimi'dir. Kültür Devrimi dışında ne Maoizm, ne Maoizm'in eseri olan Kaypakkaya çizgisi ve partisi olamazdı. Devrimci bir Kaypakkaya olabilir. Maoizm dışında, Maoist bir Kaypakkaya olamazdı. "Partizan"a göre ise oluyor. 15-16 Haziranlar Maoizm'i yaratabiliyor. İşçi-köylü-öğrenci gençlik eylemleri; kendiliğinden Maoist bir programa götürebiliyor. Maoist nesli hiçbir coğrafyanın kendiliğindenci mücadeleleri değil, enternasyonal proletaryanın evrensel ideolojisi MLM yarattı. "Partizan" dergisine göre ise, durum bunun tersidir. "Partizan" dergisi diyor ki;

"TİİKP de reformist, sosyal şoven ve Kemalist'tir. Ne işçi ve köylünün sorunlarını, ne de ihtilali kavramamıştır. Ordu içindeki darbeye (Kemalist subayların) bel bağlayan, parlamentarist ve reformist bir partidir. Bütün bunlar İbrahim Kaypakkaya'yı tam anlamıyla netleştirir. Tahlilleri, devrimin niteliğini tanımlar ve

bu gelişme ona, devrimi gerçekleştirebilecek nitelikte bir partiyi dayatır. İşte bu nitelik sıçramalar (...) proletarya partisi - ni Türkiye devriminin tarih sahnesine çıkarır.” (age sf. 3. abç.)

Evet, TİİKP reformist, sosyal şoven, Kemalist’ti. TİİKP’in bu niteliği, Kaypakkaya’yı devrim için bir arayış ve araştırmaya itmiştir. Bu arayış ve araştırma, Kaypakkaya’nın Maoizm ile daha derinden buluşmasına hizmet etmiştir. Çünkü o, proletarya-halk ve ezilen ulusun sorunlarına çözüm geliştirme amacındadır. Çözümü, MLM ile bulmuştur. TİİKP’nin sosyal şoven-reformist niteliğini de, Maoizm sayesinde ortaya koyabilmiştir. Bilincinde nitel sıçramaların motoru Kültür Devrimi olmuştur.

“Partizan” dergisine göre ise, TİİKP’nin şoven-reformist niteliği kendiliğinden Kaypakkaya’yı doğruya ulaştırmıştır. Oysa bu niteliği Kaypakkaya, içinde yer aldığı pratiğinin yardımıyla, MLM sayesinde kavrayabilmişti. İbrahim’i “Partizan” dergisinin dediği gibi “tam anlamıyla netleştiren, tahlilleri devrimin niteliğini tanımlar” hale getiren pratik içinde algıladığı TİİKP’nin niteliği değil, TİİKP’nin niteliğini derinden kavramasına götüren Maoizm’dir. Objektif koşulları olmadan hiçbir şey keyfi olmaz, yaratılamaz. Proletarya ve onun sınıf mücadelesi, proletarya partilerinin objektif zeminidir. Ancak parti objektif koşulların kendiliğinden bir sonucu değildir. Objektif temel gerekli, ama parti bilinçli bir organizmadır.

MAO-STALİN-FELSEFE VE

PARTİZAN

Komüntern ve yoldaş Stalin’i eleştirdiğimiz için “Partizan” dergisine göre biz “Troçkizm kırması”, **“Yarı Troçkizm’e evrimle”** durumundaymışız. Üstüne üstlük hiç de **“alıntı vermeden”** hataları nedenleriyle açığa çıkartıp ispatlamadan, rastgele saldırıyormuşuz. Kongrenin İdeoloji ve Muhasebe dokümanlarında eleştirilerimizi alıntılar da yaparak ortaya koyduk. (Bkz.) Kısaca bir kez daha ele alalım. Dogmato revizyonizm zincirinin “Partizan” dergisinde eklektizme ve Mao karşıtı anti MLM yöne nasıl götürdüğünü bir kez daha kısaca göstermeye çalışalım...

“Kömüntern ve Stalin’e saldırmaktan geri durmuyorlar” diye topa tutulmamız (!) aslında Maoizm’e saldırıdır. “Partizan” dergisi Mao’nun adını vitrin yapsa da MLM’ye saldırmaktadır. Bunu açıkça yapmak yerine kaçak dövüşmektedir. Evet, biz Maoizm’i savunuyoruz. Mao’nun Stalin ve Komüntern’e eleştirilerine katılıyoruz, kavramaya ve uygulamaya çalışıyoruz. Bilimimizin hem doğruların nitel olarak geliştirilmesi, pratik gelişmelere bağlı olarak eskiyen yönlerinin aşılması ve hem de her şey gibi onun da ikiye bölünen gerçekliğinde içeriğinin hatalardan köklü kopularak nasıl yeni aşamalar tırmadığını görüyoruz. Dogmato revizyonizm, mekanik materyalist metafizik yönelimi yüzünden bunu görememektedir.

“Doğru yanlısın karşıtı olarak vardır. Doğada olduğu gibi toplumda da istisnasız her bütün farklı parçalara bölünür, ancak içerik ve biçim somut koşullara göre değişir. Yanlış şeyler, çirkin olgular her zaman

olacaktır. Doğru ve yanlış, iyi ve kötü, gü - zel ve çirkin gibi karşıtlar her zaman ola - caktır.

(...) Bunların arasındaki ilişki karşıtla - rın birliği ve mücadelesidir. Ancak ayırım yapıldığı ve mücadele edildiği zaman ge - lişme olabilir. Doğru yanlışa karşı müca - dele içinde gelişir. Marksizm'in gelişmesi böyledir." (Mao Seçme Eserler Cilt 5 sf. 496-497.)

Demek ki, Stalin ve Komüntern'in niye hataları var deyip hayrete düşmenin gereği yok. MLM'de "hata olmaz" demenin diya - lektikte yeri yoktur. MLM başlıca üç bile - şeninde hem kendi içindeki yanlışlara, hem de dışındaki yanlış akımlara karşı mü - cadele ve toplumsal pratik içinde gelişti. MLM felsefenin gelişmesi de bu temelde oldu. "Partizan" dergisi, doğruyu yanlıştan ayırt etme çabamıza karşı çıkacağına ken - disisi de buna kafa yormalıdır. Gelişmesi, hatalardan kopması için bu şarttır.

Mao, hangi yanlışlara karşı diyalektik materyalizmi geliştirip nitel olarak iler - letmiştir? Bilip-bilmemesi, farkında olup olmaması noktası üzerinde durmayacağız ama "Partizan" dergisi tıpkı Hegel gibi sonsuz, **"mutlak gerçeğe"** varıldığını zannediyor. Aksi halde yeni-nitel geliş - me aşamalarına karşı çıkmazdı. Bu meta - fizik felsefi yaklaşımın yaptığı felsefenin sonunu getirmektir. Tıpkı Hegel gibi. "Partizan" dergisi daha da geridedir. He - gel'deki diyalektiğe de ulaşamamaktadır.

Mao'nun Stalin'e eleştirilerinden öğ - renmemize veryansın eden "Partizan" dergisi ısrarla alıntı istediği için, söyle - diklerimizi peşinen "yanlış" değerlendi - rip, hani alıntılar dediği için bazı alıntılar

aktarma durumundayız. Bunlar "Parti - zan" dergisinin deyimiyle "Yarı Troç - kist", "mülteci" saldırılar değil, bizzat Mao'nun eleştirileridirler...

Bu eleştirilerden ötürü bize "dönek", "Troçkist" diyenler acaba Mao'ya ne di - yecekler? İsmine saldırmaları da öğreti - sine zaten saldırmış durumdadırlar. Diya - lektik materyalist felsefeyi ele alısta Sta - lin'in hataları vardı ve Mao şöyle eleştiri - yordu:

"Stalin'de büyük ölçüde metafizik vardı ve birçok kişiye metafiziği izlemeyi öğretti..."

Stalin birinci özellik olarak şeylerin birbirleriyle olan ilişkisini ele alırken, bundan, sanki şeyler sebepsiz yere birbir - leriyle ilişkiliymiş gibi söz ediyor. Ama sonra da, karşıtların birliğinden hiç söz etmeksizin sadece karşıtların mücadele - sini ele alıyor. Diyalektiğin temel yasa - sı olan karşıtların birliğine göre, hem birbirlerini karşılıklı olarak dışarıda bırakırken, hem de birbirleriyle ilişkili olan ve belli koşullarda birbirlerine dö - nüşen karşıtlar arasında hem mücadele, hem birlik vardır. Stalin'in bakış açısı, Sovyetler Birliği'nde derlenen Kısa Felsefe Sözlüğü'nün dördüncü baskısın - daki 'özdeşlik' maddesine yansımıştır. Bu yorum tamamen yanlıştır." (Mao S.E. Cilt 5 sf. 422.)

"Stalin karşıtların mücadelesi ile kar - şıtların birliği arasındaki bağı göreme - di." (age sf. 423.)

Hani nerede "alıntı" diye haykıran yoldaşlarımıza alıntı yetiştirme yarışı içinde değiliz. Onlara alıntılarının özüyle

ilgilenmelerini öneririz. Evet Stalin’de **“büyük ölçüde metafizik vardı”**... Şeylerin birbirleriyle ilişkisi sebepsiz değil, diyalektiğin özü olan karşıtların birliği-nin sonucuydu. Karşıtların mücadelesi-nin temeli de karşıtların birliğidir.

Yani karşıtların birbirlerini karşılıklı dışarıda bırakması, ilişkileri, mücadele-leri ve belli koşullarda birbirlerine dö-nüşmeleri diyalektiğin özü olan karşıtla-rın birliğinin sonucudur.

Doğada, toplumda her şey farklı par-çalara bölünür. Birin ikiye bölünmediği bir şey yoktur. **“Karşıtların birliği ve mücadelesi”** diye ayrı bir yasa da ya da Stalin’in de yaptığı gibi diyalektik mater-yalizmin “dört temel yasası” diye bir şey yoktur. Bu, formel-metafizik bir yakla-şımdır. Diyalektik materyalizmin özü çe-lişkidir. Diğer tüm gelişmeler bu temel üzerinde anlaşılabilir. Bu temeli yadsı-yarak şeyler arasındaki ilişki, mücadele, dönüşüm izah edilemez. Evet Mao’nun da dediği gibi Stalin:

“Diyalektiğin dört ana özelliğinin ol - duğunu söylüyor. Stalin birinci özellik olarak şeylerin birbirleriyle olan ilişkisi - ni ele alırken, bundan sanki şeyler sebep - siz yere birbirleriyle ilişkiliymiş gibi söz ediyor. Peki o zaman birbiriyle ilişkili olan nedir? Birbiriyle ilişkili olan, her şeyin birbiriyle çelişen iki yönüdür... Her şeyin birbiriyle çelişen iki yönü vardır. diyalektiğin dördüncü özelliğiyle ilgili olarak da bütün şeylerde var olan iç çe - lişmeden söz ediyor. Ama sonra da kar - şıtların birliğinden hiç söz etmeksizin, sadece karşıtların mücadelesini ele alı - yor. Diyalektiğin temel yasası olan kar -

şıtların birliğine göre ...” (age sf. 421)

Yani, diyalektik materyalizmin özü, tek temel yasası çelişkidir. Dört ayrı öz ve dört ayrı temel yasası yoktur. Böyle değil de **“4 ayrı temel yasa”** biçiminde izah etme, şeyleri gerçek anlamda ele alamaz. Metafizik, formel yaklaşım içe-risinde anlaşılmaz kılar.

Acaba “Partizan” dergisi bunlara ne diyecek? Mao’mu, Stalin’in söz konusu hatası mı doğrudur? Konuşan Mao’nun söylediklerine rağmen, ünlü “nitel fark yok”, **“aynıdırlar”** mı diyeceksiniz? İki-yi bir yapma maharetinden vazgeçin. Sa-fınızı açık ortaya koyun. **“Maoizm”** lafzı edip, hatalı çizgiyi gizlemek mümkün değildir. Karşıtların mücadelesi ile birli-ği arasındaki bağı göremeyen felsefi yak-laşımıyla Stalin’de metafizik vardı diyen, sadece öğrencileri olan bizler değil, öğ-retmenimiz olan Mao idi!

Diyalektik materyalizmin özü tek te-mel yasası olan karşıtların birliğidir. Bu-nun yerine **“temel yasa”** olarak karşıtla-rın birliği ve mücadelesini geçirmek ek-lektizmdir. Esasta değil, tali metafizik ve eklektik hatasıyla yoldaş Stalin, sadece temel yasayı anlamamakla kalmıyor, şeyler arasındaki ilişkiyi, çelişkiden ay-rıymış gibi göstererek, kendi başına ba-ğımsızmış gibi kategorize ediyor.

Mao sadece Stalin’i değil, Engels’i de eleştiriyor. Nicel-nitel değişim başlı başı-na bir yasa değildir. Engels ayrı bir yasa olarak ele alıyordu. Ayrıca hiç de olma-yan **“yadsımanın yadsıması”** gibi özel-başlıca bir özellikten bahsediyordu. Oysa nicel-nitel değişim zıtların birliği dışında düşünülemez. Zıtların birliğinden bağım-

sız kendi başına böyle bir ayrı kategori yoktur. Olmayan “*yadsımanın yadsıması*” ise; idealizmdir. Bir Hegel kategorisidir. Başlı başına bir yasa değil, ama varlığından bahsedilmesi gereken “olumlama-yadsıma”dır. Bu da zıtların birliği dışında değildir.

Diyalektik materyalist felsefeyi proleter dünya devrim mücadelesinin hizmetinde ele alan Mao, felsefede de pratiğe bağlı olarak teoride de “Partizan” dergisi haz almasa da bilimimizi yeni-nitel bir evreye

ların kaba bir tekrarı değil, pratik tecrübelerin de yardımıyla ve esasta iki çizgi mücadelesi yoluyla diyalektik tarihsel materyalizmin dört değil, tek temel yasası-özü olan karşıtların birliği gerçeğiyle felsefede kat edilen nitel ilerlemeye bağlı olarak ve bunu her şey gibi parti-sosyalizm ve komünizme ustaca uyarlayarak-uygulayarak yeni-nitel bir ilerlemeyi temsil eder. Partinin yekpare, homojen, monolitik değil, karşıtların birliği ve toplumdaki nesnel çelişmelerin bir sonucu olarak iki çizgi mücadelesinin onun

Parti içindeki ideolojik mücadeleyi, toplumdaki nesnel çelişmeler ve sınıf mücadelesinden soyut ne idüğü belirsiz bir mesele zannedenler, iki çizgi mücadelesinden rahatsız olup, partinin yaşamı ile oynayanlar, bürokratik önlemler, yasaklarla tartışmayı örgütlemeyi değil bastıranlar, parti içerisinde objektif bir olgu olan iki çizgi mücadelesinin sürekliliğini reddedip gereklerini yerine getirmeyenler rahat yüzü göreceklerini sanıyorlarsa yanılıyorlar

sürekli bir gerçekliği olduğu ortaya kondu. İki çizgi mücadelesinin sürekliliği Maoist parti anlayışında temel bir meseledir.

Partinin çelişki ve dolayısıyla iki çizgi mücadelesi

ulaştırdı. Diyalektiğin özü olan çelişki yasasındaki nitel katkısı aynı zamanda nitel olarak Marksist bilgi teorisi-pratiğin rolü-bilinç madde, izafi-mutlak gerçek ilişkisi, analiz-sentez gibi bir çok meselede nitel ilerlemelere götürdü.

PARTİZAN DERGİSİ, MAOİST PARTİ VE İKİ ÇİZGİ MÜCADELESİ

Diğer konular gibi parti anlayışında da Maoizm, daha önceki usta-

dışında tek başına “kaya gibi birlik”, demokratik merkezîyetçilik değil, tek başına “demirden disiplin” doğru-yanlış ayrışımı dışında tek yanlı “yıkılmaz bütünlük” gösterilmesi metafizik yaklaşımı, özellikle Stalin yoldaşın tali hatalarının bir bileşeni olarak mevcuttu.

Yoldaş Mao’nun da belirttiği gibi: Doğru, yanlışın karşıtı olarak vardır. Doğada ve toplumda her şey ikiye bölünür, her şey karşıtların

birliğıdir diyorsak ve gelişme çelişmenin bir sonucu olarak, mücadele yoluyla söz konusu oluyorsa; bunu partiye de uygulamak durumundayız. Doğru çizgiden bahsedip, partide karşıtından bahsetmemek (ya da iki çizgi sürekli değil, bazen olur demek) metafizik yaklaşımdır. Şeyler sebepsiz yere değil, karşıtların birliğı olarak birbirleriyle ilişkilidirler. Karşıtlarından söz etmeden, mücadelesinden-dönüşümünden bahsedemeyiz. Bizim de tarihimizin bir parçası olan, ancak aştığımız, “Partizan” dergisinin ise; bugün hala paylaştığı 1993’te yayımlanmış “Dogmato Revizyonizmin Sefaleti” adlı ve “Partizan” dergisinde de dizi olarak sunulmuş kitapçık, Enver Hocacı-Kruşçevci bürokratik modern revizyonist monolitik parti ve sosyalizm anlayışından köklü kopmama belgesidir. Diyor ki:

“Sapma ile akım, sapma ile çizgi aynı şeyler değildir”

“Eğilim ayrı, çizgi ayrı şeylerdir”

“Her sapma, her görüş ayrılığı, her eğilim, her fikir ayrılığı çizgi olamaz.”
(Bkz. age. sf. 93-94)

Modern revizyonist Enver Hoca AEP’inin görüşleri de böyleydi ve bu görüşlerden yola çıkarak Maoist parti ve onun sürekli bir gerçeğı iki çizgi mücadelesi anlayışına **“Partinin tek çizgisi olur”** söylemiyle saldırıyor, Mao’nun partiyi “kaos” ve “hizipler federasyonu” şeklinde ele aldığını söylüyordu.

Görüş ayrılıkları, sapmaları “çizgi” olarak değerlendirmeyen, “partide iki çizgi mücadelesi sürekli olmaz” diyen “Partizan” dergisinin bu anlayışı dogma-

to revizyonist Enver Hocacı çizginin bir versiyonu bile değil, tekrar ediyoruz yukarıdaki sözlerinde ifade ettikleri yaklaşımla onun bizzat tamı tamına kendisidir. Arkadaşları dinlemeye devam edelim...

“Parti içinde güncel siyasal konulara ilişkin şu ya da bu konudaki uygulamaya ilişkin ayrılıklar olacaktır. Ama sıkça görülen bu tür ayrılıklar çizgi olarak adlandırılmaz. Ayrıca bu tür güncel siyasal çatlaklar, burjuva dünya görüşüne teka - bül etmez.” (Bkz. age sf 94)

Sapma, platform, görüş ayrılığı gibi seviyeleri değişiklik gösterse de (ki seviye olarak ayırım yapmamamız gereklidir) doğru ve yanlış arasındaki iki çizgi mücadelesi partinin herhangi bir dönemi ile sınırlı olmayan, sürekli bir olgudur. İki çizgi mücadelesinin biçim ve boyutta her somutta değişiklikler göstermesi, iki çizgi mücadelesinin partinin sürekli (ve keyfi değil) objektif bir gerçeğı olduğunu reddetmeyi gerektirmez. **“Görüş ayrılıkları”** ve **“güncel siyasal çatlaklar”** konusundaki yanlışları “burjuva dünya görüşüne tekabül etmez” anlayışıyla karşılayan “Partizan” dergisinin monolitik yaklaşımı ve bundan kaynaklanan yöntemdeki sekterliği burada yanlış “burjuva” diye adlandırmayıp tölere eden bir liberalizm ile karşımıza çıkıyor. Açıktır ki, partideki her görüş ayrılığı toplumsal nesnel çelişmelerin sonucudurlar. Sınıflı toplumların bir ürünü olan partide köklerini toplumun derinliklerinden ve onun nesnel çelişmelerinin bir yansıması olarak iki çizgi mücadelesi sürekli vardır. fikir ya da “Partizan” dergisinin deyimiyle “görüş ayrılıkları çizgi olarak adlandır-

lamaz” diyenler adını zikretme savunma gösterilerinde bulunmak yerine Maoizm’den öğrenmeye-onu uygulamaya çalışmalıdırlar. Mao ne diyor:

“Sınıflı toplumda herkes, belli bir sınıfın üyesi olarak yaşar ve istisnasız her düşünce biçimi, bir sınıfın damgasını taşır.” (Mao, Teori Pratik sf 8)

Demek ki; **“burjuva dünya görüşüne tekabül etmez”, “çizgi olarak adlandırılmaz”** dediğiniz **“güncel siyasal konulara ilişkin ayrılıklar”** da her düşünce biçimi gibi istisnasız bir sınıfın damgasını taşır. Sadece **“sistemleşmiş platform”** değil, Mao’nun dediği gibi istisnasız her düşünce biçimi, istisnasız bir sınıfın damgasını taşır. Görüş ayrılığı, uygulama, güncel siyasal ayrılıklar çizgi dışı istisnalar olamazlar. Partide “her zaman iki çizgi yok” çünkü **“her sapma, her görüş ayrılığı, her eğilim, her fikir ayrılığı çizgi olamaz”** diyen “Partizan” çizgisine Maoizm’i savunarak biz Mao’dan öğrenmeye çalışarak nasıl karşı çıkıyorsak, anlamayanlara Mao da karşı çıkarak öğretmeye çalışıyordu.

Arnavutluk Delegasyonu ile konuşmasında;

“İki sınıf arasındaki ve komünist parti içerisindeki iki çizgi arasındaki mücadele daima var olmuştur. Bunu hiç kimse reddedemez ve materyalistler olarak elbette bizler de reddedemeyiz.” (Aktaran; Kazanılacak Dünya Sayı 1 sf 45)

“Daima” derken vurgulanan partide iki çizgi mücadelesinin sürekliliğidir. Materyalizmden koptuğu, diyalektik düşünmediği için bu gerçeği reddeden “Par-

tizan” çizgisi diğer meselelerde de göstermeye çalıştığımız gibi, Mao vitrinini kullansa da bu konuda da anti-Maoist zeminindedir. Metafizik-idealist felsefi temel ve uluslararası komünist harekette de görebileceğimiz bazı hataların dogmato muhafazakar bekçiliği örenilip-savunulup-uygulanması hiç de zor olmayan Maoist çizgiye Mao maskesi altında karşı gelmeyi Mao’nun şu yalın-açık sözlerine rağmen bırakmamaktadır. Mao:

“Parti içinde, durmadan, çeşitli fikirler arasında karşıtlık ve çatışma olur. Bunlar parti içindeki sınıf çelişkilerini, toplumdaki yeni ve eski şeyler arasındaki çelişkileri yansıtır. Partide çelişki ya da çözülecek ideolojik savaşım yoksa, partinin yaşamı sona erer.” (Teori Pratik sf 35)

Parti içindeki ideolojik mücadeleyi, toplumdaki nesnel çelişmeler ve sınıf mücadelesinden soyut ne idüğü belirsiz bir mesele zannedenler, iki çizgi mücadelesinden rahatsız olup, partinin yaşamı ile oynayanlar, bürokratik önlemler, yasaklarla tartışmayı örgütlemeyi değil bastıranlar, parti içerisinde objektif bir olgu olan iki çizgi mücadelesinin sürekliliğini reddedip gereklerini yerine getirmeyenler rahat yüzü göreceklerini sanıyorlarsa yanılıyorlar. Parti çelişkidir. Birin ikileşmesi partinin de gerçeğidir. Bundan kimse kaçamaz. Yönetim kademelerini çizgi mücadelesini yasaklamak, zorla bastırmak için uğraşanların akıbetleri görüldü. Maoizm bu bürokratik parti anlayışlarına da meydan okuyuştur.

Doğanın, toplumun, düşmanın her şeyin özü-temel yasası olan çelişme-karşıtlık

ların birliği yasasını tali metafizik hatası yüzünden sosyalizm ve partiye başarılı uygulayamadığı için yoldaş Stalin parti ve halk içi çelişkilerin ele alınmasında önemli hatalara düştü.

Stalin yoldaşın Lenin'in deyimiyle "kaba" hatalarını Lenin yoldaş da eleştiriyordu. İşçi-köylü ittifakına önem vermeyi bunun yerine hiçbir idari önlemin meselelerini tek başına çözemeyeceğini söylüyordu. Troçki'nin çizgisi yanlıştı. Ancak Stalin yoldaşın şu yöntemine de dikkat çekmek gerekiyordu:

"Yoldaş Stalin'in elinde sınırsız yetki var ve ben onun bu yetkiyi her zaman yetkince ihtiyatlı kullanabileceğine inanmıyorum. (...) kabadır ve bu husus aramızda ve biz komünistlerle çalışılırken tümüyle hoş görülebilirse de, bir Genel Sekreter'de hoş görülmez." (Lenin Son Mektuplar, Başak Yayınları sf 6-8)

1922 Aralık ayı mektubunda, özerkleştirme ve SSCB planında Lenin hastalığı dolayısıyla işe karışmadığı için **"ağır davrandığını"** söyler. Oreonikidze'nin fiziksel zor kullanmada aşırılığa vardığını eleştirip "özerkleştirme" planının köklü olarak yanlış ve zamanlamasının kötü olduğunu belirtti. Sovyet yağı ile eski yağlanmaz dedi. Aygıtın "yabancılaşma" yönüne dikkat çekti. Rus şovenizmini eleştirdi. Evet Kafkasya'da (Gürcistan gibi) milliyetçi reaksiyonlar objektif bir olgu idi. Stalin komünist önderdi. Yine de Lenin şöyle diyordu:

"Düşünüyorum da, Stalin'in ıvecenliği ve saltık yönetim tutkunluğu, o ünlü 'ulusalcı sosyalizme' karşı hıncıyla bir likte burada öldürücü bir rol oynadı. Po-

litikada hınc, genellikle en bayağı rolü oynar.

(...) hiçbir kışkırtma (...) Rusça kaba kuvvet kullanmayı haklı gösteremez." (age sf 17)

Lenin yoldaş Orconikidze'nin kaba kuvvetini, Dzerzhinski'nin kaygısız tutumunu "bağışlanmaz" ve "suç" olarak görüyordu. Yoldaş Stalin bu hatalardan muaf değildi. Ezilen ulus milliyetçiliğine gösterdiği kaba tutum ve ezen ulus milliyetçiliği ile ayırım yapmayan yönelimini eleştiriyordu. Ve gayet sert diyordu ki:

"... 'Ulusalcı sosyalizm' konusunda ulu orta suçlamalarda bulunan Gürcü (oysa kendisi gerçek ve içten bir 'ulusalcı sosyalist' ve hatta kaba bir Büyük Rus zorbadır) özde proleter sınıf sağlamlığının çıkarlarına zarar verir." (age sf 21)

Ve evet hataların yani *"bütün bu gerçek - ten büyük Rus kampanyanın politik sorumluluğu doğal olarak Stalin'le Dzers - hinski'ye yüklenmiştir."* (age sf 21)

Devrim-karşı devrim arasında ayırım yapma, doğru kitle çizgisi uygulamada, yanlış olsalar da devrim saflarında olanlara yanlışlarını göstererek eğitme ve birleştirmede Stalin yoldaş hiç de hatasız değildir. Yönetimsel ve kitle çizgisinde hatalara düştü. Stalin'in hazırladığı "Özerkleştirme" planıyla da hemfikir değildi Lenin! Sovyetlerin tam hak eşitliğine dayanan gönüllü birliğini savundu.

Ulusal sorun ve diğer meselelerde ML öğretmen olarak önemli katkılar da sunmasına karşın acelecilik-idari tedbirde yoğunlaşma-sosyal milliyetçiliğe kin gibi tutumların, Stalin'de sağlam politikayı

kırdıklarına da değinmeden geçemeyiz. Tarım ve endüstride sosyalist dönüşümlerin gerçekleştirilmiş olmasından hareketle sosyalizmi antagonist çelişkilerden uzak bir uyum toplumu olarak gösteren Stalin yoldaşın hatasının felsefi temeli metafiziktir. Her şey gibi sosyalist toplumun da bölüneceği ve onun da kaçınılmaz gerçeği çelişkiyi ve toplumun bu çelişkiler temelinde cereyan eden mücadelelerle ilerleyeceğini göremedi.

Mao'nun da belirttiği Stalin'de "*Sosyalizmin 'birliğin dayanışması' nı sağladığı ve 'kaya gibi sert' olduğu söyleniyor. Birlik 'toplumsal gelişmenin itici gücü'dür*" deniyor.

Bu ifade, sosyalist toplumdaki çelişki - leri ve çelişkinin toplumsal gelişmenin itici gücü olduğunu değil, sadece dayanışmanın birliğini görmektedir. Bir kere böyle denildi mi, çelişkin evrenselliği yasası inkar edilmiş, diyalektiğin yasaları askıya alınmış olur." (Mao, SE Cilt 6, Sf 177)

Doğrudur, hareket-gelişme çelişkinin sonucudur ve sosyalizmde-partide Mao'nun dediği gibi **"toplumsal gelişmenin itici gücüdür"**.

Sosyalizmde de partide de tek başına *"birlik olmadıgındandır ki, birlik için sorumluluk, bunun için mücadele etmenin gerekliliği vardır. Eğer her zaman yüzde yüz birlik olsaydı, birlik için çalışmayı sürdürmenin gerekliliği nasıl anlaşılabilir."* (age sf 177-178)

Montaigne doğru diyordu. **"Gideceği limanı bilmeyene, hiçbir rüzgardan haberi gelmez."**

Komünizm de bölünür. Sınıflar arası

mücadele ve bir sınıf devrimi değil, komünizmde de bir toplumsal devrim olur. Bunu yazımızın önceki bölümlerinde anlatmaya çalıştık...

Şimdi anlayalım. Parti zıtların birliğidir, yüzde yüz birlik partide, sosyalizmde, komünizmde, her şeyde karşıtların birliği değil de bir yekpare birlik olarak düşünüş metafiziktir. Çelişkisiz hiçbir şey yoktur.

İkiye bölünmeyen hiçbir şey yoktur. İki çizgi mücadelesi dışında parti yoktur. Mao hatta:

"Biz, 'parti dışında parti yok ve parti içinde hizip yok' diyen Guomindang'ı eleştirdik. Bazı kimseler meseleyi 'parti dışında parti yoktur demek despotluktur. Parti içinde hizip yok demek saçmalaktır' diye koyuyorlardı. Aynı şey bizim için de geçerlidir. Partimizde hizip olmadığını söyleyebilirsiniz, ama vardır. Örneğin kitle hareketlerine karşı tavır konusunda iki hizip vardır." (Mao SE Cilt 6 sf 376)

"Partizan"cı yoldaşlar bunlar ve yaşanan pratik tecrübeler de ortadayken anlamak zor mu? Parti karşıtların birliğidir. İki çizgi onun gerçeğidir. Mao, meşrulaştırma, izin verip vermeme meselesi değil, objektif bir gerçeklik olarak çelişkinin bir sonucu itibarıyla, parti içinde partiden-hiziplerden bahsediyordu. Bu ne demokratik merkezîyetçiliğin, ne parti tüzüğü ve o temeldeki disiplininin reddi değil, bir objektif gerçekliğin tanımlanmasıdır.

Birlik ruhuyla hareket etmeli, mücadele yoluyla daha ileri birlikteliklere ulaşmayı ilke edinmeli ve uygulamalıyız.

Maoizm'i uygulamak, bölünmek değil

birleşmek, dedikoduyla uğraşmamak açık olmak, çizgi mücadelesini ciddiye almak bir ilke sorunudur. Partinin şu veya bu toplantı, konferans ve kongre ile birleşmesini birlik sorununun mutlak çözümü olduğu, ayrılıkların artık olmamacasına kesin bir şekilde ortadan kalktığı anlamına gelmez. Çelişkiler vardır... Yeni mücadelelere yol açmaya devam ederler.

Mao:

“Her geçen gün (...) birleşmeye devam edemeyiz. Birlikten söz ettiğimiz anda ayrılık da mevcuttur, ayrılık mutlaklıktır. (...) Durmadan bölünmez birlikten söz etmek ve mücadeleyi ağızımıza almamak ML bir tutum değildir. Birlik, mücadele den geçer ve sadece bu yolla sağlanabilir. (...) Birlik mücadeleye dönüşür ve yenden birlik sağlanır.

(...) Sovyetler Birliği yönetenler ve yönetilenler arasındaki çelişmeden söz etmiyor. Çelişmeler ve mücadele olmadı, dünya olmazdı, ilerleme olmazdı, hayat olmazdı, hiçbir şey olmazdı.

(...) Birliğin eski temelini yıkmalı, bir mücadeleden geçmeli ve yeni temel üzerinde birleşmeliyiz.

(...) Parti için de aynı şey geçerlidir; sınıflar ve halk içinde birlik-mücadele-birlik.” (Mao SE Cilt 6 sf 68)

Bundan kaçınılamaz. Zıtların birliği olarak parti ve halk için de doğru-yanlış mücadelesinin kaçınılmazlığını görmek ilerlemenin temelini bunun oluşturduğunu, doğrunun hatalı çizgiyle mukayese içinde oluşturulup ilerletileceğini kavramamak “Partizan” çizgisinin metafizik anaforundaki bir özelliğidir. Bu me-

tafizik yaklaşım, Stalin yoldaşı da devrimi sürdürme yerine *“uygunluk”* ve *“tam uygunluk”*, *“tam birlik”* teorileriyle parti ve toplumda aslında olmayan çelişkisiz *“uyumlu birliği pekiştirme”* hatasına götürmüştü.

Sanayi ile tarım, ağır sanayi ile hafif sanayi arasındaki ilişkideki çelişkiler yeterince diyalektik ele alınmadığı için tek yanlı ağır sanayide yoğunlaşan, diğerlerini ihmal eden, halkın ihtiyaçlarına gerekli itina göstermeyen, özellikle köylüleri zora sokup, işçi-köylü ittifakına objektif olarak zarar veren ve böylece gerçekten kilit sektör olan ağır sanayiye de hantallaştıran hatalar vardı.

Devlet ile kitleler, devlet üretim birlikleri ile tek tek üreticiler, merkezlerle bölgeler, parti ile kitleler arasındaki ilişkilerde komünizm amacını niyet değil, tali hatalar itibarıyla zafiyete uğratan araç-amaç ilişkisine zarar veren hatalara düşülmüştür.

Karşı devrimi bastırma gerekliliği tek başına askeri ve idari önlemlerle yerine getirilemez. Doğru çizgiyi kumandaya geçirip, kitleleri devrimi sürdürmede seferber ederek, düzelebilecekleri hesaba katma ve kalıba dökmeyi de gerektirir. Suçların karşılığı cezalar olacaktır. Bu cezalar başlı başına bir amaç değil, çalışma yoluyla düzelmelerine imkan sağlamak, kitle denetimi altında tutarak eğitmek, olumlu adım atanları teşvik etmek de asla unutulamaz. Ölüm cezası amaç değildir, olamaz. Karşı devrimcileri ciddiye alıp bastırırken şiddet ve idari önlemleri tek yanlı abartma hatasına Stalin yoldaş da düştü. Mao’nun dediği gibi far-

klı çelişkileri ayırt etmekteki zayıflık, halkın da bastırma kampanyasından zarar görmesine yol açtı. Şiddet yöntemleri parti içi mücadeleye de bulaştı. Doğruyu yanlıştan ayırt etmeleri için parti ve halka önderlik, yanlış gösterirken insanların devrime katılmasına izin vermeyi yadsıyamaz. Düşünmelerini zorla engelleme ve şiddetle bastırmaya götürmemelidir.

Düzeltilme yanlışlarla uzlaşma değildir. Ya da iflah olmazlara alicenaplık da değildir. Doğru-yanlıştan mutlaka ayırt edilmelidir. Kitleler doğru çizgi önderliğinde seferber edilmelidir. Şiddet uygulamak ise, (parti ve halk içinde) kolay ve yanlış olan yoldur. Hatalara itaat etmeyeceğiz. Körü körüne inanç bilimsel bir tutum değildir. Yanlış da olsa biz yapmışsak doğru mu diyeceğiz? Proletaryanın çıkarı yaftası asıldığında yanlış doğru olmaz. Bilimsel tutum gerçeği reddetmez. “Partizan” çizgisi de, Mao’nun Çin’deki dogmatikleri eleştirdiğinde vurguladığı gibi:

“Yoldaşlarımız, eski atalarının hataları olduğunu anlamaları için onu tahlil etmeli, körü körüne inanmamalı” dırlar.

Enginleri fethetme ruhuna talip isek, körü körüne inanç-kutsanmış lider ve parti kuşatmasına görüşlerimizi hapsedemeyiz. Bilimi savunma değil, köle zihniyetidir. Amire yaltaklanan memur, padişaha taife görevlisi değil, devrim savaşçılarıysak, düşünmeye ve davranmaya cesaret edeceğiz. Devrim, Mao’nun dediği gibi **“Majestelere minnet tutumu içinde olmaz.”** Kötü olan eleştiri değil, şahsi saldırı-kin-dedikodudur. Doğruyu bildiği halde partiden atılmaktan-kellesinin git-

mesinden korkup söylemeyen tutum, bilimin tutumu olamaz.

Sosyalist dönüşümlerin gerçekleştirilmiş olmasından sonraki “uyumlu”, “burjuvasız” hatalı sosyalizm anlayışıyla, parti-devlet ve halk içindeki çelişkilerin, sosyalizm toprağındaki antagonist sınıf çelişkileriyle ilişkisini göremeyen Stalin tümünü tek yanlı emperyalizmin ajan faaliyetleriyle açıklama yönelimi içinde oldu. Düşman ve halkla, halkın kendi içindeki ve partide doğru ile yanlış arasındaki çelişkiler karıştırıldı.

Bunlar, monolitik parti ve sosyalizm ve onları sadece birlik olarak telakki eden hatalı yaklaşımın sonuçlarıydı. Ve halkta, meselenin bu metafizik kavranışı, halk içi çelişmelerin diğerleriyle karıştırılması vesilesiyle büyük zararlar gördü.

“Partizan” çizgisi de, parti içerisindeki cereyan eden çizgi mücadelelerinin içeriğiyle uğraşıp hatalardan kopup, Maoist yolda ilerleyeceğine meselelerin nedenlerini dışta aramaktadır. Darbelere ve hiziplere bağlamaktadır.

1994 için:

“O güne kadarki en büyük darbe ve bozgun niteliğindedir” diyor. 1994 gelişmelerinin temelinde yatan ideolojik-siyasi-örgütsel hataların toplumsal nedenlerini ve çözümü üzerinde yoğunlaşmak yerine, taraf olduğu pragmatizmi ve pragmatizmin sebep olduğu amaç için her araç mübah misali ekonomist kötü ünlü icraat ve grup sevdasıyla, onu objektif olarak mazur gösteren çizgisiyle mi (gerçekten de derdi ona karşı çıkmak değil, kullanmak olan) NT gibi çizgilere karşı çıkacak. “Partizan” çizgisi:

“Otuz yıllık proletarya partisi tarihi incelendiğinde görülecektir ki, parti düşmana yönelmekten çok kendi içinde çıkan hizi, darbe ve kaçıklıkla mücadele etmiş, kendi yöneliminde yürümesi, bir biçimiyle ‘tali’ bir düzeyde kalmıştır” diyor. **(Partizan sayı 49, sf 36)**

Parti, zıtların birliği ise iki çizgi mücadelesi sürekli bir bileşeni ise, partinin gelişmesinin itici gücü bu ise, parti içinde mücadele onu düşmana yönelmekten, kendi devrim stratejisi yöneliminden yürümesinden zayıf düşürmez, güçlü kılar. Geriletmez, ilerletir. Olmamışsa, sorunu ele alısta kendi problemleri var demektir. Hiziplerin, örgütsel ayrıklara başvurmalarının bir yanı yanlış çizgisiyle ilgiliyken, diğeri yine uygulanan yanlış “Partizan” çizgisi sonucudur. Yanlış çizgilerine rağmen ÇKP’de hizipler örgütsel ayrılığa her seferinde başvurmamışlarsa da, bu Maoist çizgi önderliğinin, onun yarattığı canlı ideolojik-politik atmosferin, kitlelerin eğitilerek seferber edilmesinin, Maoist proleter demokrasi ve hukukun vb sonucudur.

“Partizan” dergisi niye bu ayrıklarda bizim de iki çizgiyi ele alış metodu, yanlış çizgimiz-yasaklamalarımız gibi hatalarımızın da payı olduğunu düşünmüyor.

“Partizan” çizgisi hem enternasyonal ve hem de onun bir parçası olarak kökleri parti tarihimize de mevcut olan yanlış çizgilerden beslenmektedir. Kükremek, tarihimizin bir parçası olan önderlik çizgilerini “kaçkın-güruh-yılğın-hain” misali hiç de öyle olmadıkları halde basitçe damgalamak, ama yanlış çizgilerini de devralmak iyi değildir. 1. MK’nın parti

ve parti içi iki çizgi mücadelesi anlayışı, “Partizan”ın da yönelimidir. 1. MK:

“ÇKP iki çizgi, yani proleter çizgi ile burjuva çizgi arasındaki mücadeleyi meşru gördü. Bu doğru bir anlayış değildir. Meşru olan partide ideolojik mücadeledir. Bunun iki çizgi mücadelesine dönüşüp dönüşmeyeceği bir dizi objektif ve sübjektif faktöre bağlıdır” diyordu. Yani “Partizan” gibi iki çizgi mücadelesi her zaman olmaz, “var” diyenler onu “meşrulaştırıyor”lar, izin veriyorlar diyorlardı. Oysa böyle değil iki çizgi mücadelesi meşru görüp görmemenin ötesinde partinin objektif olgusudur. 1. MK’nın bu hatalı Enver Hocacı yaklaşımına “Partizan” çizgisi İşçi-Köylü Kurtuluşu (İKK)’nda şöyle savunuyor:

“Özellikle sınıf mücadelesinin dönüm noktaları, (...) her büyük atılım burjuva çizginin doğması tehlikesini arttırır.” **(İKK sayı 82)**

Yani iki çizgi mücadelesi partide her zaman yok. “Dönüm noktaları” “her büyük atılım”da da olmayabilir. “Doğma tehlikesi” olur.

Her zaman olmayacağına göre, iki çizgi mücadelesini yürütmek yerine ML’lere şu öneriliyor:

“Doğabilecek olan burjuva çizgisinin kokusunu almak için daha dikkatli olmalıdır.” **(İKK sayı 82)**

Maoist felsefenin her şey ikiye bölünür gerçeğinin her şey gibi partiye de uygulanarak iki çizgi mücadelesinin sürekliliğini kavratmak, onu Maoist temelde yürütmeye hazır olmak yerine salık verilen “koku alma” görevinin hiçbir bilimsel

Yılmaz Güney Olayı

Sanatçı Sorumluluğu ve

Devrimci Kültür Hareketimiz

Bugün ülkemizin bilim ve sanat insanlarının çok büyük bir bölümü utanç verici biçimde halkın acılarına, ülkenin sorunlarına karşı ilgisiz hale gelmiş ve halka yabancılaşmış durumdadır. Bu durum son yıllarda yoğunlaşan dünya mali sermayesinin saldırılarıyla iyice pekişiyor. Ülkenin geniş entelektüel kitlesi, tahkim ve özelleştirme yasalarıyla dünyanın büyük mali güçlerinin şubesi haline gelen her büyük holdingin kurduğu medya gruplarında istihdam ediliyor ve onlar tarafından yönetiliyorlar

Yaşadığımız ülke, dünya uygarlık tarihinin pekçok "ilk"lerine sahip bir coğrafya'da yer alır. Bu her zaman halklarımız için kendine güven ve moral kaynağı olmuştur. Bu coğrafyada tarih boyunca büyük bilginler, filozoflar ve büyük gülmece ustaları, mimarlar, heykeltıraşlar, şairler, yazarlar yetişti. Bunların bazıları dünyayı sarsan etkiler yaptılar. Her karış toprağı bu kültürel zenginliğe tanıklık eden Anadolu bugünkü Batı uygarlığının da büyük ölçüde temelini oluşturur. O yüzden halklarımız kültürel gücün önemini belirten çok sayıda deyim ve atasözü ile bunu yaygın bir bilinç olarak taşırlar. Pir Sultan Abdal, Şeyh Bedrettin ve ötekilerin aradan yüzlerce yıl geçmesine karşın halklarımızın moral ve tinsel yaşamı üzerindeki yaşayan etkisi, tarihsel mirasın gücünü ve önemini tanıtlamaktadır. Bu aynı zamanda halk olarak, bilginlerin,

düşünürlerin ve sanatçıların belli tarihsel dönemeçlerinde oynadıkları role dair zengin tarih tecrübelerine sahip olduğumuz anlamına da gelir. Biz kendi toprağımızda yaşanmış çok sayıda tecrübe ile biliriz ki, bir toplumun sanatçıları, bilginleri, filozofları çıkar peşine düşüp dağıldıklarında, halkı terk edip halk düşmanı iktidarların sofralarında onur ve erdemlerini tükettiklerinde, o toplum dağılmış, moral ve dinamizmini yitirmiş ve çökmüştür. Ama tersine onlar, iktidarların tehdit ve yıldırmalarına, her türlü rüşvet ve baştan çıkarıcı tekliflerine karşın halk için onurlu ve erdemli biçimde kendini ortaya koyduklarında ise, halk birleşmiş, büyük bir moralle ayağa kalkmış, toplum dirilmiş ve kendini yeniden devrimci biçimde üretmeye başlamıştır. Günümüzde ülkenin aydınları kişisel kaygılar, özel veya grupsal (buna etnik ve dinsel aidiyet de eklenebilir) çıkarlar peşinde dağılmış ve parçalanmışlardır. Aynı şekilde halkın demokratik siyasal hareketi de büyük ölçüde parçalanmış ve halkın birliği malesef ruhunu önemli ölçüde yitirmiştir.

12 Eylül ve onu izleyen faşist saldırı dalgası aydınlanma hareketini büyük ölçüde kırdı, binlerce aydın hapishanelerde, işkencelerde veya etkinliklerinin baskı altına alınması yoluyla sindirildi, işsiz bırakıldı, binlercesi ülkeden sürüldü, bazıları öldürüldü. Bu durumdan etkilenen büyük bir grup ise, aydın olmaktan adeta vazgeçti, "teknik" ve "entelektüel" yetenek olarak gericiliğin hizmetine girdi. Artık yüzlerce eski "demokrat aydın" pek çok gerici parti ve kuruluştaki yeralıyor, onlar adına toplumu "modern"ce etkiliyor ve gericiliğe itibar kazandırıp güçlendiriyorlar. "Aydınlar Dilekçesi", "temiz toplum" vb. hareketler-

le dirilmeye çalışan aydınlar, özellikle 19 Aralık hapishaneler katliamından sonra ilginç biçimde susukunluğa büründüler. Orhan Pamuk olayında olduğu gibi artık en sıradan aydınca tavırlar bile kara gürültünün kınama ve yuh sesleri arasında mum ışığı gibi titreyip sönüyor. Demokratik kültür hareketinin direniş ve saldırı ruhunun bu zayıf durumu, gerici kültür dalgasının rahatça yayılmasına olanak veriyor. Hayatın sınırsız zorlukları, bitmez tükenmez acıları, yoksullukları, haksızlıkları, dehşet ve endişe ortamları halkı devrimcileştireceğine, oldukça örgütlü gerici kültür cephesinin etkisiyle teslimiyete ve kaderciliğe yöneltiyor. Toplumda yaygınlaşan ortaçağ görüntüleri, kitleselleşen uyuşturucu kullanımı ve yozlaşma, dehşet verici acımasızlık ve vandalizm, milyonların nitelsiz ve on para etmez sözde sanat eserlerine hayranlık duyması ve horra çekmesi, ruhsal çöküntüyü ve gerilemeyi gösteren çarpıcı belirtilerdir.

Bu, emperyalistlerin ve ülkedeki işbirlikçilerinin başından beri öngördüğü, sistemli ve planlı biçimde, karşı-devrimci şiddet eşliğinde yukardan bilinçli olarak yaratılan bir durumdur.

Bugün ülkemizin bilim ve sanat insanlarının çok büyük bir bölümü utanç verici biçimde halkın acılarına, ülkenin sorunlarına karşı ilgisiz hale gelmiş ve halka yabancılaşmış durumdadır. Bu durum son yıllarda yoğunlaşan dünya mali sermayesinin saldırılarıyla iyice pekişiyor. Ülkenin geniş entelektüel kitlesi, tahkim ve özelleştirme yasalarıyla dünyanın büyük mali güçlerinin şubesi haline gelen her büyük holdingin kurduğu medya gruplarında istihdam ediliyor ve onlar tarafından yönetiliyorlar. Bunlar polis copu, hapis ve sayısız

acılarla başını derde sokmaktansa buralarda ücretlerini hak etmek için bütün yeteneklerini kullanarak halkı uyutmayı kabul etmiş durumdadırlar. Nerdeyse bütün kanallar, milyonları ekranlara çivileyen, birbirini izleyen Brezilya türü televizyon dizileri, sosyete ve magazin programları, manken defileleri, şiddet ve büyü-kurgu filimleri, arabesk ve dinsel propaganda programları, ırkçı şoven tartışma arenaları ve şovlarla doludur. Bütün haberler manipülasyondan geçirilerek veriliyor, yada hiç verilmiyor. Şiirde, romanda, filmde halka sunulan şey tamamen kendi gerçek yaşamından farklı bir şeydir. Sanat eserleri halkın, acılar ve zorluklar içinde kendisini yenilemesini, yeniden yaratmasını özendirerek yerine, yaratılan sahte modellerle hayallere daldırıyorlar. Irak işgali sırasında, belki de ülke tarihinde ilk kez emperyalist saldırı politikasına korkusuzca onay veren geniş bir "aydın" grubunun ortaya çıkması, durumu bütün vahametiyle ortaya koydu. Gerçek düşmanları gizleyen, dostları düşman gösteren bu gerici kültür hareketi giderek linççi bir toplum, insanlık dışı bir ortaçağ azgınlığı yaratıyor. Anadolu'nun kardeş halklarını çıkarları ve varlıkları birbirlerine zıt, birbirlerine düşman unsurlar olarak gösterilip halkın birlik ruhu ve dostluğu paramparça edilirken, emperyalistler ve emperyalist tekeller "dost" ve "kardeş" gösteriliyorlar. Gerici sistemin bir parçası haline gelmiş ve köşebaşlarına oturtulmuş sahte "aydınlar", yalnız halkı aldatmakla yetinmiyorlar, yalnızca yaşayan gerçek aydınları sindirme çabasıyla yetinmiyorlar, ayrıca ülkenin ilerici tarihsel mirasına ve büyük sanat dehalarına da saldırıyorlar, böylece devrimci kültür hareketimizin geçmişini de yok etmek istiyorlar. Geçen yıllardaki Yılmaz Güney

karşısı kampanya böyleydi ve şimdi Orhan Pamuk için yapılan şey budur.

Kuşkusuz bu olumsuz manzaraya karşın, hala inadına direnen, halkın ve ülkenin yararına uğraş veren epey geniş bir demokrat aydın kitlesi vardır, onlara yeni yeni genç insanlar katılıyor ve hareket büyüyor. Bunlar kendi etkinliklerini ortaya koymak için yol, yöntem ve kanallar arıyorlar. Halkın hayatını, isteklerini, sorunlarını ve acılarını konu edinen sanat eserleri üretmeye çalışıyorlar. Ne var ki, oldukça dağınık ve edilgen durumdadırlar, çünkü militan bir birlikten ve örgütlülüğten yoksunlar. Onların bu dağınıklığı, halkın da dağınık, moralsiz ve ülke sorunları karşısında pasif kalmasına büyük ölçüde etki ediyor. Bu duruma son vermek bilinçli, sabırlı ve kararlı bir mücadele gerektiriyor. Yani Yılmaz'ca kültür insanı modeline yakışır bir uğraş vermek ve o eksen üzerinde güçlü bir kültür hareketi geliştirmek, yeni gerici kültür dalgasını karşılamak ve kırmak için önemlidir. O yüzden, "Yılmaz Güney Olayı"nı kültür-sanat insanlarımızın tekrar tekrar dikkatine sunmaya değer buluyoruz. Ülkemizin kültür ve sanat insanları gerici kültür cephesinden daha güçlü üretici/yaratıcılık, militanca istikrarlı hareket birliği yarata-mazlarsa, karşı-devrimci saldırı dalgasını kıramayız.

Kültür hareketimizin yeniden yekindiği şu dönemde Yılmaz Güney örneğinin eğitici özelliklerine dikkati çekmek isabetli olacaktır.

YILMAZ GÜNEY OLAYI

Yılmaz Güney sürgünde öldü, hem de üç yıl zarfında. Sürgün'de veya sürgün yollarında yaşamını yitiren tek kültür insanı-

mız Yılmaz değil. Nazım Hikmet, Sabahattin Ali, Fakir Baykurt, Abuzer Karakoç, Ahmet Kaya ve daha pek çoğu.. Hala yüzlercesi de "sürgün" durumundadır. Fakat halkından zorla uzaklaştırılmış sürgün sanat ve kültür insanlarının görevlerini Yılmaz'dan daha iyi özetleyen olmadı. Yurt dışına çıkışından bir yıl sonra yaptığı bir konuşmada şöyle demişti:

"Benim için sürgün, ülkemin taşına toprağına, havasına suyuna, ağacına kuşuna, insanına aşına özlem demektir..."

"Benim için sürgün, ülkeme yeniden dönmemek için, kararlı bir mücadele demektir..."

"Benim için sürgün, dünyanın çeşitli halklarıyla ilişki kurmak demektir."

"Benim için sürgün, bir anlamda sansür - süz film yapabilmek ve özgürce düşünebilmek demektir..."

"Benim için sürgün, sürgün demek değildir!..."

Bunlar kürsülerde yankıyıp, orada kalan kuru ajitasyon değil, her değişik koşulda devrimci görevler belirleyip üstlenme bilinci ve yaşayış tarzının bir özetidir. Yoksul köylü ve yarı proleter yaşamın hayallere imkan vermeyen acımasız gerçekliğinden suyunu alan her devrimci sanatçı aşağı yukarı böyle davranır. Emekçi yaşamın katı zorluklarının belirlediği bu öz, devrimci bilinçle donandıkça kendisini daha da kavgaanın öngörülerine uyar özellikte tanımlamaktadır. Şöyle diyor:

"Bir sanatçı olarak Yılmaz Güney diye bilinirim. Asıl adım Yılmaz Pütün'dür. Adım, zorluklar karşısında eğilmez, umutsuzluğa kapılmaz, yılgınlığa düşmez ve baş eğmez anlamına gelir. Soyadım Pütün ise, bir dağ meyvesinin kırılmaz çekirdeği de -

mektir."

Yılmaz, aslında her devrimcinin taşıması gereken niteliği özetlerken, gerçekten kendisi de aynen böyle yaşıyordu.

Yılmaz, Siverekli Zaza bir baba ile Kürt bir annenin oğludur. Bu aile, kan davası nedeniyle Siverek'ten göç ederek Adana'ya 27 kilometre uzaklıkta bulunan Yenice Köyü'ne yerleşir. Yoksul, topraksız ve aynı zamanda kan davası nedeniyle endişe içinde bir ailedir. Yılmaz 1 Nisan 1937'de bu köyde doğdu. Doğduğu ev, üç defa işlev değiştiren bir ırgat evidir; önce ahır, sonra okul, daha sonra da Pütün'lerin evi olur. Leyla ile birlikte iki kardeşler. Baba Hamit Pütün, Yılmaz Kayseri hapishanesinde tutsak iken 1976'da ölür. Anne Güllü, okuma yazma bilmez dindar bir Kürt kadındır; 9 Ocak 1996'da İzmir'in Hatay semtinde kızı Leyla'nın yanında yaşama veda ettiğinde tam 103 yaşındaydı ve hala oğlu Yılmaz'ın öldüğünden habersizdi. Yılmaz, biri yine sinema sanatçısı ve aynı zamanda 1960 Türkiye Güzeli Nebahat Çehre olmak üzere üç evlilik yaptı. Sürgünde birlikte olduğu son eşi Jale Fatma (Fatoş Güney)'dan Güney adlı bir kızı ve Yılmaz adlı bir de oğlu var. Önceki evliliğinden de Elif adlı bir kızı var. "Umut" filmini, Fatoş'la evlendikten sonra baba Hamit Pütün'ün Oymaklı Köyü'nde çekimi yapılan hayatını hikaye ediyordu aslında.

Yılmaz dokuz yaşında ailenin hayat kavgasına ortak olduğunda karşısında iki büyük bela bulunuyordu; kan davası ve yoksulluk.. Bu yüzden ölümü kanıksayan ve her an tetikte duran bir insan olarak büyüdü. Daha o yıllarda bütün "ırgatlık" mesleklerini birer birer yaşadı. Dana gütmek, suculuk, çapa çekiminde atçılık, pamuk toplama, bağ bekçiliği, simitçilik, gazoz sa-

tıcılığı, aklınıza ne gelirse..

Bir kolonya dükkanında çalışırken, köylüsü, şair Yakup'tan Nazım Hikmet'in şiirlerini dinlemişti. Ruhuna sanat büyüünün iksirinin düşmesinde bunun büyük etkisi olduğu anlaşıyor. 1953'te, sonradan ünlü Sürü filminde rol alacak olan Melike Demirağ'ın babasının film şirketinde purşantaj memurluğuna başladığında henüz 16 yaşındaydı. Böylece sonradan dünya çapında ün salacağı sanat alanına ilk adımını atmış oluyordu. "And Film", "Kemal Film", "Dar Film" şirketlerinde çalışırken ufkunun daha da genişlemesini sağlayan ülkenin değişik yerlerini gezme ve tanıma olanağı buldu. Aynı dönemde basın alanına da adım attı, arkadaşlarıyla birlikte "Püret" ve "Doruk" adlı iki sanat dergisi çıkardılar. 17 yaşındayken kitaplığında tam 400 kitap vardı. 1955'te "On Üç" adlı bir dergide yayımlanan "Üç Bilinmeyenli Eşitsizlik Sistemleri" adlı öyküsü ile ilk "rejim suçu" da işlemiş oldu. Lise'den sonra Ankara Hukuk Fakültesi'ne girdi, fakat vazgeçti ve tekrar Adana'daki işine döndü. Sonra İstanbul İktisat Fakültesi'ne girdi.

Artık İstanbul'daydı. Pek çok yönüyle Çukurova'ya benzeyen, pek çok yönüyle de hiç benzemeyen, insan manzaraları ve ilişkileri ile farklılıkları da çok İstanbul'da... Az ötesinde başka dünyaların uzandığı, ülkenin yaşam koşullarından soyut, eli-ayağı düzgün artist ve aktivistlerin sükseyle do-

laştığı "Yeşilçam"da... Yine "menderesçi", "milliyetçi-vatanperver" film şirketinde çalışmaktadır. Fakat 1955'te yazdığı öyküsünde "komünizm propagandası yapmaktan" hüküm giyince, hemen işinden atıldı. İki saat sonra başka bir iş buldu, hem de ülkenin en önemli sinema yönetmenlerinden

Atıf Yılmaz'ın "senaryo yardımcısı" olarak! Bu ilk işinde, ülkenin büyük roman ustası, aynı zamanda hemşehrisi Yaşar Kemal de moral destek olarak 500 lira vermişti. İlk senaryosunu da yine bu iki seçkin sanat ustasıyla birlikte yazdı ve baş rol oyuncusu olarak oynadı. "Alageyik"le başlayan ve "Bu Vatanın Çocukları" ile birden Ye-

şilçam'ın nadide bahçelerini dalgalandıran bu dağ rüzgarı, hemen tüm dikkatleri üstüne çekti. Tabii en çok ta düzenbazların dikkatini!.. Necati Cumalı'nın "Tütün zamanı" romanından yine aynı adla uyarlanan üçüncü filmi tamamlanmak üzereyken, öyküsünden dolayı aldığı mahkûmiyet kesinleşti ve film setinde kollarına kelepçe vurularak Nevşehir hapishanesine götürüldü. Yıl 1961, yani 27 Mayıs "Milli Egemenlik ve Anayasa İnkılabı" yılları.

Nevşehir hapishanesinde 1,5 yıllık cezasını yatarken, sinemaya hazırlıklı ve planlı olarak dönmeye kararlıydı. Hapisha-

Yıl dokuz yaşında ailenin hayat kavgasına ortak olduğunda karşısında iki büyük bela bulunuyordu; kan davası ve yoksulluk.. Bu yüzden ölmü kanıksayan ve her an tetikte duran bir insan olarak büyüdü. Daha o yıllarda bütün "ırgatlık" mesleklerini birer birer yaşadı. Dana gütmek, suculuk, çapa çekiminde atçılık, pamuk toplama, bağ bekçiliği, simitçilik, gazoz satıcılığı, aklınıza ne gelirse..

nede ayrıca, 1972'de Orhan Kemal roman ödülü alacak olan "Boynu Bükük Öldüler" romanını da yazdı. Altı aylık sürgün cezası için Konya'ya verdiler. Anti-komünist, tutucu bir ilde "komünist" damgası yemiş birine ne yakınlık gösterilebilir, ne de iş verilebilirdi. Ama birkaç kabadayı onu yanlarına alıp 6 ay boyunca barınma ve bakımını üstlendiler. Tabii bu kabadayılar, 28 Aralık 1968'de Kadıköy'de kan akıtan, bir nevi Batı ihracatı uyuşturucu mafya kabadayısı, Amerikalı gangster Ralp Gary çizgisinde biçimlenen ve günümüzde her türlü iğrenç işlere bulaşan "Babalar"dan değillerdi, mert, namuslu, cesur, kalleşlik ve tetikçiliği şerefsizlik sayan bileğine sağlam Anadolu çocukları. Yılmaz onlarla tanışıp dost oldu ve çok desteğini gördü. Aynı zamanda bu fırsatı sinema gözüyle değerlendirmeyi de unutmadı. Zaten aşına olduğu kabadayı yaşamı ve jargonu hakkındaki gözlemini zenginleştirdi ve O'na popülarite kazandıran hapisane çıkışında yaptığı "İkisi de Cesurdu" adlı ilk filminin de konusu olduklar.

Cezaevinden çıktıktan sonra Yılmaz'a kimse iş ve rol vermek istemiyordu. Bu kısıpı aşmak için, kapkaççı firmalarla çalışmayı dener ve başardı da. 1964'te 10 film, 1965'te ülkede yapılan 280 küsur filmin 21'ini, 1966'da 13 film, 1964'te 14 film çevirdi. Bu filmlerin yaklaşık yarısının senaryosunu ya tek başına yada birlikte yazdı, bazılarında ise yönetmenlik de yaptı. Atıf Yılmaz'ın yanında başlayan "komple sanatçı" niteliğini bu süreçte iyice pekiştirdi. "Çirkin Kral" filmiyle yeni bir popüler isim kazandığında artık ünlüydü ve kendi filmlerini yapabiliirdi.

1968'de büyük çoğunluğu destansı, sosyal içerikli olan 9 film yaptı. Bunlardan

"Seyit Han", benzerlerinden farklı zengin imaj ve görüntü ustalığının yanı sıra, Yılmaz'ın sinema çizgisinde eski tarz İtalyan western film uslubuyla yeni, nitelikli sinema çizgisi arasında bir geçişi de ifade etmektedir.

Seyit Han filminden sonra askere alındı. Askerlik süresi içinde sanat ve politika üzerine, özellikle marksist teori üzerine araştırmalar yaptı, çok sayıda kitap okudu. Ayrıca bu süreyi senaryo ve öykü yazma ve film çekimi için de fırsat buldukça değerlendirdi. Örneğin "Aç Kurtlar" ve "Bir Çirkin Adam"ı bu sürede çevirdi. Bu dönemdeki 8 filminden 4'ünün senaryosunu, ikisinin de yönetmenliğini yaptı. Ama askerlik dönemi birikimi asıl "Umut"ta ortaya çıkacaktı. Askerlik dönüşü bunu değerlendirdi ve pek çok ödül alan Umut'u gerçekleştirdi.

Yılmaz Umut'tan sonra Acı, Ağıt, Baba gibi ünlü filmlerini yapabilmek için bu dönemde de bir dizi vurdulu-kırdılı filmler yaptı. Fakat sistemli olarak sosyal gerçekçiliğe ve sanatı devrim mücadelesinin hizmetine sunmaya yönelen Yılmaz, yeniden hapisaneye tıkıldı. 12 Mart faşist cuntası, Mayıs 1972'de on binlerce aydın gibi O'nu da gözaltına aldı ve bir hafta sonra serbest bıraktı. Fakat 16 Mart 1972'de "teröristlere yardım yaptığı" iddiasıyla yeniden tutuklandı ve 9 yıl ağır hapis cezasına çarptırıldı. Gerçekten de cuntanın "Balyoz Harekati" sırasında Mahir Çayan ve arkadaşlarını evinde saklayarak kurtarmıştı. Hapishanede yken öykü, roman ve senaryo yazmaya devam etti. 20 Mayıs 1974'te çıkan afla özgürlüğüne kavuşunca, 26 aylık tutsaklığı boyunca tasarladığı planları bir bir uygulamaya girişti. İlk "Zavallılar" ve "Arkadaş" filmlerini ardı ardına yaptıktan sonra Endişe'nin hazırlıklarına geçti. Endişe'nin

çekimini Adana'nın Ceyhan ilçesinde bizzat pamuk işçilerinin içinde ve onların da oyuncu olarak rol aldığı Egenler Çiftliği'nde başladı. Bu kez karşı-devrimcilerin daha acımasız ve doğrudan provokatif müdahaleleriyle karşılaştı. Devletin hakimi provokasyonda bizzat rol almıştı. 13 Eylül 1974'te, yani hapishaneden çıtıktan sadece 3 ay sonra çekimin yapıldığı Yumurtalık ilçesinin bir sahil gazinosunda sanatçılar yorgunluk giderirken, oraya olay çıkartmak üzere gelen ve zil zurna içerek küfür savuran, tutuklama tehdidinde bulunan ve çocuklarının yanında yılmaza fiili saldırıya kalkışan Sefa Mutlu çıkan kavgada silahla öldürüldü. Yılmaz'a 19 yıl ceza verilerek yeniden hapishaneye konuldu. Olayı üstlenen yeğeni Abdullah Pütün ise "adaleti yanıltmaktan" 2 yıl cezaya çarptırıldı, fakat hapishaneden çıkar çıkmaz da faşistler tarafından öldürdü.

Yılmaz Adana, Ankara, Kayseri, İzmit, Bursa, Toptaşı, Bayrampaşa, sonra İmranlı Yarı-açık, oradan İsparta Yarı-açık hapishanesi derken tam 15 hapishaneyi dolaştırdılar. Hapishanelerden, "isyan" yapmaktan dolayı sürülüyordu. Gerçekten de hapishanelerdeki bütün direnişlere katılmaktan hiç bir zaman çekinmedi. Böylesine hareketli ve gerilimli ortamda O, durmadan okuyor, yazıyor, dergi çıkarıyor, senaryolar yazıyor, içerden film çekimlerini yönlendiriyor ve sinema dünyasında şok etkisi yapan Sü-rü gibi filmler yapıyordu.

12 EYLÜL CUNTASI SİNSİ PLANLARINI ALT ÜST EDİYOR

Hapishanede O'nu bir biçimde yok etmek istiyorlardı. 12 Eylül faşist cuntası ül-

kenin yönetimine el koyduktan bir süre sonra 350 jandarmayla bulunduğu İmranlı Yarı-açık hapishanesi basıldı, bütün kitaplarına elkonuldu ve O'nu faşistlerin yoğunlukta bulunduğu Toptaşı hapishanesine koydular. Bazı hapishane yöneticileri, üstten gelme kötü senaryoyu farkettileri için O'nu kabul etmek istemediler, bir süre hastahane tutuktan sonra İsparta Yarı-açık hapishanesine koymak zorunda kaldılar. Fakat bu geçici bir durumdu, ilk fırsatta kapalı bir hapishaneye koymak ve dünyayla bütün ilişkilerini kesmek için senaryolar hazırlıyorlardı. Cuntanın emriyle hakkında yeni iddianameler hazırlanıyor, politik yazılarından ve fimlerinden dolayı yüzlerce yıla varan "bölücülük", "düzeni yıkmak amacıyla örgüt kurmak", "komünizm propagandası" ve daha yığınla suçlamayla mahküm etmek istiyorlardı. Halbuki zaten az kalmış "cezasını" tamamlayıp hapishaneden çıkmak ve ülkesinde yeni eserler yaratmak, hazırladığı yeni projeleri uygulamaya koymak, dışardan yönettiği film çalışmalarının bizzat başına geçerek tamamlamak istiyordu. Çünkü tam da halkın yürekli sanatçılara ihtiyaç duyduğu bir dönemden geçiliyordu. Bu yüzden yoldaşlarının uyarı ve firar tekliflerini sürekli red ediyordu. Nevar ki cunta O'nun için son derece sinsi bir hazırlık yapmaktaydı. Avukatlarından yeni davalar açılacağını öğrenince durumun ciddiyetini hemen fark etti ve firar etmeye karar verdi. Yoldaşlarına "bu işi ben kendim yaparım, siz kendi işinize bakın" dedikten kısa bir süre sonra, 9 Ekim 1981'de firar etti. Kurban Bayramı'nda Muş'ta bulunan annesini "ziyaret" gerekçesiyle yasal izin hakkını kullanarak çıktı. Kendisine ait otomobiliyle Antalya'nın Kaş ilçesine, oradan da tekneyle 4 mil uzaklıktaki Yunan adası Meis'e geçti. Atina'da,

"Yunanistan makamlarından iltica talebinin olmadığını" belirtti ve İsviçre'nin Zürih kentine gitti. Burada hemen Yol filmini 35. Uluslararası Cannes Film Festivali'ne yetiştirmek için çalışmaya girişti. Yorucu ve aralıksız bir çalışmayla bunu başardı.

1982'de Cannes Festivali, tarihinde görülmemiş iki şokla çalkalandı: Biri, Yunan sanatçı Costa-Gavras'ın "Missing" (Kayıp) filmiyle Altın Palmiye'yi paylaşan Yol filminin olağanüstü etkisi, diğeri ise, firarından beri altı ay geçmesine karşın hala izine rastlanmayan Yılmaz Güney'in birden Cannes'te ortaya çıkması oldu!..

Bütün basın yayın kuruluşları Yılmaz Güney'den ve Cannes'de bomba etkisi yapan Yol filminden söz ediyorlardı.

Cunta hemen harekete geçti ve O'nun iadesi için diplomatik baskı yapmaya başladı. Tam bir diplomatik kriz başgöstermişti. Fransız hükümeti "sınır dışı" kararını bildiriyor, İngiliz hükümeti "Firar bir kaatili ülkesine sokmayacağını" açıklıyor, bazı ülkeler ise O'nu konuk etmekten onur duyacaklarını çıtlatıyorlardı. Öte yanda Yol filminin yarattığı heyecanla film üzerinde görüşmek, konuşmak ve randevu almak için birbirini çiğneyen gazeteciler, ilgililer ve meraklılar... Sonunda Fransız hükümeti, sınır dışı kararını geri alıp "Yılmaz Güney gibi bir insanı ülkesine kabul etmekten onur duyacağını" açıkladı ve gerilimin bu yanı şimdilik dinmiş oldu.

Yılmaz, çok sevdiği ülkesinden ayrılmak zorunda kaldığı için derin bir üzüntü içindedir. Geride faşist cuntanın zulmü altında inleyen halkı için yüreği burkuluyor, sürekli onlar için neler yapabileceğini düşünüyor. Yüreği hücrede, hapisane avlusunda, sorgularda, işkencelerde, açlık grevlerinde, mahkeme salonlarında, dağda, sokakta, fabrikada, tarlada kalmıştı... Duvar filminde halkına karşı sanatçı sorumluluğunu yerine getirirken, bir yandan da cunta karşıtı yürüyüşlere, toplantılara katılıyor, yürütülen kampanyalarda görevler alıyordu.

Ocak 1983'te TC. vatandaşlığından çıkartıldı ve 160 film kopyası da yok edildi. Bu arada dünya sine-

Yılmaz, Umut'tan sonra Acı, Ağıt, Baba gibi ünlü filmlerini yapabilmek için bu dönemde de bir dizi vurdu-kırdılı filmler yaptı. Fakat sistemli olarak sosyal gerçekçiliğe ve sanatı devrim mücadelesinin hizmetine sunmaya yönelik Yılmaz, yeniden hapse haneye tıkıldı. 12 Mart faşist cuntası, Mayıs 1972'de on binlerce aydın gibi O'nu da gözaltına aldı ve bir hafta sonra serbest bıraktı. Fakat 16 Mart 1972'de "teröristlere yardım yaptığı" iddiasıyla yeniden tutuklandı ve 9 yıl ağır hapis cezasına çarptırıldı. Gerçekten de cuntanın "Balyoz Harekatı" sırasında Mahir Çayan ve arkadaşlarını evinde saklayarak kurtarmıştı.

Hapishanedeyken öykü, roman ve senaryo yazmaya devam etti

ma sanatçılarıyla görüşüyor, yeni film projeleri üzerinde planlar yapıyordu. Fakat talih düzgün gitmedi. Hapishanede başlayan mide ağrısı dayanılmaz bir hal aldı. Paris Uluslararası Üniversite Hastanesi'nde ameliyatını yapan ünlü Fransız operatörü eşi Fatoş'a, O'nun kansere yakalandığını ve ancak bir yıl daha yaşayabileceğini söylediğinde herkes şok olmuştu. Ama O, "biz demir parmaklıkları delip çıkarak hayata uzandık, bunu da yeneriz ciğerim" diyerek çevresine moral vermekten geri durmadı ve sahiden bunu da yeneceğine inanıyordu.

Fakat 21 Nisan 1984'te Paris Bastille Meydanı'ndan başlamak üzere Strasburga kadar devam eden 20 günlük Uzun Yürüyüş, O'nun son eylemi oldu. Hapishanelerdeki ölüm orucunu desteklemek için yoldaşlarıyla kolkola ilk beş kilometresini yürüdüğünde ölümüne sadece dört ay kalmıştı. 9 Eylül 1984'te tedavi gördüğü hastanede, "Çok üşüyorum beni komünarların battaniyesine sarın" dedikten kısa bir süre sonra hayata veda etti. 13 Eylül'de naaşı komünükülerin battaniyesine sarılarak kendi vasiyeti üzerine Paris Komün Mezarlığı'na, yani Pere Lachaise mezarlığına gömüldü ve şimdi orada yatıyor.

1987'den başlamak üzere "Yılmaz Güney'e Özgürlük" ve "Anıt Kampanyası" sonucunda "ölümsüzlük" anlamına gelen anıt mezarı yapıldı. 1871'de katledilen Fransız komünarlarının toplu olarak gömüldüğü alan, Yılmaz'ın anıt mezarının az ilerisinde. Buranın az yukarısında 95'nci paftada Enternasyonal Marşı'nın şairi Eugen Pottier gösterişsiz, zor farkedilir mezarında O'na komşuluk ediyor.

ZORLUKLARLA KUŞATI-

LMIŞ "İNSANİ ÖZ"ÜN DEVRİM- Cİ YARATICILIĞI

Bugünkü dünya, insani özün bütün devrimlerinde olduğu gibi, sanatsal yaratım için de zorluklarla doludur. Bu zorluklar bizimki gibi ülkelerde büsbütün ağırlaşır ve dolaysız bir biçim alır. Böyle koşullarda insani özün ancak çok dinamik ve dövüşken biçimleri ileri atılıp yaşayabiliyor ve büyük sanat eserleri yaratabiliyorlar. Kuşkusuz ülkenin zorluklarla dolu şartları bütün sanatçılar için geçerlidir. Fakat bazıları için daha özgün, daha acımasız, daha yıkıcı oluyorlar. Pekçok sanatçıyı yıldırان, kendini yenilemesini önleyen ve sonunda pes ettiren bu koşullardır. Fakat "yıkıcı koşullar" herkes için yıkıcı olamayabilirler, tersine yaratıcı kabiliyeti büsbütün körükleyen bir rol da oynayabiliyorlar. Sağlam insani özün çelikleşmesi, devrimleşmesi diyebiliriz buna... Yukarıdaki kısa otobiyografik özetlemede Yılmaz'ın bu kategoriye girdiği tartışma götürmez. Yılmaz her şeyden önce yoksul köylü, yarı-proleter bir aileden gelir ve üstelik Zaza'dır. Yoksul köylü, yarı-proleter koşulların, proleter koşullardan daha ağır olduğu bilinir. Bu koşullar, bugünkü arabesk kültürü yaratan koşullardır. Sanatçıyı ideolojik, siyasi ve ekonomik olarak kuşatan bu koşullardan sıyrılıp çıkabilmek ve devrimci eserler yaratabilmek her baba-yiğidin harcı değil. Çünkü paranız yok, sizi destekleyen kimse yok, geleneksel kültür ve dinsel alışkanlıkların baskısı altındasınız, eğitimsiz bir aileden geliyorsunuz ve kendinizi eğitime şansınız yok denecek kadar sınırlıdır. Üstelik sanatsal eylemine kesinlikle hemen "komünist/yıkıcı/bölücü"

damgası vurulacağı belli emekçi bir sınıfa ve ezilen bir ulusa mensupsunuz. Tabii, kendi kimliğinizi inkar etmezseniz, kendinize, kendi sınıfınıza, kendi etnik kökeninize, yani içinde yaşadığınız toplumsal gerçeğe yabancılaşmaz ve verili koşulların insani özünü silip bir başka insana, düzenin kendine uydurduğu bir insana dönüşmemişseniz, dönmek istemiyorsanız, bütün bunlar sizi kuşatacak ve yaratıcı kabiliyetinizi engelleyecektir.

Engellemiştir de... Bütün bunların hepsi Yılmaz için fazlasıyla geçerlidir. Yılmaz, henüz çok toy bir genç iken bunlarla karşılaştı. Bu erken karşılaşma biraz da kendi özgün kişiliğiyle ilgilidir. Bu kişilik, ruhunda devrimci fırtınalar barındıran, yürekli, isyankar, direnişçi, istikrarlı-disiplinli ve aynı zamanda zeki kişiliktir. Yılmaz'ın bu kişiliğini yaşamının bütün evrelerinde tesbit etmek mümkün. 15-16 yaşlarında Yenice köyündeki yarı-proleter kırsaldöngülü yaşama isyan (veda) ederken, Adana'nın lümpenleştirici ortamına kendini kaptırmadan zorluklara karşı direniş içinde kendi kişiliğini yeniden üretti ve her defasında büyük bir disiplinle yeniledi. 18 yaşında yazdığı ve kendisinin ilk mahkûmiyetine neden olan "Üç Bilinmeyenli Eşitsizlik Sistemleri" öyküsü, aslında yaşamındaki bu dönüm noktasını ifade eder. Sanatsal etkinliğin bu ilk mahsumane kısacık denemesinde sistemin gerici gerçekliğinin acımasızlığıyla karşılaşan Yılmaz, gerçekten aynı eserde sahip bulunduğu, mücadelede kendisine büyük olanak ve esneklik sağlayan sanatçı kişiliğinin yaratıcı ve çok boyutlu özelliği ve sinemaya olan eğilimi ile de dikkati çeker. Film dağıtımcılığı (pursantajcılık) işinde çalışması belki tesadüftür, ama sanatsal etkinlik türü olarak sine-

mayı seçmesi pek tesadüfe benzemiyor. Sayısız dramatik Anadolu gerçeği kare kare, resim resim onun kafasındadır. Yüreğinde ve kafasında büyük fırtınalar estiren bu görüntülerden memnun değil, eleştirmek ve onlardan insanca bir hayat yaratmak istemektedir. Şiir, roman ve öykülerle bunu tam ve istediği gibi yapamayacağını düşünür. Ayrıca pursantajcılık döneminde sinemanın toplumsal etkisini çok iyi kavradığı da bellidir. Söz ve yazı sanki ona biraz "soyut" gelmektedir, o gerçek sesler, hareketler ve görüntülerle konuşmak ister. Bu tercihte Yılmaz'ın son derece özgün gerçekçi tutumunun da rolü var. Böylece şiir ve edebiyat yeteneğini sinema içinde yeniden konumlandırırken, koşullara başkaldırma ve direnişte onları da en iyi biçimde kullandığını ve geliştirdiğini gösteriyor. Yazı yazma, dergi yayımlama engelleriyle karşılaşınca sinemaya yöneldi, sinemadan koparılıp hapis haneye konulunca direnişini romanlar, öyküler, senaryolar yazarak sürdürdü. Tabii bu süreçte yeni yeni olanaklar denediğini ve kullandığını da görüyoruz. Örneğin içerden sinema yönetmenliği herhalde sanat tarihinin kaydedeceği ilginç bir denemedir. Yılmaz bunu yeterince başarmadığını düşünmektedir. Bize kalırsa hiçte başarısız sayılmaz. Setten, kameradan, ışıktan, oyuncularından ve çekim mekanlarından uzak, ayrıntılı senaryo yazılarıyla, çok sayıda ses bandı ve fotoğraf görüntüleriyle yönetmen, kameraman ve oyuncularını tasarladığı havaya sokmasıyla en azından Sürü'de bunu da başardığı söylenebilir. Yine koşulların zorlaması sonucu geliştirdiği ve adeta filmi yeniden yaratan montaj ustalığı da kaydedilmeye değerdir. Montajda filmi korkmadan kesip biçen ve sağlığa kavuşturan bir cerraha benzemektedir. Eline makası aldığı zaman hayatın basit kopyacı-

lığıyla gerçekçi sanat eserinin farkını, ortaya çıkan sonuçtan görmek insana büyük bir haz ve heyecan verir.

Her halükârda bir sanatçının en etkili silahı olan sanat silahıyla direnişin bir yolunu bulan ve silahını en iyi biçimde kullanan Yılmaz, temasa geldiği her durumu sinema konusu yapmaktaki yaratıcılığı da ilginçtir. O, konu bulmakta sıkıntı çekmez, yaşayan toplumun zengin, renkli, hareketli akışını izlerken, birden elverişli bir yerde işe karışır ve hayatın akışı içinde eserini yaratır. Bu, onun geçmişteki bir yaşamı değil şimdiki yaşamı, geçmişteki düşmanlarla değil şimdiki düşmanlarla dövüşmeyi önemsendiğini, spekülâtif, hayali, tasarlanmış gerçeklerle değil yaşadığı gerçeklerle, "bizzat burnumuzun dibindeki" gerçeklerle ilgilenme tercihindendir. Kuşkusuz her sanatçı az çok insanlık tarihini, sanat tarihini, insanlığın genel ideolojik, politik, ekonomik yönelimlerini bilmelidir. Kendi ülkesinin tarihini, önemli olaylarını, sanat tarihini, ideolojik, politik, ekonomik yönelimlerini ise daha çok bilmelidir. Yerine göre onları sanat eserlerinde de kullanmalıdır. Fakat bir sanatçının asıl ilgisi tarihi olaylarla değil, aktuel yaşamla, onun tanıklığı, eleştirisi ve yeniden yaratımıyla ilgili olmalıdır. Esasen sanatçının yaratıcılığını gerçekleştireceği sahne aktarılan hayat (tarih) değil, toplumların dolaysız hayatı, bizzat yaşadığımız hayatdır. Yılmaz bunu esas alırken sanatın toplumsal dönüşümdeki rolünü ne denli sağlam kavradığını da gösteriyor. Kuşkusuz o "Kozanoğlu" gibi tarihi halk kahramanlarını da oynadı, ama kendi iradesiyle yaptığı daha sonraki eserlerinde kendi tercihini özgürce uyguladı ve asıl başarısı da onlarda ortaya çıktı. Onun olayları yaşadığımız olaylar, kahramanları da bil-

diğimiz bugünkü insanlar. Geçmiş eleştirmek çok fazla yürekli olmayı gerektirmez, ama yaşanan gerçekleri eleştirmek, yaşayan düşmanlarla uğraşmak, yaşayan emekçileri, ezilenleri uyarmak hem zordur ve hem de son derece tehlikelidir. Yani tam Yılmaz'a göre bir iş, gerçek militan devrimci sanatçıya göre bir iş, sanatı devrim ve halk için kavrayanlara göre bir iş!.. "İkisi De Cesurdu" filmini Konya'da sürgündeyken, tutucu ortamda kendisine sahip çıkan iki kabadayının yaşamından hareket ederek yaptı. "Soba, Pencere Camı ve İki Ekmek İstiyoruz" romanını, Ankara Kapalı Cezaevi'nde yaşıdığı ve içinde yer aldığı bir direnişten hareketle yazdı. "Umut" filminde esin kaynağı aslında kendi babasıdır. Arkadaş, Duvar, Yol, Endişe ve daha bir dizisi böyledir. O daima "en iyi bildiği şeyler" üzerine sanat eserlerini yaptı. En iyi bildiği şeyler, Adana tarım işçilerinin yaşamıdır, Kürt köylüsünün yaşamıdır, Türkiye-Kuzey Kürdistan hapishanelerinin yaşamıdır, ülkenin devrimci siyasi kadrolarının, aydın ve sanatçı insanların, gençlerinin, kadınlarının yaşamıdır.

Yılmaz Güney'in zorluklara karşı mücadeleye uyguladığı taktikler de anılmaya değerdir. Her mücadeleye az çok bir hazırlıkla girer ve kesinlikle kuşatmaya boyun eğmez. "Komünist" bir "sabıkalı" olarak Nevşehir hapishanesinden çıkınca kimse filminde ona iş vermedi. Tahmin ettiği bu duruma karşılık cezaevi ve sürgündeyken tasarladığı planı yürürlüğe soktu. Maddi ve manevi olarak sömürülme pahasına kapı kaçtı film şirketleriyle iş yapmaya karar verdi. Bu filmlerle popülerite kazanmak istediği için içeriğine çok fazla önem vermedi. Çünkü önemli olan kuşatmayı yarmak, asıl kendi filmlerini yapabilmenin koşulla-

rını yaratmaktı. Bu yüzden Atıf Yılmaz'la başladığı filmlerin içeriğinde bir gerileme göze çarpar. Çoğu İtalyan Western ve Amerikan Texas film örneklerinin "Marmara Hasan" gibi yerli biçimleri veya "On Korkusuz Adam", "Dağların Oğlu", "Bin Defa Ölürüm" gibi tamamen yabancı filmlerin yerli uyarlaması olan filmlerde oynadı. Sonunda amacına ulaştı ve kendi sinema anlayışını uygulamaya koyuldu.

Fakat yine de bir problem vardı, istediği başarıyı yakalayamıyordu. 12 Mart sürecinde bunun ideolojik, politik yetersizliğe dayandığını farkettiler ve kendisini bu yönde eğitmeye ağırlık verdi. Burada onun sanatçı sorumluluğunun bir başka önemli yönünü yakalıyoruz. Yılmaz sürekli kendisini yenileyen, kendi kendisiyle yarışan, her eserinde kendisini yeniden yaratan bir insandır. 1974'te hapishaneden ikinci kez çıktığında hayli bilinçlenmişti, fakat gerçek proleter partiyle ilişkisi daha sonra gerçekleşti. Bu sürecin aynı zamanda Yılmaz'ın sinema hayatının doruk noktası olması da raslantı değil. Devrimci sanatçı, proletaryanın ideolojik ve politik ekseninde etkinlik göstermeye başladığı zaman, karşı konulmaz bir güç haline geliyor. Çünkü daha dolaysız evrensel bir nitelik kazanıyor ve gerçek anlamda bir dünya sanatçısı oluyor. Yılmaz'ın, talihsiz ölümle kesintiye uğrayan hayatının gerçek çizgisi ve niteliği buydu. Ve onun yapmak istediği asıl sinema, genç sinemacılarımıza bir vasiyet ve aynı zamanda bir görev olarak kaldı. Umuyoruz ki, sanatçılarımız onun eserlerini dikkatle inceleyecek ve ülke sinemasının bu doruk noktasını kaldığı yerden devam ettireceklerdir.

O'nun Nanterre Tiyatro Okulu'nda "Sanat Üzerine Gelişigüzel Düşünceler" adı

altında, gerçekten de "gelişigüzel" yaptığı konuşmayı, genç sinemacılarımız için aktarmak istiyoruz:

"Sanat, Sinema, Oyunculuk ve Yönetmenlik Üzerine Gelişigüzel Düşünceler" diyeceğim konuşmalarım. Çünkü hiç bir konuda tam anlamıyla sistemleşmiş sonuçlara varmış değilim. Çünkü hayat ve onun çeşitli ürünleri, hiçbir teorik kalıp ve şemanın içine sığmayacak kadar geniş, hareketli ve değişkendir. Ancak genel olarak sanat, özel olarak sinemaya nasıl yaklaştığım, oyuncu-yönetmen, yönetmen-çevre, çevre-oyuncu ilişkilerini nasıl ele aldığım, yöntem anlayışım tartışılabilir. Bugüne kadar yaptıklarım, esas olarak kendi deneyimlerime, kişisel teorik-pratik tespitlerime dayanıyor. Deneylerin ve bilgilerin başkalarına aktarımı, çalışma ve kavrayış ufkumuzu genişletir. Bu anlamda, umarım ki, konuşmalarım sizlere yararlı olur.

Sanat, bir çeşit yabancılaştırma eylemidir. Kökünü hayattan, gücünü ve etkinliğini ise hayattan hesap sormaktan, meydan okumaktan alır..

Bana göre sanat, insanın, kendi dışındaki nesnel ve öznel şeylerle, kavrayabildiği oranda başkalarınca yaratılmış, duygular, düşünceler, tutkular ve değişik ilişkiler bütünüyle arasındaki ilişkinin özel bir biçimidir. Ayrıca sanat ve sanatçılık toplumsal işbölümünün bir biçimidir. Bir doktor, bir mühendis, bir işçi gibi.

İnsan, doğayla ilişkisinde, onu değiştirmeye çalışarak işe başlamıştır. İnsanın doğaya egemen olma gizi burada saklıdır:

Değiştirmek için bilinçli müdahale. Sanat için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Değiştirilmeden kullanılan, yani insan emeğinin katılmadığı hiçbir şey nasıl meta değilse, hayattan aktarılan ve fakat değiştirilmeden

sunulan hiçbir "sanatsal" eylem de sanat ve sanat eseri değildir. Sanat, başkalarınca yaşanmış, yaratılmış duyguların, tutkuların, acı ve sevinçlerin, bir başkasınca, yani sanatçı aracılığı ile yeniden yaratılarak, kendi öz gerçeğinden ve kimliğinden kopartılması ve yeni bir kimliğe, yeni bir gerçekliğe kavuşturulması, yani yabancılaştırılması eylemidir.

Örneğin doğal yaşam içinde yağmur, rüzgar, toprak kayması, erime vb. etkenlerle biçim değiştirmiş doğa harikaları vardır. Heykele benzeyen kayalar, yataklarını değiştiren ve hayranlık yaratan görünümler çizen ırmaklar, çağılayanlar, yıllarca uğradığı değişikliklerle çarpıcı özelliklere sahip ağaç kökleri vardır. Bunların hiçbirisi sanat eseri değildir...

Tesadüflerin yarattığı sanat olamaz; sanat, bilinçli müdahalenin, yeniden yaratmanın, heyecanın, tutkunun sonucu vardır. En etkin toplumsal ya da bireysel olayları kendi gerçekliği ve kendi bütünlüğü içinde aktarmak da, onun sanat eseri olması için yeterli değildir. Belgesel çalışma ile sanatsal çalışma ayrı iki şeydir. Sanatçıya, "sanatçı" sıfatını kazandıran şey, onun bilinçli sanatsal eylemi ve yarattığı şeye kattığı büyüdür. Bir anlamda, hayatın sihirini, gizini, hayatın içinde saklı olup da herkesin göremediği şeyi yakalamadan ve onu yeni bir biçimde yaratmadan sanatçı olunamaz. Çünkü sanatçılık bir teknik sorun değildir.

Sanatçılık bir tutku, delice heyecan, bilinçli eylem, kararlı çalışma ve toplumun resmi anlayışına, ideolojik kalıplarına, geleneksel tanımlarına meydan okuma işidir. Her sanatın ve her sanatçının kendine özgü teknik ve çalışma yöntemi, onun yaratıcılığının sadece araçlarıdır.

Sanatçı bir yaratıcıdır ve ürünlerini ya-

ratırken, bir yanıyla tükenir, bir yanıyla da kendini yeniden yaratır. Kendini yeniden yaratmak, kendini aşmak, kendini boyutlandırmak demektir. Kendisiyle, toplumla özdeşleşen bir sanatçı kendisini yeniden yaratamaz, tükenir. Sanatçı, aynı zamanda, toplumdaki çeşitli sorunların, arayışların da sözcüsüdür. Bu anlamda cesaret ve kararlılık, sanatçının kişiliğini belirleyen belli başlı öğelerden ikisidir.

Bazı sanatçılar, kendilerini yeniden ve yeniden yaratamazlar. Kendilerini belli sınırlar içinde tekrarlarlar. Kendini aşamayan sanatçıyı bekleyen tehlike esnafıktır.

KENDİNİ, İNSANI, TOPLUMU VE BİR BÜTÜN OLARAK DÜNYAYI TANIMANIN VE DEĞİŞTİRMENİN BİR ARACI OLARAK SANAT

Sanatın ve sanatçının kaynağı yaşadığımız hayattır. Ancak sanatçı yalnızca kendi yaşamı ile yaratıcılığını sınırlayamaz. O, hayatı gözlemeli, ona tanıklık etmelidir. Kitap, sinema, gezi, insan ilişkileri ile dolaylı bilgiler edinmelidir. Toplumsal, siyasal hayatın çalkantıları, ahlaki sarsıntılar, umutsuzluk, hayal kırıklığı, özlem vb. onun için hammaddeledir. Bu hammadde-lerin sanatsal bir değere kavuşması için, sanatsal eylemin ateşinden geçmesi, özüne uygun biçim bulması gerekir.

Sanatçı, kendi içindeki ve kendi dışındaki ilişkiler, duygular bütününi yeniden üreten insandır dedik. İşte bu noktada, bilinçli seçim, bilinçli eylem, siyasal-ideolojik doğruluk, sanatçının hem kişiliğini belirler, hem de onun kişiliğine ve sanatına damgasını vurur. Sanatçıların ilgi alanları

ile, onların özel sosyal-siyasal konumları, yetiştirme koşulları arasında kopmaz bir bağ vardır. Bu anlamda, her bireysel eylem, aynı zamanda siyasal ve ideolojik bir tavidir. Her sanatsal eylem de siyasal-ideolojik bir tavidir. Bu anlamda sanat, içeriği ne olursa olsun, siyasal bir eylem aracıdır. Sanat eserine niteliğini veren öz, yaratıcısının taşıdığı ve eserine yansıttığı dünya görüşüdür. Burada, sanatın siyasal işlevini tartışmayacağımız için, bu konuyu geçiyorum.

KENDİNİ TANIMANIN BİR ARACI OLARAK SANAT

Sanat geniş bir kavramdır ve birçok sanat dalını kapsamına alır. Soruna geniş açıdan değil, sadece sinema sanatı açısından yaklaşacağım. Ve giderek konuşmalarımı oyunculuk, oyuncu-yönetmen ilişkileri üzerinde yoğunlaştıracam. Oyunun ve oyuncunun yararlanacağı kaynaklar ve malzemeler üzerinde duracağım.

Sinema sanatı, çağımızın en etkin ve en güçlü sanatıdır... Kitlelerle ilişkisinin gücü, onun üzerinde sermaye ve devlet denetimi olağanüstü boyutlara ulaşmıştır. Diğer sanat dallarıyla kıyaslandığında, özgürlüğü en çok kısıtlanan, sermayeye en çok bağımlı olanıdır. Yine de, onunla çok etkili şeyler yapılabilir. Çünkü sermaye, kendisine kazanç sağlayan her şeye kapılarını açar. Bir anlamda, sermayenin belirli kuralları yoktur. Onun tek kuralı, daha çok kazanmaktır.

Yönetmen, hem tek başına yaratıcı, hem de, yaratıcıların yöneticisidir. O, bir çeşit orkestra şefidir aynı zamanda. Bu anlamda tasarımlarını en ince noktasına kadar bilmek, yaratıcılarını iyi tanımak, onlarla kullanacağı malzemeler arasındanki ilişkiyi ayırtlarıyla bilmek zorundadır. Kendini tanıma

ve derinleştirme işlemi, yönetmenin kendi dışındakilerle ilişkilerinde önemli bir rol oynar. Kendini tanımayan yönetmen, çevresini tanımakta da zorluk çeker. Kendini tanımak, kendi yeteneğini, sınırlarını, bilgilerini, deneyimlerini tanımak demektir. Kendini tanıma olgusunu oyuncu üzerinde açıklamaya çalışırsak, belki düşüncelerim ve neyi anlatmak istediğim daha da açıklık kazanacaktır.

Bir oyuncu kendisini nasıl tanımalı ve kendi sınırlarını nasıl aşmalıdır?

a) Oyuncunun fiziği, onun kaba biçimidir.

Bir oyuncu, herşeyden önce fiziği ile sınırlıdır. Bu nedenle bir oyuncu, herşeyden önce fiziğini iyi tanımalı ve fiziğine egemen olmalı, onu denetim altında tutabilmelidir. Oyuncunun bedeni, yüzü, kolları oyuncunun silahlarıdır. Bu silahları, hem fiziki sağlığa, hem bilinçsel sağlığa kavuşturmalıdır. Bu anlamda, oyuncu genel olarak kendini eğitirken, organ ve duyularını da eğitmelidir.

Birkaç basit örnek verelim:

İnsanlar, hangi işte çalışıyorlarsa, bedenleri, duruşları, tavırları, bilinçleri esas olarak o iş tarafından belirlenir. Sürekli aynı işi yapmak, insanın yüzünü de biçimler. Bir gardiyan ile bir tezgahkar birbirlerinden farklı biçimlere sahiptirler. Bir gangaster ile bir papaz, hiçbir şeyleri ile birbirlerine benzemezler. Özel bir iş bölümünün bir unsuru olan oyuncu da, kendi işi tarafından biçimlenir. O, kendisini hem gardiyan, hem tezgahkar, hem gangaster, hem papaz olabilecek yumuşaklık ve seneklikte tutmalıdır. Kendi fiziğini tanıyan oyuncu, karşılaştığı rolleri canlandırırken, ona yönetmeni rol gösterecektir. Ancak yönetmen ne denli başarılı olursa olsun, ona yardımcı olmanın temel koşulu, canlandırma-

çağı tipleri tanımak, incelemek olacaktır...

Tipi incelemek, onu belirleyen, diğerlerinden ayıran ana noktaları bulmak ve bu temelde ayrıntılara inmek demektir. Duruş, oturuş, el ve kolların hareket biçimi, gözlerin durumu ve yüzün aldığı biçimler, konuşma ile diğer organlar arasındaki ilişki, sesin ve sessizliğin kullanılışı vb. bütün bunlar dış görünümelerdir. Ancak, oyunda bütünlük sağlamak için, bu biçime can veren özü bulmak ve yaşamak gerekir. Bir oyuncunun, oyunu aşabilmesi, ancak oyunu yaşama düzeyine yükseltmesi ile mümkündür. Yaşayabilmek zordur ve fakat başarı için zorunludur. Oyunun sürekliliğini sağlamak için oyuncu, özel hayatını silmeli ve rolünü hayatında yaşmalıdır. Oyuncunun fiziki davranışlarıyla psikolojik konumu uyum içinde olmalıdır.

b) Oyuncunun organlarına egemen olması ve dilediği gibi kullanması.

Oyuncu, organlarına egemen olmalıdır ki, onu değişen durumlara göre yönlendirebilsin. Değişik duyguları tanımadan, onların organlara nasıl yansıdığını bilmeden, organlarımızı kullanamayız. Örneğin, korku, sevinç, endişe, heyecan çeşitli dozları olan kavramlardır. Ölüm korkusu ile polise yakalanma korkusu, ikisi de korkudur. Ama aralarında farklar vardır. Bu ikisi arasındaki farkı bilmek, fiziğimizi farklı biçimde yönlendirmeyi emreder. Duyguları tanımak, o ruh haline girmeyi ve fiziğimizi etkilemeyi kolaylaştırır. Tanımadığımız duyguları teorik arayışlarla bulmaya çalışırız. Teorik arayış, bilimsel araştırmayı gerekli kılar.

Hayatında hiç genelev kadını görmemiş bir kadın oyuncu, hayatında hiç psikopat görmemiş bir erkek oyuncu, bu tipleri nasıl oynar? İşte burada yönetmen devreye girer ve duyguları, davranışları, somut davranış-

larla almasının yolunu bulur. Ki, o gerçekliği tanıyorsa.

Bir yaratıcı olarak yönetmen:

Her şeyin bir biçimi olduğu gibi, duyguların, heyecanların da insan bedenine, organlarına yansımasının biçimleri vardır. Yönetmen, hayata tanıklığı sürecinde, değişik acılar, sevinçler, kaygılar, korkular görmüşse, gördüğü değişik duyguların yüze, ele, bedene nasıl yansıdığını ve biçimlendiğini kavramışsa, günün birinde bu duyguları yeniden üretebilir ve biçimlenmelerini sağlar. Oyuncunun en önemli bölgesi yüzüdür ve özellikle gözleriyle ağızdır. Duyguları ifadede iki temel araç... Ağız ile göz arasında mantıklı bir ilişki vardır.

Yönetmen oyuncu ile ilişkisinde, oyuncunun niteliği, yeteneği, deneyimi, önemli bir rol oynar. Eğer oyuncu, profesyonel bir oyuncu ise, yönetmenin onunla ilişkileri, profesyonel olmayan, ya da deneyimli olmayan oyuncu ilişkilerinden farklıdır. Yönetmenin oyuncusundan başarılı bir sonuç alabilmesi için, onu çok iyi ayrıntılarıyla tanıması gerekir. Oyuncusunu derinliğine tanımayan bir yönetmen, ondan iyi sonuçlar alamaz. Oyuncuyu tanıma, onun zayıf, aksayan yanlarını da tanımaktır. Oyuncuyu iyi tanımak, onu nasıl yöneteceğini bilmesine yardım eder.

Yönetmen oyuncusunu yönlendirirken, ikili bir yol izlemelidir.

Birincisi, onu sürekli rolüne yatkın bir atmosfer içinde tutmalı. İkincisi, sette ayrıntılı yönetim.

Eğer yönetmen, oyuncusunu, hayatın gerçekliğinden koparmazsa, onu, rolüne yaraşır hale sokmazsa, başarılı sonuç alamaz. Oyuncu kendi hayatını, kişiliğini unutmamalı, rolünün kişiliğini yaşamalıdır.

Burada belirleyici rol yönetmene, onun oluşturacağı ilişkilere, yaratacağı atmosfere düşer. Bu anlamda otoritesi olmayan, bürokrat karakterli, kişiliği silik bir yönetmen bu işleri başaramaz. Gerçek bir yönetmen, otoriter, güçlü ve deli olmalıdır... O bir çılgındır, o bir tutku simgesidir, o bir güven ve inanç anahtarıdır. O, kendine sonsuz bir güven duyan ve gerektiğinde, hayatın, oyuncuların, yeni ilişkilerin getirdiği gelişmeleri hesaba katarak, her şeyi yeniden ele alabilen ve biçimleyen biri olmalıdır. Yönetmen bir yaratıcı olarak, eserinin tanrısıdır.

YILMAZ'IN ÜLKENİN KÜLTÜR VE SANAT HAYATI- NA KATTIĞI ZENGİNLİK MEDYA DEVLERİNİN KÜÇÜK KUŞLARINI AŞAĞILIK KOMP- LEKSİNE DÜŞÜRÜYOR!

Yılmaz Güney 1958'den öldüğü 9 Eylül 1984'e kadar 26 yılda 111 film yaptı. Bunların çoğunun senaryosunu yazdı ve bazılarının da rejisörlüğünü yaptı. Filmleri ulusal ve uluslararası 32 ödül aldı. Bunların bazıları, örneğin Altın Palmiye, Altın Leopar, Altın Portakal, Altın Koza gibi ödüllerdendir ve sinema dalında erişilmesi kolay olmayan büyük bir başarıyı ifade ediyorlar. Üstelik bu 26 yılın en verimli dönemine raslayan 12 yılı hapisanelerde geçti Yılmaz'ın. Aynı süre içinde yazın alanında da önemli başarılarla imza attı. Oğluma Hikayeler, Salpa, Sanık, Hücrem adlı öykü kitapları, "Soba, Pencere ve İki Ekmek İstiyoruz" ile "Boynu Bükük Öldüler" adlı iki de roman

yazdı. Boynu Bükük Öldüler adlı romanı 1972'de Orhan Kemal Roman Ödülü aldı. Bunların tümü "fildişi kulelerinde" veya düzenin sunduğu bol olanaklar içinde değil, her yandan kuşatılmış hapisane koşullarında yazdı!

Günümüzde bile pek çok sanat olayı ve tartışma O'nun ismi etrafında ortaya çıkmaktadır. Ankara'da yapılan Dokuzuncu Ulusal Belgesel Film Yarışması'nda "Çirkin Kral" yapıtıyla Musa Çözen birinciliğe layık görüldü. Can Dündar ve daha başkaları tarafından yapılan Güney belgeselleri büyük yankı uyandırdı. 1985'te Hindistan'ın "Pencap Sanat Festivali"nde, bu ülkenin "Yılmaz Güneyi" diye tanınan ünlü tiyatro sanatçısı Gursharan Sing, Yılmaz için özel bir bölüm hazırlamıştı ve büyük bir övgüyle söz ediliyordu. 1987'de yönetmen Claude Weisz'in "Ona Çirkin Kral Derlerdi" belgeseli büyük seyirci kitlesi ile buluşmuştu. Sinema alanında dünyaca ün kazanmış Elia Kazan, Marlon Brando vb. Türkiye'den söz ederken Yılmaz'ı anmadan geçemezlerdi. 2003 Cannes Film Festivali'nde en iyi erkek oyuncu ödülü kazanan "Uzak" filminin yönetmeni Nuri Bilge Ceylan, ödül töreni'nde şöyle konuşmuştu:

"Ödülü, 21 yıl önce burada Altın Palmiye ödülü alan, Fransa'da yaşamını yitiren Yılmaz Güney'e ithaf ediyorum."

Tabii kendi ülkesinde egemenlerin utanç verici ilgisini de unutmamalı. Halkın Yılmaz'ı sevdiği kadar, onlar da nefret ediyorlar. Bu Yılmaz'ın bilerek, isteyerek, sanat yoluyla ve yaşam tarzı aracılığıyla sağladığı bir durumdu ve onun sınıfsal duruştaki sağlamlığını kanıtlıyor. Çünkü Yılmaz halkını sevdiği ölçüde, onları ezen, sömüren, emperyalizme onursuzca yaltaklananlardan da nefret ederdi. İmranlı Yarı-açık

hapishanesindeyken, Maoist partinin Konferans tartışmalarını izlemek istemişti. Onunla ilgilenmeyi Süleyman Cihan üstlenmişti. Her görüşmede "Ne istersiniz?" sorusuna hep, "İşçi kalabalıklarını özlüyorum, burada halkın kokusuna hasret kaldım" derdi. Otosan'dan, Porfilo'dan, Man'dan, Prezis'ten, Mensucat Santral'dan, Pfeizer'den, Roch'tan, Tersaneler'den, Tekel'den, Deri İş'ten, Demiryollarından ve başka yerlerden gruplar halin-

emekçi sevgisini anlatırken gözleri parlıyordu. Bu görüşmeleri, kendi yaşamlarını konu edinen "Yeni bir film çalışmasına" yordukları için, fabrikalarda olan bitenleri bütün yönleriyle O'na anlatmakta yarışıyorlar, O da hazla dinler ve sonraki görüşmelerde yeni sorularla işçileri konuşmaya kışkırtır, durumlarını bütün yönleriyle öğrenmeye çalışırdı. İşçilere karşı böylesine ilgili, sevecen, alçakgönüllü, dost, kadife gibi yumuşak olan Yılmaz,

egemen çevrelerin unsurlarına karşı birden sert, haşın bir kartal görünüşüne bürünürdü. Yani hayattaki rolü, filmle-rindekinden çok daha etkili ve öğreticiydi. Şimdi O'nun ardından kinle öc almaya çalışanlar, bu ülkede Yılmaz'ın on milyonlarca emekçi sevgisinin bulunduğunu unutuyorlar!

2000 yılında çekimi Costa Gavras

tarafından yapılmak üzere Güney'in yaşamını konu edinen İnci Aral'ın senaryosu basına yansınca aylarca süren tartışmalar patlak verdi. Gericiler giderek yeniden alevlenen Yılmaz Güney sevgisini manipüle etmek için kudurganca saldırdılar.

Hürriyet Gazetesi'nden her salataya yeşillik olmaktan başka bir niteliği olmayan, sahibinin paçasına sürtünerek mırıldayan Fatih Altaylı, köşesinde büyük bir aşağılık kompleksiyle

Yılmaz Güney 1958'den öldüğü 9 Eylül 1984'e kadar 26 yılda 111 film yaptı. Bunların çoğunun senaryosunu yazdı ve bazılarının da rejisörlüğünü yaptı. Filmleri ulusal ve uluslararası 32 ödül aldı. Bunların bazıları, örneğin Altın Palmiye, Altın Leopar, Altın Portakal, Altın Koza gibi ödüllerdir ve sinema dalında erişilmesi kolay olmayan büyük bir başarıyı ifade ediyorlar. Üstelik bu 26 yılın en verimli dönemine raslayan 12 yılı hapishanelerde geçti Yılmaz'ın. Aynı süre içinde yazın alanında da önemli başarılarla imza attı. Oğluma Hikayeler, Salpa, Sanık, Hücrem adlı öykü kitapları, "Soba, Pencere ve İki Ekmek İstiyo ruza" ile "Boynu Bükük Öldüler" adlı iki de roman yazdı

de işçiler O'nu ziyaret etmeye başladılar. İlk ziyarette börek, çörek gibi hediyeler götürülmüştü. Müthiş üzül-müştü. "Abiler, ellerinizi öperim, bir daha böyle şeyler getirmeyin, beni seviyorsanız bunları götürüp çocuklarınıza yedin, ya da bir daha görüşmeyelim" demişti! Sonraki ziyaretlerde O'nun dediği gibi yaptılar. "İşte şimdi birbirimizi anlamaya başladık yoldaşlar" demişti. İşçiler, O'ndaki

şöyle mırıldanıyordu:

"Güney'in hayatı film olacakmış (...) Yılmaz Güney kadın döven, entelektüel yönü zayıf, maço bir adamdı aslında. İlk eşi Nebahat Çehre'yi dayaktan geçiren, Çehre'nin kaçıp kurtulduğu adam. Hapisten kaçıp yurtdışına gitmesinin ise fikir mikirle alakası yok. Adam katil. Bayağı katil. İçki masasında Yumurtalık Hakimini vurmuş. Siyasi yön falan yok olayda. Adi bir katil. Sonra hapisten kaçıp yurtdışında tutunmak için kendine siyasi bir hava yaratmış. Senaryoyu yazan İnci Aral, roportajda bu cinayetten söz etmiyor. Üzerinden "Yumurtalık Olayı" diye geçiyor. Yumurtalık olayı denen mesele, Yılmaz Güney'in basit bir katil olduğunu ortaya çıkaracağı için atlanıyor."

Halkın sefaleti üzerinde yükselen zenginlerin çanağından yalanan şımarık zibidilerin "tabuları yıkma" adına halkçı devrimci değerlere saldırmaya adanmış günümüzün geçer akçesi oldu. Birakalım tarih bütünüyle onları kayda geçsin, yoksa halkı için çileli yaşam içinde eşsiz eserler yaratanların büyüklüğü yeterince iyi anlaşılabilir!

Hemen Altaylı'nın ağzından lafı, yine aynı gazetenin dönecliğinden mutlu yazarı Serdar Turgut alıyor ve köşesinde o da mırıldanmaya başlıyor. Doğan Hızlan'ın "Kardeşlere öğütler" yazısında, ünlü edebiyat eleştirmeni Fethi Naci'nin Yılmaz'ın romanı hakkındaki "başarı" değerlendirmesini hatırlatarak yaptığı uyarıya "ilerici komiserlerle de uğraşmak zorunda olduğunu" açıklıyor ve Yılmaz'a karşı az çok dürüst olmaya çalışan yazarları bile sindirmeyi deniyordu. Daha da ileri giderek Yılmaz'ı "entelektüel düzeyi düşük bir 'lumpen' olduğunu kanıtlamaya kalkıştı."

Bu saldırıdan 2-3 gün sonra Uzan'ların

Star şarlatanı Engin Ardıç devreye giriyor: "Yılmaz Güney belki yetenekli ama eğitim - siz, tipik bir lumpen sinemacıydı. (...) Yılmaz Güney de kadın döven, adam öldüren, kumarhane işleten tipik bir maçoymuş, Be - yoğlu'nun yan sokaklarının bir unsuru... 'Siyasi baskılardan' falan değil hapishaneden kaçıp Fransa'ya gitmişti, suçu da politik fa - lan değil, düpedüz adam öldürmekti, cina - yet işlemekti yani." Ve Engin Ardıç kendine özgü bir atmasyon ciddiyetiyle (!) devam ediyor: "Yılmaz PKK yanlısıydı. Apo ne ka - dar devrimciyse, Yılmaz da o kadar devrim - cidir" diyor. Yılmaz'ın düşünceleri ve yaşı - mıyla ilgili hiç bir şey bilmediği anlaşılan bu Uzan uzantısı zavallının saçmalıklarına gülmekten başka ne denir ki!

Cüneyt Ülsever arkadaşlarının "tabuları yıkmaya mücadelesinde" fazla ileri gittiğini anlamış olacak ki Fatih Altaylı'nın bazı görüşlerine katılmadığını açıkladıktan sonra "Arkadaş" filmindeki sosyal eleştiriye hak veriyor ve Yılmaz'ın yaptıklarını "hepten yok saymamak" gerektiği konusunda onları uyarıyor.

Proleter enternasyonalizmin büyük ustalarından Mao Zedung ne de güzel demiş "Aynı türler aynı yerde toplanır" diye...

Bu korodan tabii ki Hadi Uluengin de eksik olmayacaktı, o da sözde Nazım Hikmet'i savunma adına anti-liberal rampadan, "Ben Güney tartışmasında taraf davrandım ve sinemacının lumpen karakterini, entelektüel zaafiyetini ve siyasi slogancılığını bir vakıa olarak saptadım" dedikten sonra, "Evrensel sıfatına hak kazanmamış, vasat üstü kalmıştır. Hepisi o kadar!" diye cıvıladıktan sonra aynı dala tüneyiveriyor.

Manipülasyon kampanyasına Doğan Heper de bir "anısıyla" katkıda bulunacağı-

nı düşünüyor ve üfürüyor: Gece yarısı bir vakitte birkaç arabayla "grup halinde Nişantaşı kavşağında yoğun "trafik içinde" yol almaya çalışırken, "farkında olmadan, otomobiliyle onun yolunu kestiğini" ve bu yüzden yumruklu saldırısına uğradığını, ama grubundaki "iri yapılı" arkadaşlarının Yılmaz'ı hırpaladıklarını, biriken kalabalığın da "vurun, vurun şımarık adama" diye teşvik ettiğini söylüyor. Yılmaz da "çabuk arabamdan tabancamı getirin" diye sesleniyormuş, falan filan.. Ayıp sayın yazar, insan biraz inandırıcı atar. Gecenin saat 24'ünde o yoğun trafik nerden türedi, o kadar kalabalık nasıl toplandı da Yılmaz'a dayak atmanıza teşvik tezahüratı yaptı? Üstelik birkaç arabadan oluşan bir burjuva zibidi grubu Yılmaz gibi halkın yüreğine taht kurmuş bir kişiyi hırpalayacak da, İstanbul kalabalığı hırpalayanları destekleyecek! Buna kim inanır. Sonra bir burjuva zibidi, şımarık grubunu dövmeye kalkışan Yılmaz gibi bir adam silahını niye arabasına bırak-sın? Sanırsız bunun "yorumunu" halka bırakmak daha uygun düşer sayın Heper. Bu anınız iyi bir senaryo değil ve kimse on para değer vermez. Acele etmeyin, daha iyi yazmaya çalışın, inandırıcı olsun, gece de olsa görmüş olanlar olabilir! Bu olay yıllar önce basın manşetlerinden hatırladığımız bir olay olsa gerek. O olay basında şöyle yer almıştı: *"Yılmaz Tıpkı Filmlerdeki Gibi Dövdü"* Alt başlığında da, *"Bir gezinti esnasında eşine laf atan grubu, Yılmaz tıpkı filmlerdeki gibi evire çevire dövdü"* diye yazıyordu ve lumpence sataşmalara iyi bir ders verdiğini övüyordu. Umarız bu lumpenler sizler değildiniz sayın Doğan Heper!

Kuşkusuz bu malûm "entelektüellerin" (!) Yılmaz Güney'e böyle bir senaryo dahilinde saldırmaları anlaşılır bir durumdur.

Onlar, patronlarından aldıkları emirle koro halinde devrimin bütün değerlerini gözden düşürmek, hırpalamak, ülkenin namuslu gerçek entelektüellerini, yazarlarını, sanatçıları yıldırma ve manipüle etmek istiyorlar. Bunlar büyük çoğunluğu patronlarıyla birlikte ABD emperyalizminin Büyük Orta Doğu Projesi dahilinde Ortadoğu ülkelerinin işgalini bile alkışlayacak kadar alçalmadılar mı? Faşist 12 Eylül Cuntasına karşı en etkili aydınca tavrı sergileyen Yılmaz'a saldırmakla, aslında cuntanın yüzlerce film yakmasını, onbinlerce kitabı imha etmesini, tiyatro ve müzik eserleri yasağını, binlerce bilim insanının kürsülerinden kovulmasını destekliyorlar. Zengin medya tekelinin dallarına tünleyen bu kuşların cıvıltısı o yüzden yadırganamaz. Ancak bazı gerçek entelektüellerin ve Yılmaz'ın dostlarının bu saldırılara karşı düştükleri yalpalamayı görmek de insanı üzüyor. Örneğin Atilla Dorsay'ın bu lumpenlerin saldırısına onay vermesi kendisine hiç yakışmadı ve gerçekten tutarsızlığa düştü. Dorsay, "Güney lümpen miydi? Sanırım evet" dedikten sonra, *"Bu cinayet onun lümpenliğinin ve kamudaki imajının kaçınılmaz bir sonucu - du"* diyor. Serdar Turgut da haklı olarak bu tutarsızlığı yakalıyor ve bu tartışmadaki tek doğru lafını söylüyor: Atilla Dorsay *"Ne yazdığından öylesine habersiz ki!"*

Benzer tutarsızlığa bir başka yönden Ali Sirmen de düşüyor. Sirmen bir dizi doğru şeyler söyledikten ve *"Yılmaz Güney gibi karizmatik bir sanatçının toplumun belleğine kazınmış imajı, patronuna göre kişneyen enginarın dejeneresini çağrıştıran 'karizmatik' bir köşe kaleşörüsü tarafından mı zedelenenecekti ki?" "Rüktay Aziz'in haklı olarak belirttiği gibi yarın esamesi okunmayacak kişilerin, Yılmaz Güney'i şu veya bu bi -*

çimde nitelemeleri dava konusu olmamalı" dedikten sonra, diyor ki: *"Hemen belirteyim Yılmaz Güney'in siyasi fikirlerinin, davranışlarının hepisini benimsediğimi söyleyemem. Hatta, böylesine büyük bir sanatçının böylesine basit, çocuksu siyasi görüşleri olmasına hep şaşırmışumdur."*

Sayın Sirmen gibilerinin önemli kültür ve fikir insanlarının zaten bütün hataları da burdan kaynaklanmıyor mu? Bilinmesi gerekir ki, pekçok entelektüelin "çocuksu" ve "şaşırtıcı" bulduğu bu siyasi düşünceler, devrimci düşüncelerdir ve Yılmaz gibi büyük sanatçıların ortaya çıkmasına yol açan şeyler, onların bu kural dışı, "şaşırtıcı" ve "çocukça" düşünceleridir ve hiç kuşkusuz bürokratik rejim ve alışkanlıklara ve alışılmış düşünce ve kurallara itaatten bin kat daha iyi ve ciddidirler. Bu son 20-30 yılda çok iyi anlaşılmış olmalı. Dünyayı sarsan Maoist düşünceleri "çocuksu" diye aşağılamak yerine, artık onları anlamaya çalışmak, halkçı, yurtsever entelektüellere daha çok yakışır.

Bu tutarsız dostlukların en iç sızlatanı ise, yıllarca Güney'le arkadaşlık ve yoldaşlık yapan şair Nihat Behram'ınkisi oldu. Ülkeye dönme uğruna veya birkaç kuruş telif ücreti için, bu zengin medya gazetesinde Yılmaz'la anılarının arasına bir dizi kompleksini olgu diye tıktıstırırverdi ve kuşkusuz bu gerici kampanyanın önek parçası oldu.

10 Şubat 1999'da Yılmaz Güney'in Yol filminin galasının yapıldığı gece, Yılmaz Erdoğan'ın "Sen Hiç Ateş Böceği Gördün mü?" tiyatro oyununun galasını yapması da hiç kimse tarafından tesadüf gibi algılanmadı. Bunlar, herbiri kendi yönünden gerici saldırılara kolaylık sağlayan "dostlar"dır ve üzücüdür.

Buna karşılık, Doğan Hızlan, Özdemir İnce, İlhan Selçuk ve tabii İnci Aral gibi yazarların, kendini "entelektüel" sanan kalem lümpenlerine nasıl ders verdiğini de gördük.

Doğan Hızlan, *"Tabuları yıkmak, idol - leri yok etmek isterken, ormanlar kralı eda - sıyla davrananların, sonradan evcil ars - lanlara dönmelerine üzülürüm doğrusu"* diyerek bu "kardeşleri" alçakgönüllülüğe davet ediyor. Fethi Naci'nin "Yüzyılın 100 Romanı" kitabından Yılmaz Güney'in Orhan Kemal Roman Armağanı alan "Boynu Bükük Öldüler"i için yaptığı şu değerlendirmeyi aktarıyor:

"Boynu Bükük Öldüler'de (1971) köylü - lere Yaşar Kemal bakışı var. Yılmaz Güney de, çok iyi tanıdığı köy gerçekliğini ve köy - lüleri olduğu gibi anlatıyor, ama elbette bir roman yapısı içinde, elbette yakından tanı - dığı, yaşadığı insan ve toplum gerçeklerini seçerek, düzenleyerek."

İlk romanlar çoğu zaman, yaşanmışlıkla doludur. Yılmaz Güney, gereksiz ayıklama - yı bildiği için, yaşanmışlığa dayanan ro - manı başarı çizgisini tutturmuş."

Doğan Hızlan şöyle devam ediyor:

"Yılmaz Güney'in romanı da, filmleri de bugün yaşıyor. Sanatsal gücünü, okunurlu - ğunu, seyredilirliğini koruyor."

Genç kardeşlerim bunları beğenmeye - bilirler ama bir sanatçının bütün çabasını, trajedesini de, lumpen ve katil parantezine alma haksızlığı da, yazarlık sorumluluğu ile bağdaşmaz."

İlhan Selçuk, her zamanki gibi ironik bir yolla kendini "bilgin" sanan bu "burjuva lümpenleri"nin ne kadar cahil olduklarını ustaca ortaya koyduğu için yazısını oldu - ğu gibi aktarıyoruz:

"Kimileri 'lumpen'e Türkçede 'ayaktaki - mi' karşılığını yakıştırıyorlar; ama yerli ye - rine pek oturmuyor. Lumpen Almanca 'pa - çavra' sözcüğünden kaynaklanmış, Mark - sist öğretide kullanılmış bir kavram. Sınıf dışı edilmiş emekçilerin serseri katmanları, işsiz güçsüz takımı, başı bozuk tayfası, tam deyişle 'lumpen proletarya..."

Toplumsal bozulmanın sınıfları bile yozlaştırıp kokuşturduğu şu dönemde Tür - kiye'nin burjuvası da proletaryası da lum - penliğin batağında çırpınırken bizim med - yada Yılmaz Güney tartışılmaz mı?..

Kimi meslektaş diyor ki:
Yılmaz Güney lumpendir.
Ne dersiniz?
Bilgimi tazelemek için 'Büyük Larous - se'u açıp baktım.
Ne yazıyor:
Yılmaz Güney, Türk sinemasının oyun - cusu, yönetmen ve yazar.'

'Soyadı: Pütün, (Adana 1937-Paris 1984)'
Demek ki bu yetmiyor.

Ancak Fransız Marksistleri öğretiyeye bir deyim eklediler.:

'Lumpen burjuvazi!..'
Belçikalı ünlü Marksist Ernest Mandel'e göre hırsızlar, lotaryacılar, üçkağıtçılar, vurguncular, fırsatçılar, kumarhaneciler, mafioziler, tefeciler, 'rantiyeci'ler, burjuva sınıfının lumpen katmanlarını oluşturur, bizim 'kayıt dışı ekonomi'nin başını çeken sözüm ona burjuvaların tümünü lumpen saymak bilmem yanlış olur mu?..

Almanların Heinrich Heine'si ya da Fransızların Jean Genet'si veya sıra sıra benzerlerinin yaşamları sıradan bir insa - nın ölçütlerinden oluşan teraziye vuruldu - ğu zaman işin içinden çıkılmaz, çünkü bu gibi kişiliklerin arşını endezesi sanattır.

Yılmaz'ın değerini sinema sanatının gerçeğinde aramayı biz becermezsek bu iş biraz gecikir.

Gelecek kuşaklara kalır.
İşte, o kadar."

Sayın Selçuk kaygılanmasın, Yılmaz'ın dürüstlüğü dayanan siyasal cüreti nedeniy - le "gelecek kuşaklara" ertelenmeksizin tak - tir eden ve mücadele içinde yaşatan yoldaş - ları ve çok geniş bir emekçi kitle var, onlar, "toplumsal bozulma"yı temsil eden "lum - pen burjuvazi"nin saldırılarını göğüsleye - cek güçtedirler!

Lumpen tartışmasına Özdemir İnce mü -

dahale ederek şöyle diyor:

"Lümpen proletaryayı işsiz, mesleksiz bir insan güruhu oluşturur. Bu güruh öyle - sine umutsuzdur ki, önüne atılan her kemik için ruhunu ve bedenini satar. Faşistle fa - sist, devrimciyle devrimcidir.

Yılmaz Pütün (Güney), işçi-köylü sını - findan geldiği ve bu güruhun belirleyici özelliği olan sadakatsizlikle tanışık olmadı - ğı için "Lümpen" olamaz. Yılmaz Güney yalnız Orhan Kemal ödülü alan "Boynu Bükük Öldüler" adlı romanıyla edebiyat ta - rihimizin modern klasikleri arasına girmiş - tir.

Yılmaz Güney'e büyük sinemacı demek bana düşmez. Sinema tarihi böyle tanımlı - yor onu" dedikten sonra uyarıyor:

"Yazarları ve sanatçıları rahat bıraka - lım, işlerini yapsınlar. Yılmaz Güney hak - kında kararı, tarih ve sanat tarihi vermiş - tir, verecektir."

Yılmaz'ın "lumpenliği"ne kanıt zanet - tikleri Nebahat Çehre iftiracıları 2 Ocak 2005'te bir basın söyleşisinde yalanlayarak, umutlarını boşa çıkardı. Yılmaz Güney'i karalama kampanyası sırasında, Fatih Altaylı, Ahmet Kahraman, Doğan Heper vb. kimselerin Yılmaz'ın "kaballılığı" ve lumpenliği"ne kanıt olarak Nebahat'ı kastederek "karısını döverdi" iddialarını Nebahat Çehre yalanladı. Tersine son derece nazik, duygulu, set disiplininin dışında kimsenin işine karışmayan büyük bir entelektüel olduğunu, ondan çok şey öğrendiğini ve ona her zaman saygı duyduğunu söyledi. Çehre, arkadaşları Abdurrahman Keskiner'in çoğu yalan olan iddialarından sadece "çarp - ma olayı"nı doğrulayarak şöyle diyor: *"Bo - şanmak üzereydik, ben mahkeme açmıştım. Yılmaz beni ikna edemediği için yaşandı bu*

tatsızlıklar. Yılmaz'ın da köprücük kemiği kırıldı, o da hastanede yatmıştı bir süre. Elinde olmayarak yaptığı şeylerdi."

Fatih Altaylı, Serdar Turgut, Engin Ar - dıç, Doğan Heper ve diğer sözde yazarların saldırı ve yakıştırmalarına, yoldaşlarının yanıtlarıyla değil, Yılmaz'ın siyasi görüşle - rini paylaşmayan bazı saygın yazarların ta - vırlarıyla yanıt verdik. Yılmaz Güney'in sa - nat tavrından, halkçı tavrından etkilenen en sağcısından en solcusuna kadar milyonlar - ca sempatizanı olduğu bilinir. Onların gö - rüşlerine de yer vermedik.

Bu zevata, lumpenliğine kanıt saydıkla - rı "Yumurtalık Hakimi Sefa Mutlu" olayı - nın hangi koşullarda ne şekilde geliştiğini mahkeme tutanaklarından ve Şubat 2000'de Tuncay Dağlı imzasıyla Hürriyet'te yayım - lanan "Yılmaz Güney tartışması" yazısını yeniden okumalarını tavsiye ederiz.

Görgü tanıklarından Mehmet Uyulhas, Hakim'in göreviyle bağdaşmayan tutumu - nu ve olaydaki rolünü objektif olarak anla - tıyor:

"Gazinoda kalabalık bir grup vardı. Yıl - maz Güney, filmde rol alanlarla yakın dost - larına yemek veriyordu. Yanında Adana Belediye Başkanı Ege Bağatur, eşi Fatoş, oğlu Yılmaz da vardı. Ben gazino işletmeci - sinin yanında oturuyordum. Bir ara Güney, masada oturanlara 'film setinde tabanca - nın sesi iyi kaydedilmemiş. Burada ateş et - sem iyi çıkar mı acaba?' diye sordu. Yanın - da oturan Ege Bağatur 'Gözünü seveyim Yılmaz, yapma. Adana'ya gel roket at. Ama beni burada zor duruma düşürme' diyerek engel olmaya çalıştı. Bu sırada aynı gazi - noda başka masada oturan hakim Sefa Mutlu'nun kardeşi Kaya Mutlu, ağabeyine bu durumu iletince Sefa Mutlu, 'Adamsa

ateş etsin. O sinemanın Çirkin Kralı ise, ben de buranın kraliyim. Hemen tutukla - rim' dedi. Hakim çok alkol aldığı davra - nışlarından belli oluyordu. Aynı anda Yıl - maz Güney ardarda üç el havaya ateş etti. Hakim bu duruma çok sinirlendi ve Gü - ney'in yanına gelip küfür etti. Bu arada ge - zino işletmecisi ve çalışanları araya girip hakim Mutlu'yu gazonodan çıkarıp sahile indirdiler. Yılmaz Güney ise çok sinirlen - miş tirtir titriyordu. Ortalık tam yatıştı der - ken Sefa Mutlu koşarak geldi ve sandalyeyi kapığı gibi Yılmaz Güney'e doğru savurdu. Aynı anda da Yılmaz Güney elindeki taban - casını Sefa Mutlu'ya doğrultup, tetiğe bas - tı. Hakim alnından vurulup yere yığılmıştı. Keşke Sefa Mutlu bu kadar alkol almamış olsaydı. İkisine de yazık oldu."

Bu olayı soruşturan dönemin Yumurta - lık Savcısı ve daha sonra DYP'den millet - vekili seçilen Yalçın Ögütcan Şubat 2000'de Tuncay Dağlı'ya şöyle diyor:

"Aslında Sefa Mutlu'nun bir hakim ola - rak tutuklama yetkisi yok. Yalnızca ateş edildiğini emniyet görevlilerine bildirip so - ruşturma açılmasını sağlayabilirdi. Ancak alkolün etkisiyle birbirine girmişler ve Yıl - maz Güney, bu arkadaşımızı vurmuş. Ben olay yerine gittiğimde herkes tanık olma - mak için gitmişti. Daha sonra orada oldu - ğu tesbit edilen kime sorulduysa, tuvalette olduğunu söyledi. Hatta zamanın Adana Belediye Başkanı Ege Bağatur bile olay anında tuvalette olduğu şeklinde ifade ver - di. Gazonunun yalnız iki tuvaleti vardı ve aynı anda onlarca kişinin buraya sığmış ol - ması espiyi konusu bile olmuştu. Yılmaz Güney ise kaçmamıştı. Kendisini jandarma karakoluna davet ettik. Hiç itiraz etmeden geldi. Bana, 'Ben hümanist bir insanım.

Kimseyi öldürmedim' dedi. Davranışları çok kibar, beyefendiydi.

Soruşturma için gözaltına alındı. Ancak suç aleti tabanca ortada yoktu. Sabaha ka - dar nezarethanede kaldı. Bu arada ertesi gün yeğeni Abdullah Pütün tabancayla ge - lip, Sefa Mutlu'yu kendisinin vurduğunu söyledi. Ancak olayın tatbikatı sırasında yalan söylediği ortaya çıktı ve Yılmaz Gü - ney adam öldürmek suçundan Ceyhan Ağır Ceza Mahkemesi'ne çıkarılıp tutuklandı ve cezaevine kondu."

Yılmaz Güney'in önemli bir çalışma sı - rasında, kendi dostlarının, eşinin ve oğlu - nun bulunduğu bir toplulukta böyle bir ola - yın olmasını arzu ettiği düşünülebilir mi? Ama bir provokasyon tezgahlanmış ve Ha - kim buna isteyerek veya istemeyerek alet olmuştur. hakim canından olmuş, Yıl - maz'ın da sanat çalışması ve özgürlüğü mahfolmuştu. Bu arada tezgahçılar amacı - na erişmiş oldular. Gazetecilere yakışan şey, o dönemde ardarda gelişen karanlık hareketlenmelerin, faşist tertip ve oyunları - nın bu olayla bağlantısını araştırmak iken, Yılmaz Güney'in olayın gerçek mağduru olmasına karşın üstelik 19 yıla mahkûm edilmesi de yetmemiş gibi, kampanya ha - linde "katil", "lumpen" damgası vurmanın adaletle ve objektivite ile tabii ki alakası olamaz.

Yılmaz'ın kişiliği ile ilgili iyi bir tanık olduğunu düşündüğümüz Isparta Yarı-açık hapishanesinde gardiyan olan Döndü Deri - ga'nın (Döndü Ana) anlatımıyla yazımızın bu bölümünü noktalayalım. Hürriyet Gaze - tesi'nde Recep Tanıtkan'la Döndü Ana ara - sında 27 Eylül 2001'de geçen söyleşinin Yılmaz Güney'le ilgili bölümü şöyle:

R. Tanıtkan: Yılmaz Güney nasıldı?

Döndü: Çok efendi idi. Yılmaz Güney Isparta Cezaevi'ne geldi, kapalıda durdu.

R. Tanıtkan: Nasıl tanıştın?

Döndü: Hanımı var ya. Ziyarete geliyordu. Hanımını, çocuklarını ben arıyordum. Bana Döndü Ana derdi. İyi halinden dolayı Yılmaz Güney'i açığa aldılar. Orada odun yarar, briket döker, domates diker, halı dokurdu. Diktiği domatesleri toplar, ikiye böler yerd. Bizlere de verirdi. Ama çok briket döktü, iyi odun yarıyordu. Odu na vurdu mu ikiye biçiyordu. Güzel güzel halılar dokudu. Dokuduğu bu küçük halılardan bazılarını kendisini ziyarete gelenlerden Belçikalılara, Almanlara hediye ederdi.

R. Tanıtkan: Ziyarete gelenler çok muydu?

Döndü: Çok yabancı gelirdi. Onu görmek için ufacak çocuklar bile gelirdi. Ona polisler gelirdi, albaylar gelirdi. Herkesi severdi. Çocuk ile çocuk, büyük ile büyük olurdu. Bir gün mahpushaneye türkücü Belkıs Akkale geldi. Mahkûmlara moral gecesini yapılıyordu. O da türküyü çıkaracaktı. O zaman Yılmaz Güney koğuşundan çıkmadı.

R. Tanıtkan: Eşiyle görüşürken yanında kim olurdu?

Döndü: Fatoş ile Yılmaz görüşürlerken yanlarında ben olurdum. Adam görüşme sırasında karısını öperdi, sıkardı, muncıklardı. Ben de onları seyredirdim. Bunlar olağanüstü şeylerdi. Çok güzeldi. Kadını çok güzeldi, dalyan gibiydi. Fatoş çok iyiydi, köylü kadın olurdu, şalvar giyerdi. Şehirli kadın olurdu, pantolon etek giyerdi. Yılmaz Güney için Isparta'da ev tuttu. Valinin, paşanın yanında.

R. Tanıtkan: Sizden istekte bulunur

muydu?

Döndü: Benden yufka isterdi. Yufka ekmeği getirirdim. İdarenin yemeğini yerd. Kendisi yemek yapmazdı. Önüne ne konsa yerd. Eşi Fatoş da cezaevi ziyaretlerinde karavanadan çok yedi. Isparta'da Kirazlıdere diye bir mesire yeri vardı. Burayı iyi halleden mahkûmlar çalıştırıldı. Yılmaz Güney de burada iki üç gün çalıştı. "Ben orayı sevmem Döndü Ana" dedi. Biz Yılmaz Güney'in hanımı Fatoş ile beraber oturur, sohbet ederdik. Bir gün hanımının yanında rahmetlik bana, "Evin yok mu Döndü Ana" dedi. "Evim yok, ben tuvalette yatmaya, yolda yatmaya razıyım, ev almaya razı değilim" dedim. Bana yardım etmek istemişti. Belki de bana ev bile alacaktı. Ben hiç eğilmedim. "Allah bana emekli olunca bir ev verir" dedim. Çoğu zamanda Yılmaz Güney ile havadan sudan konuşurduk. Çok iyi adamdı. 36 tane yamalık vardı pantolonunda.

R. Tanıtkan: Düzgün bir pantolon alıp giyemiyor muydu?

Döndü: Cezaevinde adama iyi pantolon giydirebilirler miydi? O pantolonu giymek zorundaydı. Yırtıkça yama yapıyordu. Kimseye de yamatmazdı. Kendisi yamardı. Kışındaki 36 yamalı donu bana gösterir, ben de ona, "Bunlar da geçer Yılmaz'ım" derdim. Yılmaz, "Ee Döndü Ana, nereden nereye geldik" derdi. Hiç kavga etmezdi. Çok konuşmazdı. Az konuşur, öz konuşurdu. Kızım bir gün benden çıra istedi. Ben de Yılmaz Güney'in odun yardığını biliyorum ya, ona "Bana çıra lazım" dedim. O da bana, "Yarın yarayım, getireyim" dedi. Ertesi gün bir sürü çıra getirdi. Ben de Elazığ'da kızıma gönderdim. Yılmaz Güney yaramaz bir adam değildi. Temiz kalpli bir çocuktu.

R. Tanıtkan: Fatoş Güney'le dışarda gö-

rüşüyor muydunuz?

Döndü: Tabii ki görüşüyordum. İki sefer evimi ziyarete geldi. Sonra bana, "Senin evine sık sık gelirim laf olur, sana zarar gelir" dedi.

R. Tanıtkan: Yılmaz Güney ile çektiğiniz fotoğraf var mı?

Döndü: Vardı. Almanlar, Belçikalılar geldiğinde fotoğraf çekerlerdi. bana da vermişlerdi. Yılmaz Güney kaçtığı zaman başsavcı Cevat Bey vardı. "Onunla çekilmiş fotoğrafın var mı?" diye sordu. "Var" dedim. "Onları hemen yak" dedi. Fotoğrafları yaktırttı. Ben koşa koşa eve geldim, fotoğrafları banyoda yaktım. Küllerini de bahçeye attım. Savcı yakmazsan başın belaya girer demişti. Öyle sakıncalı bir adam değildi ama anlayamadım, yine de yaktım işte.

R. Tanıtkan: Hiç dışarıya çıkar mıydı?

Döndü: Yedi gün dışarı çıktı. Çıkış o çıkış. Pırr kaçtı. Bir daha da dönmedi.

Burada bir parantez açarak, Yılmaz Güney'in sanat-sanatçı, sanat-halk ve sanatçı-mücadele ilişkilerine nasıl baktığını da onun sözlerinden aktaralım.

“Soru: Bir sanatçının niteliğini belirleyen ölçü sizce nedir?

Cevap; Genel anlamıyla sanatçının niteliği-ni belirlerken, toplumsal pratiğinin, yani siyasal ve kültürel çalışmalarının, toplumsal tutum ve ilişkilerinin ve eserlerinin hangi sınıfların hizmetinde olduğuna bakmalıyız. İşçi sınıfının, yoksul köylülüğün sorunlarına, toplumsal kurtuluş mücadelesi doğrultusunda hizmet ediyorsa, emekçi kitlelerin eylemleriyle yakından ilgileniyorsa, bu eylemlere maddi ve manevi destek

oluyorsa, onların devrimci sınıf bilincini yükseltiyorsa, devrimci ruh ve kararlılığını kabartıyorsa, onlara bütün dünya emekçilerinin kardeşlik duygularını götürüyorsa, bilimsel sosyalizmin ideolojisi ve teorisini kendisine klavuz ediyorsa, bu sanatçı proletar devrimci bir sanatçıdır. Eksikleri, zaafı, yetmezlikleri olsa bile halkın sanatçısıdır.

Güzellikleri, bilgileri, yetenekleri, sanatları ve eserleriyle ve en önemlisi toplumsal ilişkileri ile büyük burjuvazi, büyük toprak ağaları ve büyük toprak kapitalistlerle, soyguncu ve vurguncuların her türden sınıf çıkarlarına, gizli ya da açık, dolaylı ya da dolaysız toplumsal dayanaklar oluşturarak hizmet ediyorsa, kitlelerin sınıf mücadelesine yönelmelerini engelleyen, hafifleten, onları söz, yazı, müzik, demec, şakla banlık, gösteri, toplantı vb. çalışmalarıyla, sınıf çıkarlarını savunmaya değil de kölelik uzlaşmalarına çağırıyorsa, ya da uzlaşmalarını kolaylaştırıyorsa, sanat çalışmalarını ve ünlü olmanın avantajlarını sömürünün niteliğini gözlerden saklamaya yarayan biçimde sunuyorsa, bu sanatçılar öz itibarıyla karşı-devrim yanlısıdır, özünde halk düşmanıdır. Bunlar kendi aralarında da, gerici, faşist, tutucu gibi sınıflara ayrılabilirler. Fakat devrime karşı birleşirler.

Demokrat, yurtsever sanatçıların yanı sıra, bir de, karşı-devrimle devrim arasında bocalayan sanatçılar vardır. Bilinç yetmezliklerinden ötürü, ne yaptıklarını, yaptıklarının kime hizmet ettiğini bilmeyen sanatçılar vardır.

Ülkede ne kadar sınıf ve tabaka varsa, o denli değişik siyaset ve ideolojilere sahip sanatçılar da olacaktır. Bunların rengi, da

ha çok toplumsal ilişkileri, siyasal ilişkile - riyle açığa çıkmaktadır. Örneğin bir takım sinema oyuncularını, yaptıkları işle pek açık olarak kavrayamayız.

Tarihi olarak, dünya çapında gelişen toplumsal ve siyasal hareketler, kapitaliz - min güçleriyle sosyalizmin güçlerini haya - tın her alanında karşı karşıya getirmekte - dir. Ülkemizde de böyledir. Toplumsal saf - laşmaların, yani sınıf saflaşmalarının net - leşmeye doğru gittiği günümüzde, saflarını belirlememiş sanatçıların da yerlerini be - lirlemeleri gerekir.

Kimden yana olacaklardır?

...

Kendilerini üne, paraya kavuşturan emekçi kitlelerin yanı mı?

Yoksa halkın sırtından geçinen burjuva - zinin, toprak ağalarının yanı mı?

Emekçi kitlelerin safına geçen sanatçı için yeni soru şudur:

Revizyonist, reformist bir ideoloji ve si - yaset mi?

...

Herhangi bir ülkede, devrimci bir sa - natçının görevlerini ve sorumluluklarını saptarken, o ülkenin tarihi, toplumsal, eko - nomik ve siyasi yapısını, o ülkedeki toplum - sal kurtuluş mücadelesinin düzeyini, kitle - lerin sanat ve kültür ilişkilerinin düzeyini doğru kavramak gerekir.

Devrimci sanatçı, devrimci tabiatı gere - ği militandır, yenileştirici ve değiştiricidir. Toplumsal kurtuluş mücadelesinden ayrı düşünülemez...devrimci mücadeleye orga - nik bir biçimde bağlı olmalıdır. Bu nedenle, devrimci bir sanatçı, o ülkenin devrimci mücadelesinin hedefleri ve görevleri doğ - rultusunda görevlerle yüklüdür. O herşey -

den önce bir devrimcidir, militandır, sana - tı devrimin bir aracıdır, bir silahıdır.

Genel olarak ifade etmek gerekirse, devrimci sanat, halkın yaşamını, halkı ezen sınıf baskılarını, bu baskılara karşı halkın mücadelesini, yeni bir topluma duyduğu özlemleri, ezen sınıflara duyulan kini, nef - reti temel almalı, onların devrimci müca - dele ruhunu geliştirmeli, halk kahramanlı - ğını, halk için fedakarlık ruhunu derinleş - tirmeli, olumlu ve olumsuz insan örnek - lerini karakterize ederek, mücadeleyi bü - tün boyutlarıyla konu edinmelidir.

Sanatın ana konusu, işçiler, köylüler, halk aydınları, devrimci militanlar, kısaca sosyalist mücadele süreci olmalıdır. Bu sü - reç içerisinde, olumlu olumsuz, sınıf daya - naklarıyla birlikte işlenmelidir. İşçiye anla - tırken patronu, köylüyü anlatır-ken toprak ağasını... toprak kapitalistini, devrimci mi - litanı anlatırken kaypak küçük burjuva un - surları...polisi...bürokrasiyi ve devlet me - kanizmasının işleyişini de birlikte, sınıf gerçeklerine bağlı olarak anlatılmalıdır.

Sadece toplumun objektif tanımlanması, sadece eleştirel gerçeklik yeterli değil-dir. Devrimci sanat, toplumun gelişen güçleri - nin sanatıdır, bu güçlerin gelişmesini ve mücadelesini sergilerken, aynı zamanda yol gösterici olmalı, fakat kuru slogancılı - ğa düşülmemelidir, işi basite indirgememe - lidir.

Toplumun gelişen güçleri önündeki en - gelleri, engellerin ideolojik, siyasi, kültü - rel, toplumsal niteliklerini kavratmada devrimci sanata büyük görevler düşmekte - dir. Devrimci sanat, sosyalist ve ilerici ola - nı ele alırken, gerici ve olumsuz güçleri gerçeğe ters düşecek biçimde ele alırsa, kü - çümserse, ya da olduğundan çok önemser - se hayalci olur, oportünizme kayar, dev -

rimci görevleri yerine getiremez. Aynı zamanda, devrimin zaafalarını vurgularken, bu zaafaları da ne abartmalı, ne de küçümsemelidir. Devrimci sanat, devrim güçlerinin yarına "duydukları inancı pekiştirirken, devrimin önündeki zorlukları da objektif olarak belirtmelidir.

Sanat ve kültürde, yaratıcı çalışmamızın kaynağı halktır, halkın devrimci mücadelesidir. Devrimci sanat kaynağını halktan alır, ürünlerini halka götürür. Karşılıklı etkileme ve etkilenme süreci içerisinde halk sanatın, sanat da halkın gelişmesine yardımcı olur. Önemli noktalardan biri de şudur:

Devrimci sanat, halkın ve özellikle gençliğin bilincini yozlaştıran, halka zararlı düşüncelere karşı verilen mücadelede etkin ve güçlü bir temizleme silahıdır. Kendinden olan şeyleri küçümseyen, kendinden olan her şeye güvensizlik duyan, yabancı şeyler karşısında kölece eğilen, yabancı olan şeylere hayranlık duyan bir anlayışın yıkılmasında, bu anlayışın yıkılmasında, bu anlayışın maddi temellerinin kavranmasında, kendine ve kendinden olanlara güven duygusunun geliştirilmesinde devrimci sanat büyük görevler düşmektedir. Yabancı sigaraya, yabancı damgalı giysiye, yabancı müziğe ... sanata...edebiyata, körü körüne bağlanan, kendi sigarasını, giysisini, kendi sanat ve fikir adamlarını hor gören bir anlayış, emperyalizmin bilincimize yerleştirmediği organik ajanlardır.

Bu anlayış, kaynağı aynı olmakla birlikte, farklı biçimlerde siyaset ve devrimci mücadele alanında da belirgin biçimde kendini göstermektedir. Biçimsel olarak taklit etmek, benzemeye çalışmak. Hatta devrim yapmış ülkelerin halk deyimlerini kullanmak, onlardan örnekler vermek. Her ülkenin tarihi ve toplumsal koşulları kendi devrimini ve devrimcisini biçimler. Bu nedenle, şu ya da bu ülkenin devrimcilerine biçimsel olarak özenmek, taklit etmek, ez-

bercilik, kopyacılık gibi şeyler yanlıştır. Bir ağacın gölgesinde ağaç yetişmez. Yetişse bile o ağacın gölgesinde kalır, kendini bulamaz. Kendini küçük gören, kendi öz gücüne, kendi işçisine köylüsüne, kendi siyasetine ve siyasal önderlerine, kendi sanatçısına, kendi kültürüne dayanmayan, umudunu dıştan gelecek yardımlara bağlayan bir halk, kesinlikle ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal boyunduruktan kurtulamaz. Sözün kısası devrim yapamaz...yapsa bile devrimini yaşatamaz.

Köylümüz darda kaldığında elini havaya açar, havaya bakar, havaya konuşur. Ama ürünü topraktan, toprağı işleyerek, toprağın kahrını çekerek alır. Bitkilerin, ağaçların kökü topraktadır, havada değil. Din kitaplarında, kökü havada olan ağaç resimleri vardır. Oysa asıl dayanağımız kendi toprağımızdadır. Hava havadır. Umut dışta değil, içtedir. Umut kendi toprağımızda ve kendi halkımızdadır.

Her türlü olumsuz eğilimlere karşı yürütülecek ideolojik mücadelenin bir unsuru olarak devrimci sanat, doğru bir ideolojik ve teorik temellere dayanmalıdır. Sanatçı, sanatsal kaygı ve titizliğinin yanı sıra, bir devrimci olduğunu akıldan çıkartmamalıdır

...

Sanatının ustası olmalıdır. Seçtiği sanat dalında sanatının inceliklerini, pratik zorunluluklarını öğrenmeden, disiplinli ve ilkeli bir biçimde çalışmadan, fedakarlıklara katlanmadan, toplumun insanlarını tanımadan sanatçı olunamaz. Sanatçı yetenekleri, duyarlılığı, ustalığı, sabırlı bir çalışma içerisinde kazanılabilir şeylerdir. O, kitlelerin içinde erimek, halkının organik bir parçası olmak zorundadır. Sadece doğru fikirleri ve toplumsal yaşamı, hikaye, şiir, roman, film vb. kalıplar içinde kabaca yansıtan, sanatı kuru slogan düzeyine indiren tutum, niyeti ne olursa olsun, devrimci sanat adına layık olamaz. Böylesi ucuzluklarla çok karşılaşacağız. Ve böylesi ucuzluk

larla mücadele etmek devrimci görevdir.”

Yılmaz Güney, sanat-sanatçı, sanatçı-halk, sanatçı-mücadele arasındaki ilişkiyi ve görevleri, kendi dünya görüşüne göre yukarıda özetle ondan aktardığımız çerçevede ortaya koyduktan sonra, hemen ardından kendisine “Siz bu görevleri eserlerinizde yerine getirdiniz mi?” diye sorulur. Yılmaz’ın bu soruya verdiği cevapla şimdilik yazımızı noktalayalım:

*“Tam anlamıyla değil... kısmen...özel -
likle Salpa, Hücre, Soba, Pencere Camı ve
İki Ekmek istiyoruz, Umut, Arkadaş, Endi -
şe bu kaygılarımın ürünüdürler... Eksiktir -
ler tek tek... ama birbirlerini tamamlarlar.
Yönleri geleceğe dönüktür... Hayat o denli
çok boyutludur ki, bir sanatçının ömrü tek
başına hayatı aktarmaya yetmez ... Yüzler -
ce, binlerce sanatçının ortak çabası gerek -
lidir...” (Yılmaz Güney Siyasal Yazılar 1
Mayıs Yayınları)*